

Program för europeiskt territoriellt samarbete

Interreg IV A
Öresund-Kattegat-Skagerrak
2007-2013

Svensk utgåva

**PROGRAM FÖR
EUROPEISKT TERRITORIellt SAMARBETE
Interreg IVA Öresund-Kattegatt-Skagerrak
2007-2013**

**DEN SVENSKA UTGÅVAN AV PROGRAMMET ÄR GÄLLANDE VID
TOLKNINGAR AV PROGRAMMETS INNEHÅLL.**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	4
1.1	BAKGRUND	4
1.2	STÖDBERÄTTIGADE OMRÅDEN	5
1.3	TIDIGARE SAMARBETEN	8
1.4	SAMVERKAN MED ANDRA STRATEGIER, PLANER OCH PROGRAM	11
1.5	PROGRAMPROCESS	15
1.6	FÖRHANDBEDÖMNING (EX-ANTE UTVÄRDERING)	16
1.7	STRATEGISK MILJÖBEDÖMNING (SEA)	16
2	ANALYS	19
2.1	INLEDNING	19
2.2	GEOGRAFI OCH BEFOLKNING	19
2.3	UTBILDNING	20
2.4	NÄRINGS LIV, INNOVATIONER OCH FoU	21
2.5	ARBETSMARKNAD	24
2.6	INFRASTRUKTUR OCH KOMMUNIKATIONER	25
2.7	HÄLSA OCH MILJÖ	27
2.8	SWOT	29
3	VISION, MÅL OCH STRATEGI	37
3.1	VISION	37
3.2	HORISONTELLA KRITERIER	37
3.3	PROGRAMMÅL OCH PROGRAMINDIKATORER	38
3.4	STRATEGIER	40
4	PRIORITERADE OMRÅDEN	41
4.1	SAMMANFATTANDE BESKRIVNING AV PRIORITERADE OMRÅDEN	41
4.2	PRIORITERAT OMRÅDE 1: FRÄMJA HÅLLBAR EKONOMISK TILLVÄXT	42
4.3	PRIORITERAT OMRÅDE 2: BINDA SAMMAN REGIONEN	45
4.4	PRIORITERAT OMRÅDE 3: FRÄMJA VARDAGSINTEGRATION	48
4.5	PROJEKT SOM ÄR TVÄRGÅENDE ÖVER DE TVÅ DELPROGRAMMENS GEOGRAFIER	51
4.6	PRIORITERAT OMRÅDE 4: TEKNISKT STÖD	54
5	GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING	56
5.1	INLEDNING	56
5.2	GENOMFÖRANDEORGANISATION	56
5.3	ANSÖKNINGSFÖRFARANDET	62
5.4	FINANSIELL FÖRVALTNING OCH KONTROLL	62
5.5	UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	64
6	INFORMATIONSSINSATSER	67
6.1	SYFTE OCH MÅLSÄTTNING	67
6.2	INFORMATIONSTRATEGI	67
7	BUDGET	70

- Bilaga 1: Finansieringstabeller**
- Bilaga 2: Särskild sammanställning**
- Bilaga 3: Matris över EU-program**

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De svenska, danska och norska regeringarna beslutade under hösten 2005 att utarbeta ett gränsöverskridande program som täcker områdena Öresundsregionen, Kattegatt och Skagerrak. Diskussionen mellan länderna, och i ett senare skede även med de ingående regionerna, skedde mot bakgrund av att ett stort antal regioner i området blivit stödberättigade för gränsöverskridande samarbete i enlighet med rådets förordning¹. Enligt Gemenskapens strategiska riktlinjer² är det yttersta målet för det gränsöverskridande samarbetet i Europa att integrera områden som är åtskilda genom nationsgränser men har gemensamma problem som kräver gemensamma lösningar.

Valet för de ingående regeringarna stod mellan att skapa ett sammanhållet program eller två eller flera mer avgränsade program. Valet föll på att skapa ett större sammanhållet program med två tydligt definierade delprogram för Öresundsregionen respektive Kattegatt-Skagerrak området. En sådan lösning gör att de problem, utmaningar och möjligheter som finns för hela det utpekade området kan hanteras gemensamt samtidigt som en fördjupad integration kan ske i respektive delprogram. Förutsättningarna för gränsregionalt samarbete är olika i de två delprogrammen.

I jämförelse med andra gränsregioner har Öresundsregionen kommit långt – Öresundsregionala organisationer har etablerats och gränsöverskridande samarbeten har startats inom en rad områden. Öresundsregionen är också geografiskt sett en väl sammanhållen region. Kattegatt-Skagerrak är däremot ett geografiskt sett stort område. Det finns exempel på gränsöverskridande samsarbetsstrukturer men inget utvecklat samarbete över hela den föreslagna programgeografien. Med den beslutade programstrukturen för Öresund-Kattegatt-Skagerrak bibehålls och vidareutvecklas det arbete som bedrivits inom Interreg III A Öresundprogrammet och nya möjligheter öppnas för ett fördjupat samarbete i Kattegatt-Skagerrak området samtidigt som den potential som ligger i ett ökat samarbete inom hela geografien tas tillvara.

I slutsatserna om de europeiska regionernas konkurrenskraft och möjligheter att bidra till att nå målen i Lissabonstrategin framstår Skandinavien som ett av de områden som har allra bäst förutsättningar. Området Öresund-Kattegatt-Skagerrak och dess delar i Danmark, Norge och Sverige innefattar dessutom några av Skandinaviens starkaste regioner. Förklaringen till områdets framgång står att finna i dess historia och tradition av industriell utveckling, internationell handel och i en samhällsmodell som garanterar alla tillgång till utbildning och arbete och som förmår att skapa en entreprenörs- och innovationskultur som klarar att möta de krav på förnyelse som ställs i den globala konkurrensen.

Det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak består av flera tillväxtområden som har mycket att vinna på en närmare integration. Inom området finns tydliga gränsöverskridande tillväxtmotorer som Öresund och Göteborg-Oslo. Dessutom finns ett flertal samsarbetsnätverk exempelvis Skandinaviska arenan och Skandinaviska triangeln som visar att det finns en politisk vilja att samarbeta inom en större geografi. Det finns således flera utvecklingsstråk som binder samman området och som är viktiga för de ingående regionernas utveckling. Inte minst förhållandet till övriga Europa kräver att funktionella lösningar etableras som möjliggör att hela den tillväxtpotential som finns i området tas tillvara genom ett utökat samarbete.

På uppdrag av de svenska, danska och norska regeringarna har Region Skåne, tillsammans

¹ Rådets förordning (EG) nr 1083/2006, artikel 7

² Rådets beslut (EG) 2006/702

med ett brett partnerskap, utarbetat ett operativt program för Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Under framtagandet av programmet har partnerskapet diskuterat och fastlagt målsättningar, strategi och prioriterade områden. Dessa överensstämmer med överordnade europeiska, nationella och regionala strategier för en hållbar utveckling och tillväxt.

1.2 Stödberättigade områden

I enlighet med förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 7 samt förordning (EG) nr 1080/2006 artikel 12.2 och 21.1 består programmets geografiska område av ett "kärnområde" samt angränsande områden.

1.2.1 Kärnområde

Programmets kärnområde kan omfatta hela eller delar av de NUTS III-regioner som kommissionen har fastställt som stödberättigade. De områden som ingår som kärnområden i det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak, fördelade på delprogram, är:

Delprogram Öresundsregionen	Delprogram Kattegatt-Skagerrak
Skåne län (SE) Københavns og Frederiksbergs kommuner (DK) Brnholms regionskommune (DK) Københavns amt (DK) Frederiksborg amt (DK) Roskilde amt (DK) Vestsjællands amt (DK) Storstrøms amt (DK)	Hallands län (SE) Västra Götalands län (SE) Århus amt (DK) Viborg amt (DK) Nordjyllands amt (DK) Østfold fylke (NO) Akershus fylke (NO) Oslo kommune (NO) Vestfold fylke (NO) Buskerud fylke (NO) Telemark fylke (NO) Aust-Agder fylke (NO) Vest-Agder fylke (NO)

I relation till den från 1 januari 2007 gällande administrativa indelningen i Danmark är Region Sjælland, Region Hovedstaden, Region Nordjylland samt delar av Region Midtjylland kärnområde.

1.2.2 Angränsande områden

I välmotiverade fall får även utgifter som uppkommit i områden på NUTS III-nivå som gränsar till kärnområdet inkluderas i programmet. I sådana fall gäller att högst 20% av fondens stöd till det operativa programmet kan användas i dessa områden. För de angränsande områden som ingår i det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak gäller nedanstående.

I programmet finns två olika typer av angränsande områden med delvis olika villkor. På dansk sida deltar NUTS III-regionen Ringkøbing Amt och den nordliga delen av NUTS III-regionen Vejle Amt (kommunerna Brædstrup, Gedved, Horsens, Hedensted, Tørring-Uldum, Juelsminde och Nørre-Snede) under 20 %-regeln. Dessa områden deltar i programmet på samma villkor som kärnområdena. De kan vara med i programmets beslutsstruktur samt på projektnivå vara lead partners såväl som medsökande partners. I relation till den från 1 januari 2007 gällande administrativa indelningen i Danmark är de delar av Region Midtjylland som inte är kärnområde definierade som angränsande område.

På svensk och norsk sida deltar några angränsande län/fylken under 20 %-regeln. De ingår inte i programmets beslutsstruktur. Projektdeltagare från dessa områden kan inte vara lead partners. I Sverige föreslås NUTS III-områdena Blekinge län, Kronobergs län, Jönköpings län, Örebro län och Värmlands län inkluderas som angränsande områden på projektnivå under 20 %-regeln. I Norge föreslås Rogaland, Hedmark och Oppland kunna delta på projektnivå. Områdena är föreslagna av regionerna i programmets svenska och norska kärnområde. I de

utpekade områdena finns aktörer och institutioner som är relevanta och viktiga deltagare i det kommande programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Deras möjlighet till deltagande i en del av de projekt som medfinansieras av programmet bedöms vara viktig för att de målsättningar som formulerats för programmet ska kunna uppnås.

De fullvärdiga stödberättigade svenska och norska områdena har redan idag ett utvecklat samarbete med sina grannregioner i respektive land. Ett samarbete som i många avseenden omfattar flera av de tematiska områden som är aktuella att arbeta med i det gränsöverskridande programmet, exempelvis gemensamt arbete kring innovationssystem och klusterutveckling, gemensamt arbete mellan regionala myndigheter och universitet/högskolor, gemensam infrastrukturplanering med kopplingar även till den danska sidan, gemensamt kollektivtrafiksystem, samt samarbete om hälso- och sjukvård och folkhälsa. Listan kan göras lång. Att i det gränsöverskridande samarbetet helt utesluta eller försvåra deltagande på projektnivå för parter från dessa angränsande geografiska områden skulle kunna riskera att försvaga det arbete som redan pågår, samtidigt som möjlighet till deltagande i projekt inom programmet skulle öka det gränsregionala mervärdet och nyttan för hela programområdet.

Blekinge och Kronoberg

Mellan Skåne, Blekinge och Kronoberg finns redan en rad konkreta samarbeten, såsom exempelvis gemensamt system för kollektivtrafiken, med kopplingar över Öresund och direkttåg till/från de danska kärnområdena i Öresundsregionen. Här finns ett nära samarbete om infrastrukturplanering även i ett gränsöverskridande perspektiv, innovationssystem och klusterutveckling samt samverkan med och mellan universitet och högskolor.

Samtliga dessa samarbeten kan i olika avseenden utökas i ett gränsregionalt sammanhang och ge ett mervärde för programmets kärnområden. Så kan till exempel kollektivtrafiken bidra till att öka integrationen av arbets- och bostadsmarknaden i Öresundsregionen och bidra till en ökad tillgång till arbetstillfällen och arbetskraft. I infrastrukturplaneringen kan länkar i Sydsverige vara av betydelse för den danska strukturen, och gemensam planering och investeringsförberedande åtgärder bidra till att infrastrukturen i kärnområdena bättre binds samman med omgivande områden. Innovationer och kluster följer inte administrativa gränser. Ett samarbete kring innovationsstödjande insatser och klusterutveckling även med aktörer i angränsande geografiska områden kan därför vara avgörande för hur dessa system utvecklas även i kärnområdena och över nationsgränsen. Utveckling av högre utbildning och forskning kan i många fall begränsas och hindras av geografiska restriktioner. Det är därför viktigt att universiteten/högskolorna och forskningsinstitutionerna i programmets kärnområden funktionellt kan kopplas till och samarbeta med sina motsvarigheter i de angränsande områdena.

På motsvarande sätt finns ett utvecklat samarbete mellan Halland och Kronoberg, både när det gäller företag och offentliga aktörer. Samarbetet är inriktat på näringslivsutveckling och bedrivs i form av nätverk. Dessa nätverk är funktionella och sträcker sig därmed över länsgränserna. När företag och offentliga aktörer inom dessa nätverk vill vidga sitt samarbete till att omfatta gränsöverskridande projekt inom Öresund-Kattegatt-Skagerrak vore det olyckligt att utesluta delar av nätverken på grund av administrativa gränser. Tvärtom riskerar man då att minska det gränsregionala mervärdet.

Sydsverige utgör en gemensam region för sjukvård. Här finns ett utvecklat samarbete inom högspecialiserad vård, medicinsk forskning och klinisk utveckling. Även för dessa samarbeten finns en nytta i att möjliggöra gränsöverskridande samarbete såväl mellan samtliga aktörer i programmets kärnområden och de angränsande geografiska områdena som i andra funktionella nätverk.

Jönköping, Örebro och Värmland

I Västsverige finns ett utvecklat universitetssamarbete som innefattar alla universitet och högskolor i Västra Götalands, Hallands, Värmlands och Jönköpings län. Samarbetet innefattar bland annat frågor kring innovationer, entreprenörskap och samverkan mellan akademien och industrin, sådant som identifierats som önskvärda områden för det gränsöverskridande samarbetet i Öresund-Kattegatt-Skagerrak. IT och livsmedel är två exempel på branscher där aktörer från dessa angränsande regioner bedöms kunna tillföra ett mervärde i det gränsöverskridande samarbetet.

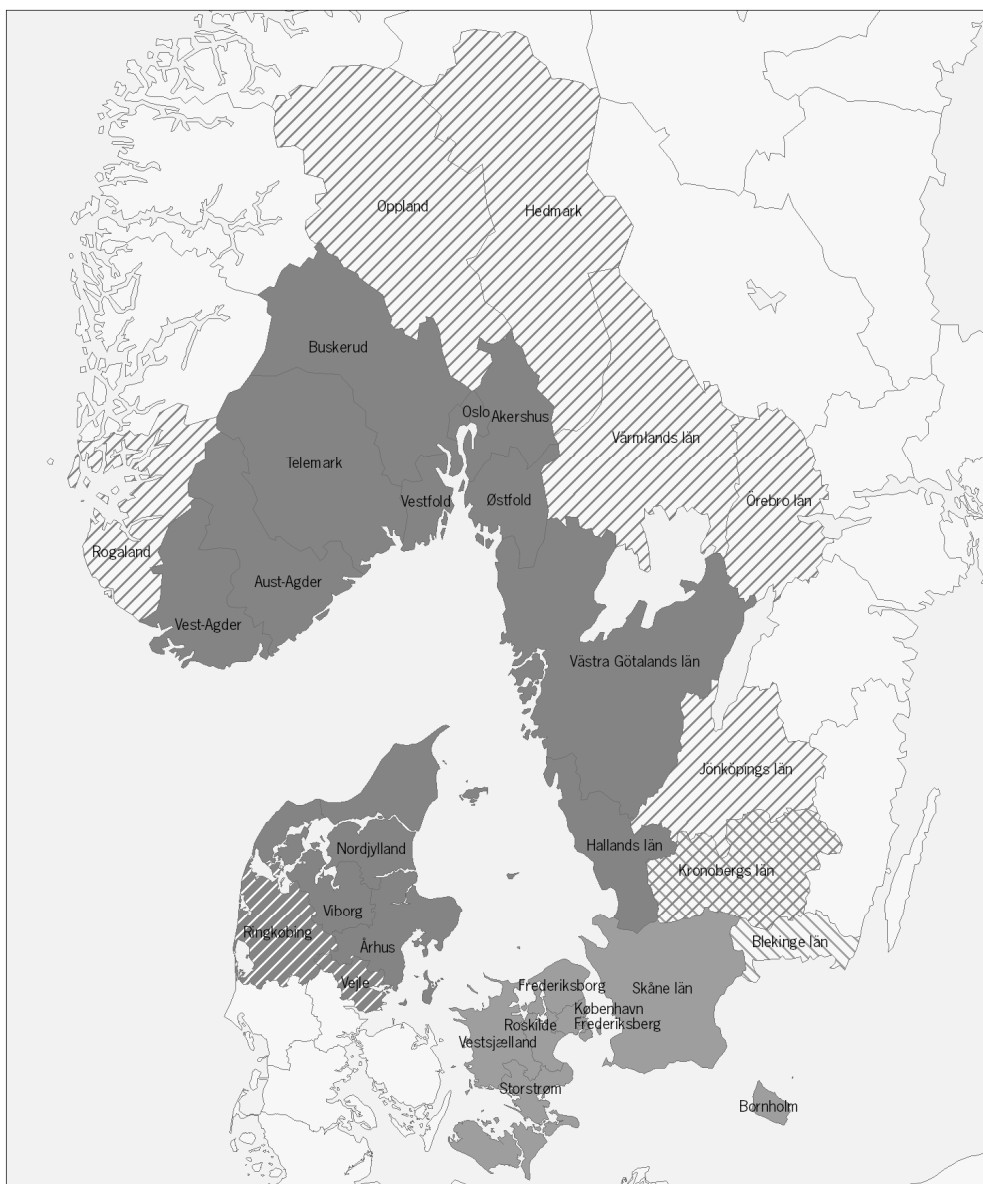
Transportinfrastrukturen i Värmlands, Jönköpings och Örebro län har starka kopplingar till programmets svenska och norska kärnområden genom Nordiska Triangeln och andra huvudstråk på väg och järnväg. Det innebär att dessa områden kan tillföra ett mervärde i projekt som handlar om att fysiskt binda samman regionerna kring Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Det innebär också att delar av näringslivet i dessa angränsande områden har starka band till programområdet vilket skulle kunna motivera gemensamma tillväxtskapande projekt.

Värmland har också ett omfattande gränsregionalt samarbete med Östfold inom bland annat näringslivsutveckling, turism och hälso- och sjukvård, delvis baserat på mellanregionala avtal. Även om detta samarbete till stor del ryms inom andra program kan en tydlig koppling till området Öresund-Kattegatt-Skagerrak vara till nytta för samarbetet i programområdet.

Hedmark, Oppland och Rogaland

I Norge har Hedmark, Oppland och Rogaland, fört fram starka önskemål om att kunna delta i programmet som angränsande områden, med hänsyn till det arbete som redan är igång mellan fylkena inom området regional utveckling. Det pågår således ett aktivt samarbete i samarbetsorganisationen Østlandssamarbeidet, där Hedmark och Oppland deltar tillsammans med Oslo, Akershus, Østfold, Buskerud, Vestfold och Telemark. Dessutom deltar enskilda kommuner i Oppland fylke i Samarbeidsalliansen Osloregionen, som är en viktig organisation knuten till utvecklingen av huvudstadsregionen. Inom båda samarbetsarenorna är infrastruktur och kollektivtrafik, utbildnings- och högskolesamarbete samt näringslivsutveckling centrala teman. Det pågår också viktiga diskussioner i förhållande till den Nordiska Triangeln och om infrastrukturfrågor i axeln Oslo-Stockholm.

På motsvarande sätt som för Hedmark och Oppland har det etablerats täta relationer mellan Vest Agder och Rogaland inom både offentlig och privat sektor. Det är särskilt viktigt att beakta relationerna till de starka kompetens- och företagsmiljöer som finns i viktiga sektorer (energi och resurstillgång) i Norge. Det är önskvärt att utbildningsinstitutioner och andra aktörer inom exempelvis FoU ska kunna delta i projektsammanhang där programmet har nytta av att ha med rätt kompetens och bra samarbetspartners som kan stärka de olika projekten.

Programområdet

	Delprogram Kattegatt-Skagerrak		Delprogram Öresundsregionen
	Angränsande områden till delprogram Kattegatt-Skagerrak		Angränsande områden till delprogram Öresundsregionen
	Angränsande områden i Danmark till delprogram Kattegatt-Skagerrak		Angränsande område till båda delprogrammen

1.3 Tidigare samarbeten

I programområdet har det under ett antal år funnits olika typer av mer eller mindre formaliserade samarbeten. Dessa samarbeten har lett till en mängd erfarenheter som ska nyttjas i denna strukturfondsperiod.

Öresundsregionen

Det har alltid funnits starka band över Öresund, och invånarna i regionen har tidigt förstått att utnyttja regionens möjligheter inom handel och kultur. Visionen om en gemensam region har sitt ursprung redan under 1960-talet, men det var först i början av 1990-talet som visionen blev mer handfast genom beslutet om den fasta förbindelsen över Öresund. Öresundsbron skapade nya möjligheter till samarbete och nya möjligheter för invånarna när det gäller arbete och studier. Öresundsregionen är idag inte längre ett begrepp för en gränsregion mellan två länder, utan en beskrivning av ett geografiskt område som är på god väg att bli en

integrerad och funktionell region. Öresundsregionen betraktas som en "modellregion" för gränsöverskridande samarbete, och senast 2003 blev regionen i en undersökning genomförd av OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) betecknad som "a flagship among European border regions"³.

År 1993 bildades den politiska gränsöverskridande samarbetsorganisationen Öresundskomiteen på initiativ av amter, kommuner och landsting i Huvudstadsregionen och i Skåne. I Öresundskomiteen diskuteras och fattas beslut om problem med anknytning till Öresundsregionens utvecklingsmöjligheter. Nya stadgar träder ikraft 2007-01-01. Andra etablerade gränsöverskridande samarbeten finns mellan Malmö stad och Københavns Kommune, Helsingørs Kommune och Helsingborgs stad, Lunds kommun och Frederiksberg Kommune och Sydöstra Skånes samarbetskommitté och Bornholms Regionskommune.

Öresundsregionen utpekades år 1996 som stödberättigat område för Interreg II A-programmet. Därmed kunde en rad informella samarbeten göras mer formella och hållbara med hjälp av EU-medel. Interreg II-programmet hade cirka 13 miljoner euro från EU till förfogande, och med dessa medel genomfördes projekt inom områdena näringsliv, turism, kultur, media och skolsamarbete. Interreg IIA-perioden präglades av många små projekt med fokus på kontaktskapande aktiviteter.

År 2000 startade Interreg III A-perioden, och med cirka 31 miljoner euro i EU-stöd blev det gränsöverskridande samarbetet tydligt prioriterat. Arbetet med att stärka integrationen intensifierades på en lång rad områden, till exempel utveckling av gemensamma utbildningar, kompetensutveckling, arbetsmarknadsfrågor och att stärka spetskompetenser. Programmet har bidragit till att starta flera olika processer och aktiviteter som är viktiga "byggstenar" för förverkligandet av visionen om en gemensam integrerad region. De mentala barriärerna för samarbete håller långsamt på att brytas ned, och inom den offentliga sektorn är ett nytt förhållningssätt på väg fram, som öppnar för nya gränsöverskridande samarbeten som leder till ytterligare tillväxt och utveckling. För fler och fler myndigheter och organisationer har Öresundssamarbetet utvecklats till en naturlig del av verksamheten. I den privata sektorn pågår samtidigt en rad initiativ och samarbeten som bidrar till att styra och stärka den generellt positiva utvecklingen. Det är dessa samlade erfarenheter som i hög grad har bidragit till att utveckla de prioriterade områdena i det nya programmet.

Interreg och de många informella nätverk som byggts upp har varit viktiga verktyg för integrationen i Öresundsregionen, men det finns fortfarande många lokala, regionala och nationella barriärfrågor som inte är lösta. Gränsregionens potentialer och möjligheter för invånare, företag och institutioner utnyttjas ännu inte fullt ut. Interreg-programmet ger Öresundsregionen möjligheter att stärka de fungerande strukturerna för forskning, utveckling och innovation och därmed öka tillväxten. Vikten av att utnyttja en större sammanhängande region ökar, och genom att bryta ned barriärer och skapa samarbete inom nya områden kan Öresundsregionens funktionalitet och dynamik bibehållas och utvecklas. Det krävs därför fortsatta initiativ som främjar engagemang och säkrar deltagande från fler aktörer i hela regionen.

Kattegatt-Skagerrak

Kattegatt-Skagerrak (KASK) är som Öresundsregionen ett av de ekonomiskt mest utvecklade områdena i EU:s inre marknad, med redan existerande territoriellt och funktionellt definierade gränsöverskridande samarbetsstrukturer. Men KASK omfattar ett större geografiskt område än Öresundsregionen. Området har havsgränser och ingen fast förbindelse Danmark-Sverige och Danmark-Norge. De olika samarbetsorgan som finns i dag täcker inte hela KASK-området. Området står därför inför andra utmaningar när det gäller vidareutveckling av det gränsöverskridande samarbetet. Samtidigt finns en omfattande rörlighet av besökare, arbetskraft och varor och en kulturell och språklig närhet över gränserna i området. Särskilt gäller det över landgränsen mellan de folkrika områdena kring Oslofjorden och i Västsverige.

Göteborg-Oslosamarbetet (GO-samarbetet) etablerades 1995 genom undertecknandet av ett samarbetsavtal mellan Oslo och Göteborg. I februari 2003 utökades GO-samarbetet till att omfatta även Akershus och Østfold fylkeskommuner och hela Västra Götalandsregionen. Målet

³ OECD Territorial Review Öresund, 2003

med samarbetet är att stärka regionens attraktions- och konkurrenskraft som etablerings- och bosättningsområde nationellt och internationellt. I GO-rådet ingår den politiska ledningen från var och en av de deltagande regionerna. Arbetet pågår i projektform inom sex tematiska områden; näringsliv, forskning, utbildning, kommunikation, kultur och turism.

Samarbetet har inneburit värdefulla nätverk, inte bara inom varje enskild ämnesgruppering utan också sådana som överskrider de tematiska områdena. GO kartlägger kontinuerligt de faktamässiga förhållandena för frågor som rör samfärdsl och transport i korridoren Göteborg-Oslo och har bidragit till behandlingen av ärenden som rör väg- och järnvägsförbindelserna. Genom seminarier och konferenser på områden som livsmedellexport, spetskompetens i fordonsindustrin, naturgas med mera bidrar GO till ökad kunskap och kontaktskapande i aktuella ämnen där interaktionen mellan offentliga, akademiska och näringslivets representanter ses som central. Samarbete inom det biomedicinska fältet har lett till bildandet av Medcoast – en ideell förening mellan aktörer i innovationssystemet. Publikationer, kartor och kataloger har producerats för att stimulera ökad turism och besök på kulturinrättningar inom Göteborg-Oslo-regionen.

Samarbetet inom fältet för utbildning pågår utefter tre linjer: Ungdomens fredspris främjar och premierar ungdomars - från bägge nationerna - arbete för värden som rör ökad mångfald, fred, demokrati, samverkan, gemenskap och utveckling. Vårfestivaler samlar ungdomar från Norge och Sverige i gemenskap över gemensamma teman såsom t.ex. matematik, musik och idrott. Skolledarutväxling stimulerar nätverken bland skolledare med utbyte av erfarenheter som kan utveckla verksamheten på hemmaplan.

Arbetet har lett till samverkan inom områden med gemensamma intressen, ökad kunskap om och förståelse för förhållanden inom regionen. Arbetsgrupperna kommer att fortsätta att identifiera och genomföra projekt/arbete, som ger samverkan mellan GO-samarbetets parter inom de nämnda tematiska områdena.

Erfarenhet av Interreg IIIA finns i Västra Götaland och Østfold. Delar av dessa regioner har ingått, och kommer även fortsättningsvis att ingå, i "Gränslöst samarbete", ett delområde i Sverige-Norge-programmet. Programmets insatsområden har varit näringslivs- och kompetensutveckling samt livsmiljö och samhällsutveckling. I halvtidsutvärderingen bedömdes programmet som "väl fungerande" och sades också nå sina mål "med god marginal". I motsvarande område finns också sedan 1980 en Gränskommitté som är ett forum för kommuner och regioner/fylken i frågor av gemensamt intresse. Gränskommittén har status som ett av Nordiska Ministerrådets åtta regionalpolitiska samsamarbetsområden och arbetar bland annat med gränshinderfrågor.

Det bredare samarbetet över Kattegatt och Skagerrak präglas av områdets maritima karaktär. De många färjeförbindelserna i området innebär förutsättningar för stora flöden av personer och varor. Den gränsöverskridande turismen är omfattande. En mängd vänortsförbindelser har under det senaste halvsekle knutit människor närmare varandra. Ett mer målinriktat samarbete inleddes år 2001, på danskt initiativ och med stöd från de danska, norska och svenska ministrarna för nordiska frågor, under namnet Den Skandinaviska Triangeln. I detta politiskt ledda regionnätverk ingår Region Nordjylland och Midtjylland i Danmark, Västra Götalandsregionen i Sverige och fylkena Aust-Agder, Vest-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud och Østfold i Norge.

Samarbetet har initierat olika projekt på näringslivs-, kultur- och kompetensområdet. Inom näringslivsutveckling har med framgång arrangerats kontaktmässor för företag inom de maritima näringarna. Företag och andra aktörer inom upplevelsesektorn har mötts för erfarenhetsutbyte på nordiska konferenser för kultur- och upplevelseekonomi. Stöd har givits till nätverk för kvinnliga företagare och det har arrangerats workshops, seminarier och kontaktbörser. Erfarenhetsutbyte har inletts på området e-learning. En viktig uppgift för det fortsatta samarbetet blir att ytterligare stimulera handel och erfarenhetsutbyte över gränserna mellan företag inom samma bransch eller andra företag som har gemensamma utmaningar. Genom den politiska styrgruppen är samarbetet förankrat hos de aktörer som ansvarar för regional utveckling.

Åtskilliga projekt i Interreg IIIB Nordsjön har haft deltagande från regionerna i KASK. Särskilt

kan nämnas Forum Skagerrak, ett samarbete om havsmiljöfrågor som har omfattat aktörer från flertalet KASK-regioner. Många av de frågor som varit föremål för samarbete har betydelse för en hållbar utveckling i och kring Skagerrak och kan möjligen vidareföras inom ramarna för det nya programmet. Andra Nordsjöprojekt som kan nämnas är Nordiskt Transportpolitiskt Nätverk, med fokus på hållbara transportlösningar och intermodal transport, och Energize Regional Economies – med fokus på den stora innovationspotentialen i hållbar energi och regionernas strategiska roll.

Generellt finns det potential för förbättringar av det gränsöverskridande samarbetet genom att binda KASK-området tätare samman institutionellt och kommunikationsmässigt och genom att främja vardagsintegrationen över nationsgränserna. Detta kan säkra en hållbar ekonomisk utveckling som speciellt fokuserar på de kunskaps- och kompetensmiljöer som finns i området, och bidra till att bygga broar mellan territoriellt centrala och perifera områden i KASK och i förhållande till övriga Europa och de globala marknaderna.

Exempel på samarbete över hela programgeografien

Initiativet "Den Skandinaviska Arenan" togs år 2000 av svenska UD och idag finns en politisk styrgrupp, Samarbetetskommittén, etablerad för detta institutionella samarbete. Den Skandinaviska Arenan syftar till att tätare knyta samman tillväxtregionerna Öresund, Halland och Göteborg-Oslo för att stärka utvecklingen i södra Skandinavien till ett hållbart, attraktivt och konkurrenskraftigt område i ett europeiskt och globalt perspektiv. Inom infrastruktur, bioteknik, miljöteknik, turism och kultur har redan initierats ett kontaktskapande arbete med representanter från berörda län, kommuner, myndigheter och andra intressenter inom ramen för arbetet med den skandinaviska arenan. Även inom flera andra områden finns förutsättningar för att ett utvecklat samarbete kan bidra till att regionen internationellt profilerar sig som en väl sammanhängande och livskraftig region.

Samarbetet inom den Den Skandinaviska Arenan har lett till idéer och genomförande av ett mindre antal samarbeten och projekt. Nämnas kan Corridor of Innovation and Cooperation (COINCO), ett Interreg III B projekt som kopplar samman Oslo via Göteborg, Malmö och Köpenhamn med Berlin/Brandenburg i Tyskland. Samarbetet fokuseras på att öka konkurrenskraften baserad på hållbar utveckling.

Det har även genomförts en rad projekt över hela programgeografien inom de transnationella programmen Interreg III B Nordsjön och Östersjön. Projekten har dels partners från Öresund-Kattegatt-Skagerrak och dels från de övriga Nordsjö- och Östersjöländerna. Som exempel kan nämnas från Nordsjö-programmet: Nave Nortrail – om hållbar kulturturism; FSI - Facilitating Sustainable Innovation och Hi-Trans – best practice för offentlig transport, samt från Östersjö-programmet: E-health for Regions där Region Skåne, Viborg Amt och Vestfold är bland partnererna.

1.4 Samverkan med andra strategier, planer och program

1.4.1 Europeiska gemenskapens strategi för sammanhållning

Den operationella ramen för programmet är EU:s förordningar för strukturfondsperioden 2007-2013⁴ och Gemenskapens strategiska riktlinjer för perioden 2007-2013⁵. Det operationella programmet skall fungera som en ytterligare drivkraft och ett komplement till dessa och programmets prioriterade områden är valda med utgångspunkt i dessa överordnade strategier.

Den reviderade Lissabon strategin, som också inkorporerar element från Göteborgsagendan, utgör bakgrunden till de strategiska riktlinjerna och användningen av de resurser som finns i EU:s strukturfonder. Syftet med det nya målet "Europeiskt territoriellt samarbete" är att främja ökad integration av unionens territorium i alla dess aspekter. Sammanhållnings-

⁴Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1083/2006, (EG) nr 1080/2006 samt Kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006.

⁵Rådets beslut (EG) 2006/702

politiken stöder därmed en balanserad och hållbar utveckling av unionens territorium på makroregional nivå och minskar genom det gränsöverskridande samarbetet och utbytet av bästa metoder de effekter som hindren för med sig. Det är en nationell prioritering att det finns ett samband mellan gemenskapens strategiska riktlinjer, de nationella strategierna och den regionala insats som medlen för europeiskt territoriellt samarbete används till.

1.4.2 Nationella strategier

Sverige

Den svenska regeringen presenterade 2006 en nationell strategi för regional konkurrenskraft och sysselsättning för perioden 2007-2013. Strategin vidareutvecklar samordningen mellan regional utvecklingspolitik, arbetsmarknadspolitik och den europeiska sammanhållningspolitiken i Sverige. Genomförandet av den nationella strategin sker inom ramen för regionala strukturfondsprogram för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), ett nationellt program (ESF) samt gränsöverskridande och transnationella program.

Den nationella strategin ger åtta riktlinjer för gränsöverskridande och transnationella program, varav sex är relevanta för de gränsöverskridande programmen. Dessa behandlar bland annat minimering av gränshinder för pendlare och näringsliv och främja gränsöverskridande nätverkssamverkan mellan företag. Även utveckling av gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner och främja fördjupat samarbete över nationsgränser för att stärka innovativa miljöer tas upp i strategin. De ska också bidra till att förbättra kommunikationer mellan de nordiska storstadsregionerna och främja samarbete över nationsgränser för ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser, kultur och kulturarv.

Strategin innehåller följande särskilda kommentar om det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak: "Programmet bör på grund av sin geografiska omfattning särskilt beakta de prioriteringar som görs i det transnationella programmet för Nordsjön i syfte att säkerställa synergier och undvika dubbelarbete. Inom programmet bör även de särskilda möjligheter som ligger i insatser som omfattar hela programmets geografi beaktas".

Danmark

Den danska regeringens globaliseringsstrategi "Framgång, förnyelse och trygghet" sätter ramarna för omställningen av Danmark till globaliseringens utmaningar. De regionala aktörerna spelar en viktig roll när strategin ska omsättas i handling. Det gäller främst forsknings- och utbildningsområdet och för att främja innovation och entreprenörskap, där de överordnade ramarna ska anpassas och målinriktas till de regionala behoven och utmaningarna. I Danmarks strategiska referensramar för 2007-2013, Regional konkurrens och sysselsättning, anges att större miljöprojekt även kan bli en del av de gränsöverskridande programmen som kommer att omfatta hela Danmark.

Med kommunalreformen och de nya regionala "växtfora" har det skapats en stark plattform för regionala och lokala insatser för näringslivsutveckling, som medfinansieras av EU:s strukturfonder. Regeringen kommer att målinrikta EU:s strukturfondsmedel så att dessa i programperioden 2007-2013 stödjer konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning.

Norge

Det ska föras en politik som stärker Norges samlade konkurrenskraft, särskilt genom satsningar på utbildning, forskning, trafik och en mer aktiv näringspolitik som stärker existerande näringsliv och stimulerar till att nya företag växer fram i alla delar av landet. Insatsen för att främja regional utveckling ska målinriktas och förstärkas. Det skall föras en distrikts- och regionalpolitik vars syfte är att skapa likvärdiga levnadsvillkor i hela landet och upprätthålla de huvudsakliga bosättningsmönstren. Regeringen lägger vikt på att utnyttja handlingsutrymmet i kommun- och regionalpolitiken inom ramen för internationella avtal.

Regeringen betonar norskt deltagande i internationellt regionalt samarbete som en viktig del av det regionala utvecklingsarbetet. De gränsöverskridande och transnationella programmen inom ramen för EU:s territoriella samarbete kommer att fortsätta 2007-2013. Regeringen

kommer att stödja regionala och lokala aktörers aktiva deltagande i utformningen och uppföljningen av sådana program.

För att nå dessa mål ger regeringen förutsättningar för att Norge ska delta som en likvärdig aktör i det framtida europeiska territoriella samarbetet, att regionala och lokala aktörer ska vara starkt delaktiga i utformningen och genomförandet av programmen, och samtidigt arbeta aktivt för mer strategiska projekt av regional och nationell betydelse. En förutsättning för att delta är att medverkan från norsk sida finansieras fullt ut av statliga och regionala medel. Programmet är flerårigt, och norskt deltagande kommer att kräva anslag genom hela programperioden 2007-2013.

1.4.3 Regionala strategier

I alla tre länderna finns på regional nivå ett antal styrdokument för regionala beslutsfattare. I Sverige är de viktigaste dokumenten Regionala utvecklingsprogram (RUP) och Regionala tillväxtprogram (RTP). I Danmark skrivs regionala utvecklingsplaner och -strategier för de nya regioner som nu bildas i Danmark. I Norge läggs regionala strategier fast i Fylkesplanerna.

Därutöver finns som nämnts ovan ett antal styrdokument som utarbetats i nära samverkan med regionala partnerskap och är starkt förankrade i respektive region. Under programframtagandet har ovanstående planer inventerats och ligger till grund för de mål och prioriteringar som ställs i programmet.

1.4.4 Andra EU-program

Regional konkurrenskraft och sysselsättning (ERUF/ESF)

De nationella EU-programmen för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ERUF/ESF) omfattar i Sverige hela programområdet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak (Skåne län, Hallands län, Västra Götalands län). Det danska EU-programmet för regional konkurrenskraft och sysselsättning omfattar hela Danmark och således också de regioner som ingår i programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak.

Europeiskt territoriellt samarbete (ERUF)

Det nya territoriella målet, som motsvarar gemenskapsinitiativet Interreg, har fått en högre status vilket innebär att kraven på programinnehåll och genomförande ökar. Ett ökat samspel mellan de olika programformerna inom målet för territoriellt samarbete, liksom med övriga delar av EU:s strukturfonder, är önskvärt och nödvändigt. Programområdet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak överlappar till viss del gränsöverskridande programmen för Sverige-Norge, Södra Östersjön och Region Sjælland - Ostholstein - Lübeck. Programområdet omfattas även av de två transnationella programmen för Nordsjön respektive Östersjön. Det interregionala samarbetet ger en möjlighet att samarbeta geografiskt över hela EU. Inom det interregionala programmet kommer det att finnas ett särskilt initiativ för att pröva bästa praxis för ekonomisk modernisering och ökad konkurrenskraft. Detta nya initiativ får namnet Regions for Economic Change. Initiativet kommer att genomföras via frivilliga nätverk inom utvalda teman där god praxis skall prövas och spridas. Av bilaga 3 framgår vilka EU-program, medfinansierade av Europiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden, som genomförs i Öresund-Kattegatt-Skagerrak området.

Jordbruksfondens och fiskefondens program (EJFLU/EFF) och andra gemenskapsprogram

Hela Sverige och Danmark omfattas av Jordbruksfondens program för landsbygdsutveckling (LBU-programmet/Landdistriktsprogrammet) och Fiskerifondens nationella strategiska plan för fiskerisektorn (I Danmark: Program for fiskeri og aquakultur sektoren). Programområdet omfattas även av Ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation (CIP) och Ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling (FP 7).

1.4.5 Samverkan och avgränsning

Det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak syftar till att bygga på, samspela med och förstärka de lokala, regionala och nationella måldokument och utvecklingsplaner som finns i programområdet. Konkreta initiativ och projekt i programmet har större möjlighet att bli slagkraftiga och överleva om de samtidigt ligger i linje med befintliga utvecklingsstrategier. Att förstärka de utvecklingsplaner som finns genom initiativ som är additionella i förhållande till vad som är möjligt att genomföra i ordinarie verksamhet och genom andra program är därför en grundläggande utgångspunkt för programmet.

De EU-program som genomförs i programområdet kan stödja varandra för att uppnå de övergripande mål som gäller för den europeiska sammanhållningspolitiken. Ett ökat samspel mellan de olika delarna av sammanhållningspolitiken är önskvärt och nödvändigt. Erfarenheter från det territoriella samarbetet bör integreras i det övriga regionala utvecklingsarbetet och programmen för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Som beskrivits i tidigare avsnitt kommer programområdet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak geografiskt att överlappas av ett antal andra EU-program. Synergier och avgränsningsdiskussioner kommer att uppkomma mellan de territoriella programmen, de nationella och regionala programmen för konkurrenskraft och sysselsättning, landsbygdsprogrammet, fiskerifonden samt andra EU-program såsom ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation (CIP) och EU:s sjunde ramprogram för forskning och utveckling.

Ansökningar avseende programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak lämnas in till sekretariatet i det delområde där verksamheten avses bedrivas. Sekretariatet påbörjar beredning av ansökan. I samband med det gör även den förvaltande myndigheten Nutek en kontroll att projektet står i överensstämmelse med regelverket och med programmets innehåll och mål. (se vidare genomförandeavsnittet). Om ansökan ligger i gråzonen till någon annan fond eller EU-program tas kontakt med ansvarig myndighet. Specifika rutiner för att förhindra överlappningar och dubbelfinansiering och att utnyttja synergipotentialen mellan programmen och insatserna under genomförandet kommer att utvecklas.

När det gäller överlappning med de gränsöverskridande programmen för Sverige-Norge, Region Sjælland - Ostholstein - Lübeck och Södra Östersjön kommer samarbete mellan sekretariat, övervakningskommittéer och förvaltande myndigheter att eftersträvas. Det är endast begränsade delar av programmens geografi som överlappar med Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Avgränsning mot de transnationella programmen Nordsjön och Östersjön ligger främst i att de programmen är mer strategiskt inriktade och har större krav på flera nationers deltagande. Vid den faktiska handläggningen av ansökningar skall regelbundna konsultationer ske för att säkerställa att synergier mellan programmen är fullt undersökta och att risken för dubbelfinansiering är eliminerad.

När det gäller det föreslagna programmets komplementaritet med Jordbruksfondens program för landsbygdsutveckling och Fiskefondens nationella strategiska plan för fiskerisektorn kommer programmets sekretariat, övervakningskommitté och förvaltningsmyndighet att samarbeta med motsvarande aktörer för genomförandet av program inom EJFLU och EFF.

Om regioner i programområdet är involverade i initiativet Regions for economic change (RFEC) skall förvaltningsmyndigheten säkerställa att samverkan sker genom:

- a) stödja innovativa projekt som bygger på resultat som framkommit i nätverk inom initiativet Regions for economic change med en gränsöverskridande dimension.
- b) att övervakningskommittén en gång om året diskuterar förslag från RFEC som är relevanta för Öresund-Kattegatt-Skagerrak, på dessa möten skall man även bjuda in representanter från nätverken för att rapportera om sina aktiviteter.

c) att i årsrapporten beskriva nätverk och projekt som berörda regioner deltar i och som är relevanta för gränsöverskridande samarbete.

Programmet skall även dra nytta av det stöd som Interact programmet kan bidra med. Interact tar fram och sprider bra metoder för att implementera program för territoriellt samarbete.

När det gäller CIP och sjunde ramprogrammet finns i Sverige ett samarbete mellan de ansvariga myndigheterna Nutek och VINNOVA för att hitta synergier och förhindra dubbelfinansiering.

1.5 Programprocess

År 2003 tog programsekretariatet för Interreg IIIA Öresundsregionen, på uppmaning av Öresundskomiteens medlemsorganisationer, de första stegen mot ett kommande Interreg IV i Öresundsregionen. Det skedde bland annat mot bakgrund av kommissionens förberedelser till den tredje sammanhållningsrapporten. I ett tidigt skede inbjöd programsekretariatet till fyra workshops för att hämta inspiration till programutformningen. Det deltog totalt cirka 200 personer, som representerade Öresundsorganisationer, kommuner, amter, politiska partier, näringsliv, kulturliv, föreningsliv, intresseorganisationer, privata företag, utbildningsinstitutioner, miljö- och trafikorganisationer med flera.

Som nämnts i kapitel 1.1 beslutade den svenska och danska regeringen under hösten 2005 att utarbeta ett gränsöverskridande program som täcker Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Mot bakgrund av detta inkallade regeringarna till ett första möte i Joint Programming Committee (JPC) den 1 mars 2006 i Oslo i Norge. På mötet delegerades utveckling och skrivning av programmet till tre skrivargrupper; en för det samlade programmet, en för Kattegatt-Skagerrak och en för Öresundsregionen. Vid efterföljande möte beslutades att ha samma prioriterade områden i hela programmet. Prioriteringarna bygger på insatsområdena i Öresundskomiteens handlingsplan 2005-2006 som utarbetats gemensamt av ett stort antal privata och offentliga aktörer.

Skrivargruppen för Öresundsregionen har bestått av representanter för Region Skåne, Hovedstadens Udviklingsråd (HUR), Köpenhamns kommun, Storströms Amt, Malmö stad, Roskilde Amt, Öresundsuniversitetet och sekretariatet för Interreg IIIA Öresundsprogrammet. Skrivarbetet i Öresundsgruppen har följts dels av Interreg IIIA-utskottet, dels av den regionala beslutsgruppen och det har hållits ett utvidgat referensgruppsmöte med deltagare från kommunala, regionala och nationella myndigheter, högskolor/universitet, intresseorganisationer, näringslivsorganisationer med flera i april 2006, där skrivargruppen bland annat fick en rad förslag till utveckling av SWOT-analysen och prioriterade områden. Skrivarbetet är dessutom starkt politiskt förankrat i Öresundskomiteen, som har haft Interreg IV på dagordningen för samtliga sammanträden 2006. Även i Region Skåne har den politiska ledningen kontinuerligt informerats om och haft tillfälle att diskutera skrivarbetet. I Skåne har också partnerskapet för tillväxtprogrammet informerats om arbetet.

Under våren 2006 inleddes ett informellt arbete med att ta fram innehåll för delprogram KASK. Arbetet fördes framåt i en grupp med företrädare för de ingående regionerna och blev förankrat i respektive region under arbetets gång både i fylkeskommunernas politiska institutioner och i andra partnerskap. Information om programarbetet gavs också vid styrgruppsmöten och motsvarande i programområdets gränsöverskridande samarbetsstrukturer. Skrivgruppen för Kattegatt-Skagerrak (KASK) har bestått av representanter för Nordjyllands amt/Region Nordjylland, Viborgs amt/Region Midtjylland, Region Halland, Västra Götalandsregionen, Göteborgs stad, fylkeskommunerna Östfold, Akershus, Vestfold (representerande Buskerud, Telemark och Vestfold, BTV) och Aust-Agder (representerande båda Agder-fylkena), Oslo kommune och sekretariatet för Göteborgs- och Oslosamarbetet, GO/Den Skandinaviska Arenan.

Som nämns ovan har programförslaget varit föremål för konsultationer i ett bredare partnerskap i de ingående regionerna. I oktober 2006 sändes programförslaget på bred remiss i de olika delarna av programområdet. Remissen sändes bland annat till lokala,

regionala och nationella offentliga organisationer och myndigheter, partnerskap för tillväxtprogram, regionala utvecklingsprogram och regional konkurrenskraft och sysselsättning, intresseorganisationer, universitet och högskolor, arbetsmarknadens parter och näringslivsorganisationer. Efter den offentliga remissen och beaktande av inkomna yttranden lämnas programmet till de tre regeringarna, som därefter lämnar det vidare till Europeiska kommissionen. Utöver den offentliga remissen av själva programdokumentet genomförs en särskild remiss av den strategiska miljöbedömningen.

1.6 Förhandsbedömning (ex-ante utvärdering)

Nutek har på uppdrag av Näringsdepartementet i Sverige och i samråd med Erhvervs- og Byggestyrelsen i Danmark, Kommunal og Regionaldepartementet i Norge och berörda regioner gett Ramböll Management AB i uppdrag att genomföra en ex-ante utvärdering för det operativa programmet för Interreg IV Öresund-Kattegat-Skagerrak 2007-2013. Hela förhandsbedömningen finns tillgänglig på Region Skånes hemsida (www.skane.se).

Kontakter med Ramböll Management rörande förhandsutvärderingen har skett löpande under programprocessen. Utvärderarna har läst alla utkast av programmet och även deltagit på möten. Förhandsutvärderingen är baserad på den remissversion av det operativa programmet som är daterad den 25 oktober 2006. Skrivargruppen har tagit del av utvärderarnas bedömningar och beaktat dessa i programförslaget i den mån de ansetts relevanta.

Rekommendationer och hantering

Utvärderarna rekommenderar att det tydliggörs vilka slutsatser som dragits av de många tidigare samarbeten som berör programområdet och hur detta påverkat de val som gjorts i programmet. Avsnittet har utvecklats med fokus på erfarenheter som gjorts i tidigare samarbeten.

Utvärderarna rekommenderar att analysens omfattning minskar något samtidigt som vissa delar byggs ut för att stärka kopplingarna till de val som görs i strategin. Analysen har kortats och gjorts mer problembaserad för att på detta sätt förtydliga kopplingarna mellan analys, SWOT och prioriteringar. Även vikten av fortsatt analysarbete lyfts fram.

Utvärderarna rekommenderar att jämställdhetsaspekter och frågor om diskriminering och mångfald arbetas in tydligare i analysavsnittet och i argumentationen kring vad som avses göras inom respektive prioriterat område. Programförslaget har kompletterats med det horisontella målet "integration och mångfald". Faktorer som rör jämställdhet och integration/mångfald har inarbetats i analysavsnittet där det funnits relevant statistik och då det varit gränsregionalt intressant. Det kommer att vara möjligt att arbeta med dessa områden på projektnivå inom alla tre prioriterade områden.

Utvärderarna rekommenderar att program mål och delmål formuleras på ett sätt som är mätbart. Utvärderarna rekommenderar även att ett begränsat antal indikatorer väljs. Den version av programmet som förhandsutvärderats hade endast kontextindikatorer. Indikatorerna har nu utvecklats och knutits till de prioriterade områdena. Ytterligare indikatorer kommer att knytas till delmålen för att kunna användas i utvärderingar av programmet.

Utvärderarna rekommenderar att programmet kompletteras med en beskrivning av på vilket sätt man avser att låta ett brett partnerskap påverka även genomförandet av programmet. Det har infogats avsnitt om det breda partnerskapets roll i genomförandet.

1.7 Strategisk miljöbedömning (SEA)

Inom ramen för framtagandet av förslag till program skall en strategisk miljöbedömning göras i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EG) 2001/42. Det övergripande syftet är att integrera miljöaspekter i programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Utgångspunkten för miljöbedömningen är därmed att denna ska genomföras i ordinarie programframtagningsprocess. Ramböll Management har av Nutek upphandlats för att bistå i arbetet med miljöbedömning av programmet. I enlighet med direktivet om strategiska miljöbedömningar har samråd hållits med de län, fylken och amter som berörs, kring omfattning och detaljeringsgrad för de uppgifter som måste ingå i bedömningen. Miljöbedömningen utfördes för remissutgåva av det operativa programmet daterat den 25 oktober 2006. Hela den strategiska miljöbedömningen finns tillgänglig på Region Skånes hemsida (www.skane.se).

I enlighet med lagstiftningen i berörda länder var miljöbedömningen och förslaget till program ute på remiss. I Sverige och Norge skedde samrådsförfarandet under sex veckor från den 2 november till den 15 december 2006, i Danmark under åtta veckor från den 7 november 2006 till 2 januari 2007. Samrådet av miljöbedömningen genomfördes dels genom att den publicerades på Region Skånes, Öresundskomiteens, Erhvervs- og Byggestyrelsens och Østfold fylkeskommunes hemsidor. Dessutom sändes miljöbedömningen tillsammans med förslaget till operativt program ut via e-post till relevanta organisationer och myndigheter i de deltagande länderna. Genom detta förfarande bedöms att både en bredare allmänhet och relevanta miljömyndigheter fick möjlighet att yttra sig över miljöbedömningen. SEA och programförslag fanns även tillgängligt i pappersversion i Skånehuset i Kristianstad och en kungörelse annonserades i svenska dagstidningar. De e-post sändlistor som användes vid ovan nämnda utskick var samma som användes för MKB för det regionala strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Skåne-Blekinge och andra kungörelser från Region Skåne. Övriga regioner gjorde på samma sätt.

Länsstyrelserna i berörda svenska län kommer att vara representerade i de två styrkommittéerna. Länsstyrelserna har det regionala ansvaret för miljöfrågor. I Övervakningskommittén kommer det också finnas miljökompetens. Även i Norge kommer miljökompetens finnas i genomförandeorganisationen.

Bedömning

Det går inte att avgöra i vilken grad programmet kommer att medföra en påverkan på människors hälsa och miljö eftersom programmet är översiktligt utformat och inte anger några specifika åtgärder eller projekt. Programmet bygger på att en hållbar utveckling skall eftersträvas och uppnås. Programmet har i sin struktur med inriktning mot en bärkraftig utveckling med forskning, innovation och social integration stora möjligheter att stärka och utveckla ett näringsliv som främjas av god miljöteknik där erfarenheter från andra program inom regionen kan tas tillvara och integreras.

I programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak har rådande miljöförhållanden och miljöproblem endast beskrivits på en övergripande nivå där övergödningen av havet och klimat- och luftfrågor relaterade till transportsektorn är de huvudsakliga problemområden som redovisats. Regionen har flera goda förutsättningar för ett framgångsrikt miljöarbete utifrån programmets strategi:

- Goda kommunikationer med järnväg och väg, flygplatser, hamnar för gods och persontrafik mellan stora handels- och arbetscentra
- God koppling mellan miljöarbete och tillväxtarbete
- En attraktiv livsmiljö med attraktiva stadsmiljöer, landsbygd, kustområden och varierad naturmiljö samt det gemensamma havet
- Bebyggelsestrukturen underlättar kommunikationer vilket möjliggör utbyte av arbetskraft, kommunikationscentra genom trafikslagsövergripande transporter och knutpunkter.

Inom regionen finns också svagheter och hot mot miljön, t ex:

- En stadigt ökad trafik med bil, kapacitetsbrist inom vissa delar av järnvägsnätet (enkelspår och dålig standard) samt mindre väl utbyggd kollektivtrafik utanför storstadsregionerna.
- Få men stora kommunikationsleder och tillväxtcentra skapar problem med stor trafik mängd och inpendling till storstäderna (Oslo, Göteborg och Köpenhamn)

- Omfattande fartygstrafik som utgör en fara utifrån miljö- och hälsosynpunkt
- Exploatering av kustzonen
- Skilda lagkrav, bestämmelser och kultur som kan innebära svårigheter att genomföra vissa projekt

Med stöd av redovisade klassificeringsindikatorer och information/utbildning om hållbar utveckling inom projekten bedöms genomförandet av programmet ha en god potential för en positiv utveckling inom miljö och hälsa och inte medföra en betydande negativ miljöpåverkan under förutsättning att den uttalade strategin också efterlevs.

Programmet är översiktligt utformat och miljöredovisningen är kortfattad. En mer omfattande miljöredovisning ger ett bättre underlag för att kunna bedöma miljöpåverkan inom området från olika typer av visioner utifrån programmet.

De indikatorer som valts är allmänt hållna och visar inte tydligt på hur dessa skall säkerställa att en uthållig utveckling sker. Det är viktigt att det fortlöpande sker en bedömning av programmet och dess projekt för att kunna styra projekten i rätt riktning. Det är svårt att ge några konkreta exempel på indikatorer då det inte finns angivet vilka projekt som kan komma till stånd.

Sammantaget bedöms programmet som viktigt för att nå målet om ett uthålligt samhälle och om programmet inte genomförs kommer troligtvis viktiga kunskaper och samordningsvinster mm att missas. Däremot går det inte att bedöma om påverkan på miljön blir större, eller mindre, om programmet inte genomförs.

Integrering av miljöbedömningen i programmet

Sammantaget har två övergripande synpunkter lagts fram i miljöbedömningen.

För det första anser utvärderaren att "en mer omfattande miljöredovisning ger ett bättre underlag för att kunna bedöma miljöpåverkan inom området från olika typer av visioner utifrån programmet." Programmets analyskapitel lyfter fram de data som varit tillgängliga för programområdet inom miljöområdet. En fullständig och uttömmande miljörapport har inte kunnat göras, eftersom data saknas för området som helhet och för de regionala delområdena. Som nämns ovan är ett av programmets horisontella kriterier "bättre miljö" och det är även möjligt att arbeta med olika typer av miljöprojekt inom alla tre prioriterade områden i respektive delprogram och i projekt som genomförs tvärgående över delprogrammets geografier. Projekt som syftar till att samla in statistik och data på olika nivåer eftersträvas.

Synpunkt två från utvärderaren är att "de indikatorer som valts är allmänt hållna och visar inte tydligt på hur dessa skall säkerställa att en uthållig utveckling sker." I det programförslag som miljöbedömningen gjordes utifrån fanns endast ett begränsat antal indikatorer inskrivna. Under den fortsatta programskrivningen har ett antal nya indikatorer tagits fram, varav vissa är generella, vissa är kopplade till respektive prioriterat område och några är direkt kopplade till de horisontella kriterierna där kriterier angående miljöpåverkan ingår. Vissa effekter av projekten blir tydliga först på längre sikt och de valda indikatorerna kan därför kompletteras med tematiska studier.

Under programframtagandet har det av Region Skåne utvecklade processverktyget SYNAPS (Systemanalytiskt Processverktyg för Sektorsintegrering) använts för att integrera den ekologiska dimensionen. SYNAPS synliggör hur miljömässiga frågor kan bli en resurs i en organisations/verksamhets arbete vilket leder till en ökad konkurrenskraft och en hållbar tillväxt. SYNAPS är avstämt mot den svenska nationella strategin för hållbar utveckling, Lissabonstrategin och andra internationella styrdokument som behandlar de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna för hållbar utveckling. Genom SYNAPS-analysen har målkonflikter identifierats. Programmets övergripande mål och delprogrammets delmål kan i vissa fall vara i konflikt med programmets horisontella kriterier men de horisontella kriterierna kan även användas som en barriär för att minska målkonflikterna. Synergier finns mellan alla tre dimensionerna inom hållbar utveckling. För att minska risken för målkonflikter ska styrkommittéer, sekretariat och projektägare ges information och utbildning kring hållbar utveckling.

2 Analys

2.1 Inledning

Denna analys bygger på ett antal olika källor. Inspiration och fakta har hämtats från tidigare Interreg-program, planeringsdokument och från tidigare forskning om regional utveckling i det aktuella programområdet. Analysen tar utgångspunkt i faktorer som har betydelse för den gränsöverskridande utvecklingen i programområdet. Programområdet spänner över regioner i tre länder, vilket innebär stora svårigheter att basera beskrivning och analys av utvecklingen på jämförbar statistik. I den nationella statistiken saknas dessutom nästan helt genomgående data om gränsöverskridande flöden och interaktioner. Det är därför viktigt att analysarbetet förs vidare även under programperioden.

2.2 Geografi och befolkning

ÖKS-området har drygt nio miljoner invånare, plus ytterligare 2,6 miljoner om man inkluderar de så kallade angränsande områdena. Regionen är polycentrisk och omfattar två huvudstadsområden och fyra ytterligare storstadsområden. I Öresundsdelen ingår Köpenhamnsområdet och Malmöområdet med 1,8 respektive 0,5 miljoner invånare. I KASK-områdets norska del dominerar Osloområdet och i den svenska delen Göteborg, båda funktionella regioner med omkring en miljon invånare och i den danska delen Århus och Aalborg. I de angränsande områdena saknas storstäder, men där återfinns Örebro, Jönköping och Stavanger, vilka alla är kommuner med en folkmängd om 115.000 till 130.000 invånare samt ytterligare åtta kommuner med över 50.000 invånare.

Tabell 1 Folkmängd och arealer

	Total areal (km ²)	Folkmängd år 2005	Invånare per km ²	förändring 1996-2005	Befolkning i förvärvs- arbetande åldrar 2005
Norge	323 802	4 640 219	14,3	6,2%	66,0%
Danmark	43 098	5 427 459	125,9	3,4%	66,8%
Sverige	441 370	9 047 752	20,5	2,4%	64,0%
Hela ÖKS inkl 20%-områden	239 345	11 631 944	48,6	4,5%	65,6%
Hela ÖKS exkl 20%-områden	125 588	9 019 922	71,8	5,2%	66,1%
Hela Kask	104 385	5 405 474	51,8	5,6%	65,9%
Hela Öresund	21 203	3 614 448	170,5	4,6%	66,4%
20%-områden	113 757	2 612 022	23,0	2,0%	63,9%
Kask NO	58 420	2 199 795	37,7	9,1%	66,9%
Kask DK	14 857	1 391 356	93,6	3,2%	66,7%
Kask SE	31 108	1 814 323	58,3	3,6%	63,9%
Öresund DK	9 834	2 444 984	248,6	4,3%	67,6%
Öresund SE	11 369	1 169 464	102,9	5,2%	64,0%

Källa: Danmarks Statistik, Statistisk sentralbyrå i Norge, SCB

Den genomsnittliga befolkningstätheten ligger på 49 invånare per km². Exkluderas de glesare angränsande områdena ligger befolkningstätheten på 72 invånare per km², men variationen är stor, från mycket glesa områden i Norge till täta storstadsområden. Även landskapstyperna varierar från vidsträckta fjällområden till bördiga jordbrukslandskap.

ÖKS-området har haft en stadig befolkningsökning om 0,5 procent per år. Ökningstakten är snabbast i den norska delen och långsammast i de danska delarna. I Öresundsområdet har Skåne en kraftig befolkningstillväxt medan den är väsentligt lägre i den danska delen. Storstadsområdena karaktäriseras av en hög andel utrikes födda i befolkningen och det har växt fram ett djupt utanförskap i invandrardominerade områden. Förutsättningar för integration av invandrare inom olika delar av samhällslivet är en mycket viktig politisk fråga i ÖKS-området.

Andelen av befolkningen i förvärsaktiv ålder ligger kring 65 procent, något högre - men sjunkande - i Danmark, medan den ökar i de norska och svenska delarna av ÖKS-området. Inom Öresundsregionen, med dess snabba integrationsprocess, är dessa skillnader särskilt tydliga. Andelen i förvärsaktiv ålder i Skåne förväntas komma att ligga betydligt högre än i den danska delen. Skillnaderna i den demografiska utvecklingen kommer troligen driva fram en ökad arbetspendling från Skåne till Själland där arbetskraftsbristen är stor. På sikt kan detta också leda till en lönepress uppåt i Skåne och konkurrens om arbetskraft i vissa branscher och sektorer.

En betydande del av flyttningsrörelserna mellan Sverige, Norge och Danmark utgörs av flyttningar mellan närliggande delområden i ÖKS-området. Flyttningar från Norge till Sverige har minskat under den senaste femårsperioden, men detta gäller inte flyttningar till Västra Götaland. Flyttningen från Sverige till Norge ligger på i stort sett oförändrad nivå. Flyttningsutbytet mellan Danmark och Sverige har ökat systematiskt och mycket markant sedan Öresundsbron togs i bruk år 2000. Så gott som hela denna ökning är hänförlig till flyttning inom Öresundsområdet.

De viktigaste motiven för att flytta mellan de tre länderna är ganska vardagliga, som familjeskäl, flyttning till billigare boende, arbete eller studier. Inom Öresundsregionen är bostadskostnaderna i Skåne betydligt lägre än i Köpenhamnsområdet. Många flyttar från Köpenhamnsområdet till Skåne och pendlar sedan tillbaka till sina arbeten över Öresundsbron. Bostadsbrist och höga bostadskostnader i Köpenhamnsområdet innebär att få svenskar har möjlighet att skaffa bostad och flytta till danska delen av Öresundsområdet. Den ökade danska inflyttningen kan stimulera en ökad bostadsproduktion i västra Skåne men samtidigt ökar i det korta perspektivet pressen på det befintliga bostadsbeståndet. Gränsöverskridande flyttströmmar kommer att ställa ökat krav på koordinering och samverkan kring den fysiska samhällsplaneringen.

2.3 Utbildning

Danmark, Norge och Sverige tillhör de ledande kunskapsbaserade ekonomierna i Europa. Utbildningsnivån i det samlade ÖKS-området ligger över genomsnittet för Danmark-Norge-Sverige. Störst andel högutbildade inom ÖKS-området har norska delen av KASK-området, medan de svenska och danska delarna av KASK-området har den lägsta andelen. I Öresundsregionen är andelen högutbildade högre än genomsnittet för de tre länderna.

Kvinnor har högre utbildning än män. I ÖKS-området uppgår andelen högutbildade kvinnor till 55 procent jämfört med 45 procent för männen. Danska delen av KASK har den högsta andelen högutbildade kvinnor. Lägst andelar har den danska delen av Öresundsregionen och svenska delen av KASK.

Genom regional samverkan över gränserna skapas ett större utbud och valmöjligheter för studier och på längre sikt stärks förutsättningarna för tillväxt, forskning och innovation. Ungdomar som väljer att studera på andra sidan Öresund är en nyckelgrupp för vardagsintegrationen, men också integrationen på lång sikt. Unga människors kunskaper, erfarenheter och nätverk kan bilda starka länkar i Öresundsregionens arbetsmarknad och näringsliv och också bidra till att skapa nya mötesplatser i de vidgade gränsregionerna. Utbildningssamarbete över nationsgränser handlar dock inte bara om studentrörlighet. I Öresundsregionen sker t.ex. mycket samarbete genom att det skapas gemensamma

utbildningsprogram och kurser, arbetsdelning mellan universiteten etc. Den ökande rörligheten bland studenter ställer också krav på att de nationellt baserade utbildningssystemen bättre kan anpassas till de gränsöverskridande förutsättningarna.

2.4 Näringsliv, innovationer och FoU

2.4.1 Ekonomisk utveckling

Alla delar av ÖKS-området ligger över genomsnittet för EU25-området mätt i BRP per capita. När det gäller tillväxten har utvecklingen varit mer bekymmersam för ÖKS-området. Under perioden 1995-2002 var den ekonomiska utvecklingen inte lika god som i många andra europeiska regioner. En förklaring till detta kan vara att den internationella lågkonjunkturen runt år 2000 särskilt drabbade IT-sektorn som är betydande i de skandinaviska länderna. Regional statistik från respektive land tyder dock på att den ekonomiska tillväxten under de senaste åren varit betydande.

Bruttoregionprodukt (BRP) per capita, rangordning inom EU25

NUTS 2	BRP per capita 2002 (EU25=100)	Ranking jämfört med NUTS 2 i EU-25*		Förändring av ranking	
		1995	2002	1995 jämfört med 2002	
Hela ÖKS	119	48	53		-5
Hela KASK	118	58	54		4
Hela Öresund	121	38	47		-9
20%-områden	90	109	168		-59
KASK NO	133	37	25		12
KASK DK	107	76	87		-11
KASK SE	108	77	85		-8
Öresund DK	129	29	32		-3
Öresund SE	106	89	93		-4

* Totalt finns det 254 NUTS 2 regioner i EU 25 Källa: Eurostat

NUTS - Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques - är EU:s regionindelning för statistikredovisning.

Källa: EUROSTAT

2.4.2 Näringslivsstruktur

Branschstrukturen i ÖKS-området avviker som helhet mycket lite från genomsnittet för hela Skandinavien. Den danska delen av Öresundsregionen har en mycket liten industrisektor och en tydlig överrepresentation av finans- och företagstjänster. KASK-Norge har en liten industrisektor och en tydlig överrepresentation av handel, hotell och restaurang. KASK-Sverige är den mest utpräglade industriregionen med en industrisektor som är mer än fem procentenheter större än genomsnittet för ÖKS-området. En viktig förklaring till detta är den svenska fordonsindustrin med sin tyngdpunkt i Västra Götaland.

Branschstruktur 2005 i ÖKS (procent)

	DK+SE+ NO	Hela ÖKS		Samtliga			KASK		Öresund		
		inkl. 20%- områden	exkl. 20%- områden	Hela KASK	Hela Öresund	20%områ- den	NO	DK	SE	DK	SE
Jord,skog,fiske,utvinning	3,2	3,0	2,2	2,4	1,8	6,1	1,8	4,3	1,8	1,6	2,4
Tillverkningsindustri	15,1	15,4	14,0	15,3	12,2	20,5	10,6	16,7	20,4	10,2	17,1
El,gas,värme,vatten	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,7	0,6	0,6
Byggindustri	6,2	6,2	6,2	6,3	6,0	6,3	6,6	6,4	5,7	6,1	6,0
Handel,hotell,restaurang	16,7	17,4	17,8	18,1	17,4	15,5	20,2	17,7	15,8	17,9	16,2
Transport,kommunikation	6,3	6,3	6,5	6,4	6,7	5,4	7,2	5,5	6,0	6,9	6,1
Finans,företagstjänster	13,7	13,6	14,7	13,7	16,3	9,3	15,6	12,2	12,2	17,7	13,0
Offentlig service	32,7	32,3	32,3	32,1	32,6	32,2	32,5	31,6	31,8	32,4	33,0
Övrigt	5,6	5,3	5,7	5,2	6,4	3,9	5,0	5,2	5,5	6,7	5,8

Källa: Danmarks Statistik, Statistisk sentralbyrå i Norge, SCB

De angränsande områdena utmärker sig genom att näringslivsstrukturen domineras av en stor och arbetsintensiv industrisektor och en begränsad privat tjänstesektor. Den ekonomiska tillväxten har varit svag i både en europeisk och en nationell jämförelse. Ett märkbart undantag från detta är Rogaland, med Stavanger som centralort. Staden är den norska oljehuvudstaden, något som har resulterat i att Stavanger nu är en mycket internationell stad. Nordens största företag - Statoil - har sitt huvudkontor i Stavanger.

Många inom den privata sektorn i ÖKS-området arbetar i företag som har färre än 50 anställda. De små företagens betydelse för sysselsättningen varierar dock starkt mellan regionens olika delar.

Andelen små företag har både positiva och negativa effekter på den regionala näringslivsstrukturen. En stor andel små och medelstora företag skapar en mer robust näringsstruktur och gynnar flexibilitet och omställningsförmåga i regionerna. I regioner med en stor andel småföretag finns ofta en kultur som är positiv till företagande vilket är gynnsamt för nyföretagandet. En negativ effekt av småföretagsstrukturen är att många små företag har en låg utbildningsnivå hos personalen och ofta liten eller ingen kontakt med högskolor och forskningsinstitut.

En stor andel sysselsatta inom den högteknologiska sektorn bedöms vara en viktig konkurrensfrämjande faktor och av betydelse för att uppnå Lissabonstrategins målsättningar. Den hög/medelhöga teknologiska sektorn har en framträdande plats i Danmark och Sverige, medan den i Norge är mindre än genomsnittet för EU25-området. Det finns dock viktiga regionala och branschmässiga skillnader.

Oslo-Akershus-regionen ligger långt över EU-genomsnittet vad gäller tjänstenäringarna kopplade till den högteknologiska sektorn, här finns en stor andel sysselsatta inom data och telekommunikation. Öresundsregionen har också en stor andel sysselsatta inom IT-sektorn kombinerat med en stark profil inom kemisk industri (inom vilken läkemedelsindustrin ingår). Av samtliga anställda inom läkemedelsindustrin och inom medicinalteknologisk industri i Danmark och Sverige arbetar 47 respektive 52 procent i Öresundsregionen. Den hög- och medelteknologiska sektorn i svenska delen av KASK ligger långt över EU-genomsnittet och domineras av branscher främst kopplade till fordonsindustrin och övrig avancerad tillverkningsindustri.

Även om ÖKS-området har ett antal starka koncentrationer inom viktiga spetsbranscher präglas flera av delregionerna av en mer arbetsintensiv industristruktur, vilket kan förväntas leda till fortsatt strukturomvandling. Det finns behov av åtgärder för att åstadkomma ett mer kunskapskonkurrerande och specialiserat näringsliv. Samtidigt kan ökad specialisering leda till ökad sårbarhet och det är därför viktigt att förbättra den regionala omställningsförmågan inför snabba strukturomvandlingar i framtiden.

I ett nordiskt perspektiv har Öresund-Kattehatt-Skagerrak en stark besöksnäring. Attraktiva

kustområden är en gemensam tillgång för hela regionen, den norska delen av regionen erbjuder mycket goda möjligheter till vinterturism och det finns flera attraktiva storstadsområden med ett stort utbud av konferenser, mässor och evenemang. Delvis är regionens delar konkurrenter, men det finns också stora möjligheter att tillsammans erbjuda en attraktiv destination i ett europeiskt och globalt perspektiv. Utbytet av besökare mellan regionens delar är omfattande och en viktig del av vardagsintegrationen. Besöks- och upplevelsenäringsarna ger också möjlighet att vidga medborgarnas intresse för och kunskaper om regionens möjligheter och att skapa nya mötesplatser i de vidgade gränsregionerna.

Upplivseekonomin växer i betydelse och under perioden 2000-2004 har branscherna hotell och restaurang samt föreningsliv och kultur haft en procentuell ökning långt över den genomsnittliga sysselsättningsstillväxten i ÖKS-området. I absoluta tal är dessa branscher också några av dem som ökat mest i antal sysselsatta.

Turism-, evenemangs- och upplevelsesektorn är starkt sysselsättningsfrämjande. Men branschen består i stor utsträckning av många små och medelstora företag med behov av förstärkt nätverkssamverkan och utvecklingsarbete kring nya produkter som ofta är av tvärssektoriell karaktär och kopplade till olika geografiska miljöer.

2.4.3 Företag och företagande

För att stärka regionernas konkurrenskraft bedöms ett ökat nyföretagande vara viktigt. Den danska delen av Öresundsregionen har högre nyföretagande än genomsnittet för Danmark, medan man i danska delen av KASK-området ligger under riksgenomsnittet. I Sverige är det också Öresundsområdet som ligger över genomsnittet för Sverige, medan svenska KASK ligger under genomsnittet. Norska delen av KASK har ett högre nyföretagande än genomsnittet för Norge. Ett genomgående mönster är att etableringsfrekvensen är störst i storstadsregioner. I alla tre länderna är det få kvinnor som startar nya företag.

Det behövs åtgärder för att stärka nyföretagandet, kunskapsutveckling och växtkraft i de små och medelstora företagen. Gränsregioner kan här erbjuda intressanta möjligheter för företagen att etablera sig på nya marknader i närområdet och på så sätt kan vardagsintegrationen även förbättra förutsättningen för att på sikt konkurrera globalt.

Det finns en tydlig tendens att flera internationella bolag bygger upp nordiska organisationer och att dessa lokaliseras till huvudstadsområdena. Många lokaliseras till Sverige, som är den enskilt största marknaden i Norden och strategiskt väl placerad mellan de övriga nordiska länderna. Danmarks förmåga att attrahera relativt många internationella huvudkontor beror sannolikt till stor del på Köpenhamns goda internationella flygförbindelser. Köpenhamn och Stockholm är också på ett helt annat sätt än Oslo och Helsingfors noder i internationella metropolnätverk för finans, marknadsföring och juridik.

Trots den mycket starka koncentrationen av beslutsfunktioner, forskning m.m. till huvudstadsregionerna har Skåne och Göteborg under senare år attraherat flera nordiska huvudkontor. I Skånes fall kan närheten till Köpenhamns flygplats ha inverkat positivt, men den regionala näringslivsstrukturen förefaller också ha betydelse. Öresundsregionen har en tydlig koncentration av företag inom livsmedel och dagligvaror. Göteborg har en tydlig profil inom fordonsbranschen.

Huvudstadsområdena dominerar också när det gäller utländska investeringsprojekt. I Sverige har dock Stockholm inte en lika dominerande roll som huvudstäderna i övriga Skandinavien. Både Skåne och Västra Götaland har under senare år fått viktiga utländska investeringar till sina regioner.

Vilken roll spelar näringslivet i gränsregionerna och hur utnyttjar företagen de nya möjligheterna som uppstår genom ökad gränsregional integration? Framväxten av välfungerande gränsöverskridande arbetsmarknader är kanske det tydligaste exemplet. Tillgången på fler och mer kvalificerade medarbetare ökar möjligheten till specialisering, men det handlar också om möjligheten till större lokala avsättningsmarknader, mellanregional

handel, samordning av logistiska funktioner, strategiska allianser för risktagande och utvecklingskostnader etc. Det finns flera intressanta exempel på den här typen av företagsaktiviteter, men det saknas i stor utsträckning tillförlitlig statistik för att belysa hur de utvecklas över tid och vilka de långsiktiga regionalekonomiska effekterna blir av den här formen av regionförstoring.

2.4.4 Innovationer och FoU

Sverige och Danmark är ledande i EU-sammanhang i frågan om innovativ förmåga och satsningar på forskning och utveckling, medan Norge ligger under genomsnittet för EU-länderna. Ett problem som många bedömare framför, är att graden av kommersialisering av forskningsresultat är allt för låg.

Det saknas regional statistik över offentliga FoU-satsningar, men ser man till näringslivets egna FoU-satsningar, finns det stora regionala variationer. Förklaringen till detta är att det mesta av FoU-satsningarna görs av ett fåtal högteknologiska företag vilka är koncentrerade till universitets- och huvudstäder. Det samlade genomsnittet för Danmark, Norge och Sverige är 2,2 procent av BRP. Störst investeringar i forskning och utveckling (5,7 procent) görs i den svenska delen av KASK-området följt av den svenska delen av Öresundsregionen (3,2 procent) och danska Öresund (2,6 procent).

Danmark, Norge och Sverige har en hög andel sysselsatta inom tekniska och naturvetenskapliga yrkesgrupper och ligger bland de främsta i EU-området. Det samlade ÖKS-området har högre andel i befolkningen med en teknisk naturvetenskaplig universitets- eller högskoleexamen än det skandinaviska genomsnittet för Danmark, Norge och Sverige, där de norska och svenska delarna av KASK-området ligger främst.

ÖKS-områdets konkurrenskraft är starkt kopplat till hur man säkrar kompetensförsörjningen. Det är viktigt med insatser både för att stärka breddutbildningar och spetsforskning. Det krävs också insatser för att stärka innovationssystemen i delregionerna och utveckla samarbetet mellan universiteten och näringslivet. I gränsregioner finns också den intressanta möjligheten att verka för att koppla samman innovationssystem över nationsgränserna. Ett sådant exempel är The Öresund Science Region där man utvecklat gränsöverskridande plattformar för bland annat Life science och IT.

Genomgående finns en markant underrepresentation av kvinnor bland de med teknisk/naturvetenskaplig högskoleutbildning. I de svenska regionerna är jämställdheten störst. Här utgör andelen kvinnor 27 procent, följt av Danmark (20 procent) och Norge (13 procent).

2.5 Arbetsmarknad

2.5.1 Sysselsättningsutveckling

ÖKS-området har som helhet en något svagare sysselsättningsutveckling än de tre berörda länderna tillsammans. I ÖKS-området ökade sysselsättningen mellan 2001 och 2005 med 0,5 procent vilket ska jämföras med en ökning på 0,9 procent i länderna totalt. De inomregionala skillnaderna i ÖKS-området är betydande. De svenska delarna av Öresund och Kattegatt-Skagerrak hade under perioden en sysselsättningsökning på 3,3 respektive 4,9 procent medan de danska hade en minskning av antalet sysselsatta. Sammantaget har sysselsättningen under perioden 2001 till 2005 utvecklats starkt i Sverige och svagt i Danmark medan den är ungefär oförändrad i den norska delen av programområdet. I Danmark har dock sysselsättningen ökat från 2005.

I hela ÖKS-området minskar antalet sysselsatta i varuproducerande branscher samtidigt som antalet sysselsatta ökar inom tjänsteproduktion. I tillverkningsindustrin minskade sysselsättningen mellan 2001 och 2005 med 9,3 procent medan den ökade med 3,5 procent

inom finans- och företagstjänster och med 4,9 procent inom offentlig service. ÖKS-områdets utveckling inom tjänstesektorn är väsentligt starkare än det skandinaviska genomsnittet. Den pågående strukturomvandlingen från varuproduktion till tjänsteproduktion stärker kvinnornas situation på arbetsmarknaden. Totalt minskade sysselsättningen bland män med 0,3 procent medan antalet sysselsatta kvinnor ökade med 1.4 procent.

Sysselsättningsutveckling i ÖKS 2000-2004/2001-2005 (procent)

TOTALT	DK+SE+ NO	Hela ÖKS inkl					KASK				
		20% områden	Hela ÖKS	Hela KASK	Hela Öresund	20% områden	NO	DK	SE	Öresund DK	Öresund SE
Jord, skog, fiske, utvinning	-5,7	-6,6	-8,0	-6,6	-10,7	-4,4	-1,4	-12,6	-0,5	-13,8	-5,1
Tillverkningsindustri	-9,0	-9,7	-9,3	-8,2	-11,4	-10,4	-11,2	-12,6	-2,8	-13,9	-7,4
El, gas, värme, vatten	0,7	-2,6	-4,0	-9,3	4,9	2,2	-28,6	1,1	12,9	5,2	4,2
Byggindustri	2,1	1,8	1,7	3,7	-1,4	2,3	3,8	-1,4	8,5	-3,6	4,6
Handel, hotell, restaurang	2,2	1,8	1,3	2,7	-0,9	4,0	1,7	-1,3	8,4	-3,7	7,4
Transport, kommunikation	-4,3	-4,2	-5,1	-4,5	-6,0	0,0	-8,2	-2,7	0,7	-7,2	-2,3
Finans, företagstjänster	2,8	4,1	3,5	3,5	3,5	7,7	-1,9	10,9	7,9	2,5	6,9
Offentlig service	5,9	5,2	4,9	5,7	3,8	6,5	5,6	1,6	9,2	2,3	7,6
Övrigt	3,1	4,1	3,4	3,8	2,8	7,5	6,5	6,5	-1,2	2,0	5,3
Totalt	0,9	0,6	0,5	1,2	-0,5	1,1	0,1	-1,5	4,9	-2,0	3,3

Källa: Danmarks statistik, Statistiska Sentralbyrån, Norge, Statistiska Centralbyrån, Sverige

2.5.2 Sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Jämfört med övriga EU har de skandinaviska länderna en hög sysselsättningsgrad och detta gäller särskilt för kvinnorna. Alla delar av ÖKS-området har en sysselsättningsgrad som ligger över EU-genomsnittet. Genomgående är dock att andelen förvärvsarbetande bland de utrikes födda är tydligt lägre än i befolkningen som helhet. Dessa skillnader understryks ytterligare när det gäller arbetslöshet. Det är dock stora skillnader mellan olika grupper av utrikes födda.

ÖKS-området har med en genomsnittlig arbetslöshet på cirka 4,5 procent (i gruppen 25 år och äldre år 2004) en förhållandevis låg arbetslöshet jämfört med resten av EU. Det finns dock stora variationer inom ÖKS-området. Skåne och Nordjylland har exempelvis relativt hög arbetslöshet, medan de norska regionerna ligger klart under genomsnittet. I Sverige och Norge har kvinnorna en genomsnittligt lägre arbetslöshet än männen medan förhållandet mellan könen är det omvända i Danmark.

2.5.3 Gränsregional pendling

Arbetspendlingen över riksgränserna följer samma mönster som flyttströmmarna. Pendlingen domineras av flöden mellan närliggande delområden. Utpendlingen från Sverige till Norge och Danmark är betydligt större än pendlingen i motsatt riktning. Pendlingen från Sverige till Norge ligger på en hög och stabil nivå, medan pendlingen från Sverige till Danmark ökat mycket kraftigt sedan Öresundsbron öppnats. I motsats till vad som gäller för flyttningen, så går pendlingsströmmarna från den svenska till den danska delen av Öresund. Detta beror dels på att danskar flyttar över till Skåne och pendlar tillbaka till jobb i Danmark, men också på en snabb ökning av personer på den svenska sidan som får anställning på den danska sidan.

2.6 Infrastruktur och kommunikationer

I spåren av en växande internationalisering tenderar behovet av god infrastruktur och bra kommunikationer att öka. Det gäller för såväl gods- som persontransporter. ÖKS-området befinner sig i ett centralt läge i förhållande både till de ekonomiska styrkeområdena i

nordvästra Europa men också i förhållande till de expanderande nya marknaderna i östra Europa. Förmågan att utveckla effektiva transportsystem för såväl människor som gods är en viktig konkurrensfaktor.

2.6.1 Transportinfrastruktur

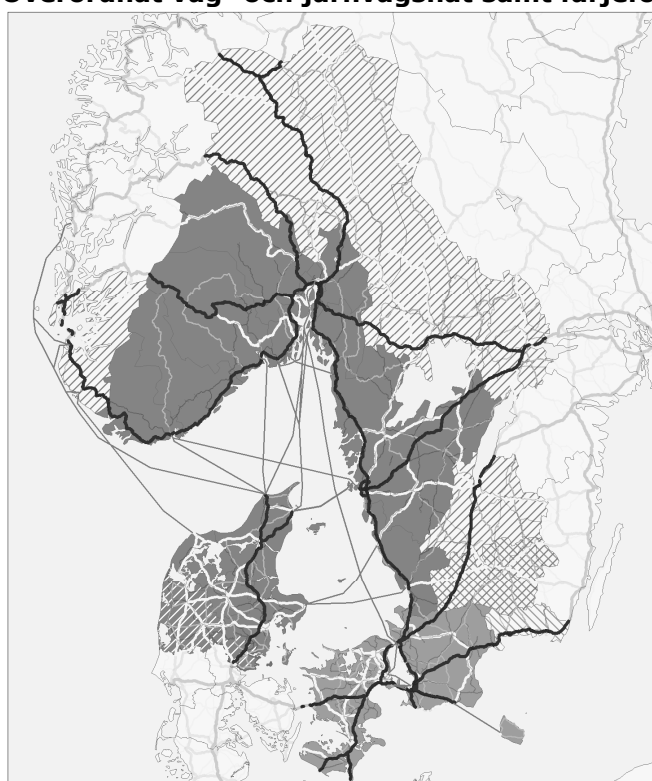
ÖKS-området knyts samman av de överordnade väg- och järnvägsförbindelserna mellan Norge och Sverige via Danmark vidare mot kontinenten. Viktiga länkar är Svinesundsbron mellan Sverige och Norge, Öresundsbron mellan Sverige och Danmark samt bron över Stora Bält, liksom de många färjeförbindelser som korsar Öresund, Kattegatt och Skagerrak.

Den internationella tillgängligheten är mycket hög i ÖKS-områdets täta kärnområden, men inom de skilda delområdena finns tydliga olikheter i tillgänglighet som indikerar skillnader mellan centrum och periferi. Det pågår en snabb och omfattande regionförstoring inom ÖKS-området och potentialen för att öka invånarnas och företagens möjligheter att dra nytta av en större regions möjligheter är stor.

ÖKS-området har en väl utvecklad hamnverksamhet och trafiken genom hamnarna i området har en stor betydelse för godsströmmarna i och mellan Danmark, Sverige och Norge, liksom för förbindelserna till övriga Europa och världen. ÖKS-området svarar för 42 procent av den samlade hamntrafiken i Danmark, Sverige och Norge.

Flera av de tre ländernas viktigaste flygplatser ligger inom ÖKS-området. Kastrup är norra Europas överlägset största flygplats för internationell flygtrafik. Oslo Lufthavn är Norges största internationella flygplats. De största flygplatserna i den svenska delen av ÖKS-området är Göteborg-Landvetter och Malmö-Sturup.

Överordnat väg- och järnvägsnät samt färjeförbindelser 2005

Infrastruktur i programområdet

~ Europavägar ~ Mindre vägar ~ Färjelinjer
~ Större vägar ~ Järnväg

2.6.2 Telekommunikation och nätverk

Data om internet-användning och tillgång till bredband visar att Sverige och Danmark ligger i topp bland EU-länderna. Det gäller både hushållens tillgång till bredband och andel företag med tillgång till internet, egen hemsida och nyttjande av e-handel. Norge ligger ungefär som genomsnittet för EU. Tillgången till bredband är tydligt högre i storstadsområdena än i andra områden. Detta gäller i högre grad Sverige än Danmark. Data från Norge om företagets tillgång till internet indikerar betydande regionala variationer.

2.6.3 Gränsöverskridande persontransporter och varuflöden

År 2005 gjordes 29 miljoner personresor över Öresund. 18,3 miljoner av dessa skedde över Öresundsbron, resten med färja Helsingborg-Helsingør. Antalet resor över Öresund har i genomsnitt ökat med 12 procent per år sedan år 2000. Den ojämförligt största ökningen faller på resor till och från arbete, som år 2005 utgjorde 30 procent av alla resor.

Arbetspendling, tjänsteresor och resor till utbildning svarar sammanlagt för drygt hälften av alla resor över Öresund. Lägg även ärendetyper som besök hos familj och vänner, inköp, sport- och kulturevenemang till, så svarar dessa vardagsresor för nära 80 procent av resorna över Öresund. Motsvarande data för resor mellan de angränsande delområdena inom KASK-området saknas, men andelen inköps- och rekreationsärenden torde dominera över arbetsrelaterade resor.

När det gäller varuflöden mellan regioner saknas bra statistik för att belysa handelsströmmar och företagets godstransporter.

2.7 Hälsa och miljö

2.7.1 Folkhälsa

Ekonomisk tillväxt, bra miljö och god hälsa är ömsesidigt beroende av varandra. Övergripande mål är att skapa möjligheter i samhället för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Särskilt viktigt är det att förbättra hälsan för de grupper som är mest utsatta för ohälsa. Genom att ta med hälsoperspektivet i processer och beslut och väga in de faktorer i samhället och i människors levnadsförhållanden som bidrar till hälsa och ohälsa, skapas långsiktigt förutsättningar för hälsa och välfärd.

Medellivslängden brukar användas som ett grovt mått för att sammanfattande belysa skillnader i levnadsförhållanden mellan olika grupper och områden. I både Sverige och Norge ligger medellivslängden över genomsnittet för EU15, medan Danmark ligger klart under genomsnittet för både män och kvinnor. Dessa skillnader återfinns också inom ÖKS-området, där medellivslängden är tydligt kortare i de danska delregionerna. Å andra sidan visar undersökningar om hur nöjda invånarna i Europas länder är med livet mycket höga värden för Danmark.

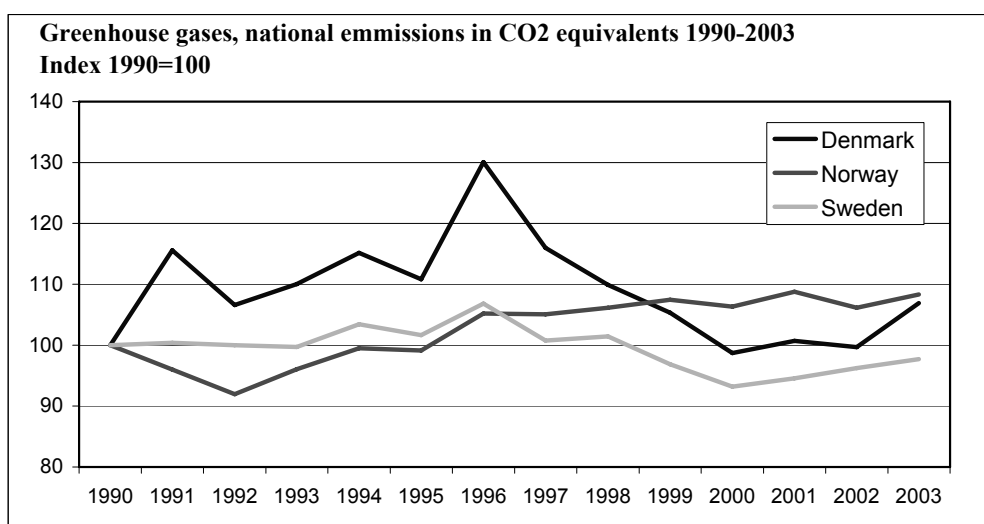
Det saknas i stor utsträckning data för att belysa folkhälsan på ett jämförbart sätt för gränsregionen. En viktig aspekt av folkhälsa avser delaktighet och inflytande. Deltagande i allmänna val, möjligheter att påverka myndigheters beslut med mera uppvisar stora skillnader mellan olika socioekonomiska grupper. Likartade skillnader återfinns vad gäller t ex inkomster, utbildningsnivå, sysselsättningsgrad och arbetslöshet. Särskilt tydligt är att stora grupper av utrikes födda är betydligt mer utsatta för ogynnsamma förhållanden än genomsnittsbefolkningen. Förutsättningar för god folkhälsa skiljer sig inte särskilt mycket mellan olika delar av ÖKS-området, men mellan olika grupper av befolkningen finns det betydande skillnader som dessutom accentueras genom segregation på bostads- och arbetsmarknaden.

2.7.2 Miljö och risker

Klimatförändringar orsakade av utsläpp av växthusgaser är ett av de största globala miljöproblemen. Koldioxid är den växthusgas som har störst effekt på jordens energibalans. Enligt Kyoto-protokollet har industriländerna förbundit sig att minska sina utsläpp av koldioxid till minst 5 procent under 1990 års nivå. I Danmark och Norge var utsläppen 2003 högre än 1990 års nivå medan Sverige hade utsläpp under denna nivå. Sedan 1990, har växthusgasutsläppen inom bostads- och servicesektorn gradvis minskat. Nedgångarna uppvägs dock till en del av en ökning av vägtrafikens utsläpp.

I den svenska delen av ÖKS-området uppvisar Skåne och Halland en utveckling som ligger nära riksgenomsnittet för Sverige, medan Västra Götaland har en total ökning av utsläppen av växthusgaser. Även i Norge uppvisar flertalet av KASK-områdets fylken ökade utsläpp av växthusgaser.

Utsläppen av försurande ämnen minskar över tid. Detta har uppnåtts genom åtgärder främst inom vägtrafiken. Också här motverkas emellertid trenden av att trafiken ökar.

Källa: Nordisk statistisk årsbok 2005

Öresund-Kattegatt-Skagerrak präglas av gemensamma havs- och kustområden som betyder mycket för regionens utveckling och attraktivitet. Kustvattnets kvalitet är av avgörande betydelse för exempelvis turismens och fiskets utveckling. Utsläppen av kväve/nitrogen och fosfor till regionens kustvatten tenderar att öka, trots att både jordbrukets kväve/nitrogengödning och industriernas och avloppsreningsverkens kväve/nitrogenutsläpp har minskat.

Inom projektet ESPON (European Spatial Planning Observation Network) har riskerna för naturkatastrofer och risker i tekniska system analyserats och värderats för Europas regioner. Öresund, Kattegatt och Skagerrak är farvatten som har en mycket omfattande sjöfart. I ESPON:s bedömning pekas ÖKS-området ut som en av de regioner som löper störst risk att drabbas av exempelvis omfattande oljeutsläpp. Andra teknologiskt betingade risker i ÖKS-området är främst relaterade till den kemiska industrin och kärnkraftverken. Vad gäller naturkatastrofer så är det främst risker i samband med stormar som återfinns i ÖKS-området.

2.8 SWOT

Det geografiska området Öresund-Kattegatt-Skagerrak har inte behandlats som en sammanhängande region i tidigare gjorda undersökningar eller analyser. Som angetts i analysen ovan har det också varit svårt att hitta jämförbar statistik inom vissa områden. Trots detta kan man vid en översiktlig gemensam SWOT-analys (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) se att området har en rad gemensamma styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Vissa faktorer gäller enbart det ena av delområdena eller är starkare i det ena delområdet (området inom parentes).

I SWOT-analysen har det lagts vikt vid att ta fram faktorer som är betydelsefulla för det gränsöverskridande samarbetet. Samtidigt lyfts en del av delområdenas specifika karaktärer fram. Dessa karaktärer kan vara intressanta att arbeta vidare med gränsregionalt. Till exempel kan utpekade styrkor i delområdena vara möjligheter som kan utvecklas i ett gränsregionalt perspektiv. Likaså kan svagheter i delområdena undvikas genom gränsregional samverkan.

Gemensamt för de styrkor, svagheter, hot och möjligheter som presenteras är att de bygger på uppgifter i analysen i kapitel 2.1 – 2.7 samt på erfarenheter av tidigare samarbeten i området vilka har beskrivits i kapitel 1.3.

STYRKOR	SVAGHETER
<p>Näringsliv Hög BRP per capita Många små och medelstora företag med hög flexibilitet Städer med starka centra för innovationer Spetskompetenser inom kunskapsbaserade områden Modellregion för gränsöverskridande samarbete (Ö)</p> <p>Arbetsmarknad Hög sysselsättningsgrad Låg arbetslöshet Gränsregional arbetspendling</p> <p>Befolkning och utbildning Positiv befolkningsutveckling Hög utbildningsnivå Stort antal universitet och högskolor Befolkning med utländsk utbildning och erfarenhet</p> <p>Attraktivitet och livsmiljö Attraktiv region för investeringar och lokalisering av huvudkontor Attraktiva stadsmiljöer, landsbygd, kustområden Varierad naturmiljö</p> <p>Kommunikationer och infrastruktur Ingår i huvudnätet för nationernas väg- och järnvägsnät Flygplatser med internationell trafik Internationella hamnar Färjeförbindelser mellan regionens delar</p> <p>Samarbetsklimat Politiska gränsöverskridande strukturer Institutionella gränsöverskridande strukturer (Ö)</p>	<p>Näringsliv Stort inslag av mogna branscher Många små och medelstora företag saknar utvecklingsresurser Hög medelålder i ägandet inom små och medelstora företag Prisdriven integration (Ö) Relativt låg ekonomisk tillväxt i BRP per capita Stort avstånd till större marknader (KASK)</p> <p>Arbetsmarknad Svag sysselsättningsutveckling och stora inomregionala variationer i sysselsättningsutveckling Hög arbetslöshet bland personer med utländsk bakgrund Bristande matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft Skillnader i regler, administrativ och organisatorisk struktur</p> <p>Befolkning och utbildning Geografiska och socioekonomiska skillnader i utbildningsnivå Negativ befolkningsutveckling på landsbygden Höga sjukskrivningstal på grund av ohälsa</p> <p>Attraktivitet och livsmiljö Problem med havsmiljön, övergödning Förurning av mark, sjöar och vattendrag</p> <p>Kommunikationer och infrastruktur Bristfällig kapacitet och standard i väg- och järnvägsnät Brist i tillgänglighet för regionens mindre centrala delar Otillräcklig IT-utbyggnad i glesa områden (KASK)</p> <p>Samarbetsklimat Brist på en långsiktighet i samarbeten/projekt (Ö)</p>
<p>MÖJLIGHETER</p> <p>Näringsliv Gemensamt utvecklingsarbete kring innovationer och företagsutveckling Skapa fler spetskompetensområden Gränsöverskridande samarbete mellan myndigheter, universitet och näringsliv Förnyelsebar energi Stimulera kvinnors företagande</p> <p>Arbetsmarknad Invandrarers kompetens som arbetskraft och företagare Regionförstoring för att förbättra arbetsmarknader och arbetskraftsförsörjning</p> <p>Befolkning och utbildning Ökad integrering på utbildningsområdet Likheter i språk och kultur Etnisk mångfald Förenings-samarbete och folkligt stöd</p> <p>Attraktivitet och livsmiljö Kultur som drivkraft, attraktionskraft och mötesplats Det gemensamma havet, likartade och attraktiva kustområdena Hög miljöprofil Profilering mot besöksnäring</p> <p>Kommunikationer och infrastruktur Intermodalt resande Hållbara transporter</p> <p>Samarbetsklimat Gränsregionalt partnerskap</p>	<p>HOT</p> <p>Näringsliv Ökande global konkurrens Otillräckligt nyföretagande Legala hinder för gränsöverskridande företagsverksamhet</p> <p>Arbetsmarknad Tillväxt utan nya arbetstillfällen Delar av befolkningen står utanför arbetsmarknaden</p> <p>Befolkning och utbildning Ogynnsam demografisk utveckling som skapar försörjningsproblem och brist på arbetskraft Ökat socialt utanförskap Boendesegregation</p> <p>Attraktivitet och livsmiljö Miljöhot mot haven och kustområdena</p> <p>Kommunikationer och infrastruktur Ökade utsläpp från transporter</p> <p>Samarbetsklimat Politikernas intresse försvinner (Ö) Svag förankring hos medborgarna (Ö) Svagt nyttjande av dynamiken mellan stad och land Bristande vilja från nationella politiker för ökande integration och konflikter med nationell planering och prioritering</p>

2.8.1 Öresundsregionen – utvecklingsmöjligheter

Näringsliv

Under de senaste åren har aktörerna i Öresundsregionen medvetet arbetat på att bygga upp ett samarbete mellan myndigheter, universitet och näringsliv i syfte att synliggöra möjligheterna för näringslivet och förbättra konkurrenskraften. Att stimulera utvecklingen i samarbeten mellan forskning, näringsliv och den offentliga sektorn, kan möjliggöra ytterligare specialisering och skapa fler spetskompetensområden. För att behålla och öka regionens konkurrens- och attraktionskraft och därmed möjligheterna att få investeringar och företagsetableringar till regionen finns det ett fortsatt behov av profileringsinsatser.

Utvecklingsarbete kring innovationer och företagsutveckling, kluster och nätverkssamarbeten, samarbeten mellan FoU och utbildningsinstitutioner är exempel på möjligheter och styrkor som lyfts fram i analysen som kan bidra till att ytterligare stärka tillväxten och konkurrenskraften i Öresundsregionen. För näringslivet i gränsregionerna är också möjligheterna till en större lokal avsättningsmarknad, mellanregional handel, samordning av logistiska funktioner, strategiska allianser för risktagande och utvecklingskostnader intressanta att utveckla och samarbeta kring.

Arbetsmarknad

En av de bärande målsättningarna i Öresundsregionen har varit och är att skapa en integrerad arbetsmarknad så att näringslivet har tillgång till arbetskraft på båda sidorna av Öresund, såväl som att arbetstagare skall ha möjligheten att söka anställning i hela regionen. Trots en positiv utveckling är arbetsmarknadsområdet fortsatt ett område med en stor utvecklingspotential. Under de närmaste 10-15 åren kommer också demografiska förändringar att påverka utbudet av arbetskraft. En anpassning till dessa förutsättningar är nödvändig och kan underlättas av gränsregionalt samarbete kring arbetsmarknadsfrågor. För att underlätta arbetspendling över Öresund krävs även fortsatt ett arbete med att bryta de legala och mentala barriärer som finns. De nationella systemen inom områdena för till exempel kollektivavtal, socialförsäkring, skattesystem, pensionsregler med mera inverkar negativt på möjligheterna till integration.

Öresundsregionen har även mycket att vinna på ett ökat samarbete mellan FoU- och utbildningsinstitutioner i syfte att säkra kompetensförsörjning för framtiden. Som framgår av analysen är invandrare en stor utnyttjad resurs med kompetens som arbetstagare och företagare.

Befolkning och utbildning

I Öresundsregionen finns en sammanlagd befolkningssmängd på 3,5 miljoner invånare vilket innebär en kritisk massa för olika typer av gränsregional samverkan. Regionen har en stabil befolkningsökning men ökningen är svagare i den danska delen av Öresundsregionen. Gränsregionalt samarbete för att undvika framtida arbetskraftsbrist är, i enlighet med vad som nämnts i avsnittet ovan, därför intressant att finna lösningar kring. Regionens storstadsområden karaktäriseras av att andelen utrikes födda i befolkningen ligger betydligt över genomsnittet. Integration av invandrare inom olika delar av samhällslivet är därför en viktig fråga.

En central styrka i Öresundsregionen finns inom forskning, utveckling och utbildning med en hög grad av kompetens och utbud av utbildningar. Öresundsregionen har dock en lägre andel högutbildade än genomsnittet för hela ÖKS-området. Högutbildade är en tillgång, inte minst för att tillgodose de behov som finns inom styrkeområden såsom bioteknologi, miljö och energi, medicin och hälsa, IT, livsmedel, design, logistik etc.

Samverkanslösningar över gränsen för att skapa ett större utbud och valmöjligheter av utbildningar och för att långsiktigt stärka förutsättningarna för tillväxt, forskning och innovation är det därför angeläget att utveckla. Personer som studerar på andra sidan Öresund tar också på ett naturligt sätt del av hela Öresundsregionens utbud och är därför en nyckelgrupp för integrationen. Skillnader i ländernas utbildningssystem, både vad gäller innehåll och betygssättning och som innebär en barriär i förhållande till integrationen, är också fortsatt viktigt att lösa genom olika initiativ.

Attraktivitet och livsmiljö

Öresundsregionen har under de senaste åren blivit mer känd på den internationella arenan. Inom utpekade styrkeområden börjar man profilera sig och tar upp konkurrensen med andra regioner i Europa. Dock behövs ökade satsningar på målinriktad marknadsföring och profilering gentemot besöksnäring och företag. Medias spegling av Öresundsregionen som ett sammanhängande område är ett viktigt verktyg för att öka kunskapen om och intresset för regionen.

Inom kulturlivet förekommer samarbeten på alla nivåer. Fortsatt finns intresse och möjligheter för olika samarbeten mellan kulturinstitutioner. Kulturen bidrar också i hög grad till resandet över Öresund genom att invånarna lockas att ta del av hela regionens kulturutbud.

Den varierande natur som Öresundsregionen kan erbjuda är en värdefull tillgång för såväl besökare utifrån som för inomregionala besökare. Samarbeten som lyfter fram regionens hav och badstränder, natur- och kulturområden och det positiva utnyttjandet av dessa områden är intressanta. Öresundsregionens geografiska läge ger ett antal möjligheter men påverkar även miljön i regionen. Ökade transporter genom regionen och runt dess kuster leder till ökad miljöpåverkan som måste hanteras.

Kommunikationer och infrastruktur

En av Öresundsregionens främsta styrkor är dess geografiska läge, vilket bland annat har gjort regionen till ett naturligt logistiknav för hela trafiken in och ut i Östersjöområdet. Ett stort antal transportfartyg passerar årligen genom Öresundsregionen. I Öresundsregionen ligger Köpenhamns flygplats Kastrup, som är Nordens största internationella flygplats med stor kapacitet för såväl persontrafik som godstransporter, och Copenhagen Malmö Port, som är Nordens näst största hamn för godstransport. Betydande framtida händelser är Citytunneln i Malmö, utbyggnaden av Metron i Köpenhamn och Fehmarn Bält bron mellan Danmark och Tyskland. Sedan Öresundsbron öppnades år 2000 har pendlandet trefaldigats.

Detta ger Öresundsregionen ett stort antal möjligheter men leder också till ökade transporter, risker för utsläpp med mera. För att kunna utnyttja de potentialer som finns krävs det samarbete kring bland annat transport och kommunikationsplanering, miljövänliga transporter och miljövänligt resande samt beredskap.

Samarbetsklimat

En förutsättning för integration är att det finns en förmåga till nytänkande och en vilja till förändring på olika nivåer i samhället. Denna förmåga och förändringsvilja har gett energi till de processer som startat upp i Öresundsregionen. Många faktorer som utpekats som Öresundsregionens styrkor kan samtidigt ifrågasättas om de gäller för hela regionen. I regionens ytterområden är fördelarna med det geografiska läget inte lika tydliga och trenden har varit att kommuner och områden i periferin av Öresundsregionen är svårare att få med i samarbeten över sundet. En del av de samarbeten över Öresund som påbörjats tar lång tid att dels etablera, dels innan de ger effekter. Det kan saknas en uthållighet och resurser för att integrera dessa samarbeten i ordinarie verksamhet.

En av de viktigaste förutsättningarna för att stärka den positiva utvecklingen och komma bort från ett nationellt tänkande är att skapa ett interregionalt partnerskap som kan stimulera det interregionala tänkandet på båda sidor av Öresund, som känner ett övergripande ansvarstagande och som kan säkra ett brett samarbete och involvering av många aktörer. Ju mer konkret aktivitet från gräsrotsnivå, desto starkare blir integrationen. Mellan länderna finns det här enorma utvecklingsmöjligheter, där kunskap om möjligheter men också inspiration och kreativitet är viktiga ingredienser. Öresundsregionen har ibland kritiserats för att vara ett politiskt viljeprojekt utan starkt folkligt stöd. I själva verket krävs det initiativ från båda håll. Öresundsregionens invånare måste själva vara engagerade i att bära utvecklingen framåt.

2.8.2 Kattegatt-Skagerrak - utvecklingsmöjligheter

Näringsliv

Kattegatt-Skagerrak är ett av Europas starkaste områden när det gäller att uppfylla Lissabonstrategins mål för regional konkurrenskraft, men brister i det gemensamma utnyttjandet av gränsöverskridande utvecklingsförutsättningar. Hela potentialen för att stärka KASK-områdets konkurrenskraft tas därmed inte till vara. En förutsättning för en hållbar kunskapsbaserad ekonomisk utveckling i detta område är ett starkt samspel mellan forskningsmiljöer, offentlig förvaltning och privata företag. För att främja ekonomisk utveckling bör kunskap och samarbete kring utveckling av innovationsmiljöer och befintliga och nya kluster utvecklas.

Detta kan ske genom ett gränsregionalt samarbete som överskrider territoriellt definierade nationsgränser, som kan vara katalysator för forsknings-, förvaltnings- och näringslivssamarbete, främja entreprenörskap och kommersialisering av innovationer och nya idéer, och förbättra förutsättningarna för riskkapitalfinansiering och internationella investeringar.

Handeln mellan Danmark, Sverige och Norge är omfattande, men kan växa ytterligare om olika typer av gränshinder avlägsnas och aktiva insatser görs för att öka kontakterna mellan företag på olika sidor av gränserna.

I förhållande till KASK-områdets konkurrenskraft är storstädernas roll som tillväxtmotorer central. De utgör noder i arbetsmarknadsregioner, för varu- och tjänstemarknaderna samt för kunskap, information och beslutsfattande. Hur städernas roll som noder i funktionella regioner kommer att utvecklas framöver är viktigt för den regionala utvecklingen samt för tillväxten i hela området. Men storstädernas roll måste också ses i förhållande till utvecklingen av KASK som helhet, där det inbördes beroendet mellan stad och land bör utvecklas till nytta för alla invånare i området.

Samtidigt är det viktigt att lyfta fram att storstäderna har särskilda utmaningar med sociala skillnader, bristande integration och hög arbetslöshet. De brottas med det dubbla åtagandet att dels utvecklas som tillväxtmotorer och dels ombesörja ökad integration, social sammanhållning samt minska utanförskapet. En ökad förvärvs- och företagarefrekvens bland det outnyttjade arbetskraftsutbud som aktuella stadsdelar och befolkningsgrupper erbjuder är en viktig tillväxtfaktor.

Arbetsmarknad

Regionens arbetsmarknad kännetecknas av låg arbetslöshet och högt förvärvsdeltagande bland både män och kvinnor. Men utnyttjandet av gränsöverskridande samarbetsrelationer för utvecklingen av en gemensam arbetsmarknad är för svagt. Genom att se KASK-området som en enhet för utvecklingen av en funktionellt integrerad arbetsmarknad kan detta förbättras.

Därigenom kan också skillnaderna mellan centrala och perifera stråk motarbetas på ett bättre sätt och det kan skapas en mer helhetlig sysselsättningsutveckling som säkrar en mer differentierad arbetsmarknad för KASK-området som helhet.

Idag är de centrala områdena generellt och de större städerna speciellt präglade av en hög grad av arbetsplatser i servicenäringar, medan perifera stråk kännetecknas av det motsatta. Det är också så att yngre arbetstagare med hög utbildning får sin utkomst i städerna, medan mer perifera stråk upplever en motsatt utveckling. Målet med en gemensam strategi för arbetsmarknadens utveckling i KASK-området är att motarbeta de negativa sidorna av denna utveckling. En ökad förvärvs- och företagarefrekvens bland människor som i dag står utanför arbetsmarknaden är en viktig tillväxtfaktor.

Befolkning och utbildning

Regionerna i KASK-området har knappt 5,4 miljoner invånare vilket motsvarar 30 procent av Danmarks, Norges och Sveriges sammanlagda folkmängd. KASK har en jämn befolkningsökning med en starkare utveckling i den norska delen av området. KASK:s storstadsområden präglas av att andelen utrikes födda i befolkningen ligger över

genomsnittet i området. Mot bakgrund av detta är integrationsfrågorna viktiga att beakta. KASK är ett väl sammanhållet område där man förstår varandras språk, där man har en gemensam samhällsmodell och en välfärdspolitik som syftar till att ge hela befolkningen tillgång till samhällets resurser.

KASK-området har en lång tradition av högre utbildning med ett antal universitet och högskolor. Inom KASK finns dessutom ett starkt fokus på forskning och utveckling med en hög grad av investeringar. Detta är särskilt märkbart inom den svenska delen av KASK-området. Gränsöverskridande samarbete som bland annat syftar till att främja förutsättningarna för tillväxt, forskning och utbildning är en viktig faktor för att säkra en positiv utveckling på lång sikt.

Skolor, universitet, kultur-, turism- och fritidsorganisationer är viktiga aktörer, när det gäller att främja kunskapen om KASK-området bland invånarna. Kulturinstitutioner, museer och andra turismorganisationer kan sätta fokus på events, upplevelser och sevärdheter, som skapar tillhörighet och förståelse för det gemensamma kulturarvet. Ett gränsöverskridande samarbete mellan sådana institutioner kan inkludera en starkt studiegemenskap som täcker hela spektret från förskola till universitetsnivå, utbyte av erfarenheter och projekt för utveckling av en gemensam kulturell identitet och mångkulturell förståelse och integration också utöver den skandinaviska gemenskapen.

Attraktivitet och livsmiljö

Geografiskt är KASK-området centralt i ett nordiskt perspektiv. I ett internationellt perspektiv finns behov av att arbeta med marknadsföring och profilering i relation till företag och besöksnäring. Även om huvudstadsområdena traditionellt dominerar i fråga om utländska investeringsprojekt så är utvecklingen i KASK positiv.

Naturgeografiskt är KASK-området mycket varierande. Här finns glest befolkade fjäll- och skogsområden, dynamiska storstäder, attraktiva kustområden och viktiga jordbruksområden. Alla områdets delar har goda förutsättningar att bidra till KASK-områdets utveckling, där detta organiseras utifrån ett helhetsperspektiv där centrala och perifera delar av området ses i ett sammanhang. Områdets naturgeografi har stor betydelse för besöksnäringens utveckling. I ett nordiskt perspektiv har KASK en stark besöks- och upplevelsenäring. Goda möjligheter finns dock att utveckla området ytterligare genom gemensamma satsningar.

Ett gränsöverskridande regionalt samarbete bör ske efter de principer för en hållbar utveckling som ligger i Göteborgsagendan. I KASK-området betyder detta särskilt att de marina resurserna beaktas och att nyttjandet av dessa sker på ett försvarbart sätt, förutom att de sociala aspekterna av hållbar utveckling beaktas.

Förhållandena i KASK ger särskilt goda förutsättningar för ett förpliktigande samarbete för att utnyttja de gemensamma havsområdena på ett positivt sätt till ökad samverkan mellan människor och regioner inom området. Men samtidigt behöver det utvecklas en gemensam förståelse av vikten att göra detta inom miljömässigt försvarbara gränser.

Kommunikationer och infrastruktur

Utgångspunkten för en sammanhängande och funktionell region är att det finns väl fungerande ramvillkor och ett koordinerat samarbete inom bland annat infrastruktur, transporter, kommunikation, miljö och planering. Att binda samman regionen handlar därför om att skapa förbindelse fysiskt, strukturellt, planeringsmässigt och organisatoriskt, men också om att utveckla en gemensam identitet med bas i KASK-områdets gemensamma historia och kultur.

Det finns starka historiska samband mellan KASK-områdets olika delar. Det gemensamma havet har under århundraden också varit det som fört områdets olika delar samman. Det var på havet man reste och det var över havet man bedrev handel mellan städer och länder. Fortfarande spelar havet en viktig roll för regionens utveckling. Därför är en väl fungerande färjetrafik viktig. Successivt har transporter med bil, tåg och flyg ökat i betydelse.

Genom att främja utvecklingen av en gemensam infrastruktur för traditionella transporter och

användning av avancerad informations- och kommunikationsteknologi, främja institutionellt samarbete och planer/strategier för en gemensam studie- och arbetsmarknad samt främja tillgänglighet, service- och kapacitetsutnyttjande inom hälso- och sjukvårdssektorn och socialt, kan KASK-området utnyttja sina gemensamma resurser på ett bättre sätt än idag i arbetet med att uppnå visionen om att skapa en funktionell gränsregion.

Samarbetsklimat

Det finns långvariga traditioner för samarbete och integration mellan de olika delarna av KASK-området som är oberoende av nationella gränser och regionala olikheter. Historiskt har gemensamma havsområden bundit området samman, och med en modern infrastruktur bestående av nya snabbfärjor, bättre tågförbindelser och vägar samt modern infrastruktur för informations- och kommunikationsteknologi bör det gränsöverskridande samarbetet kunna utvecklas ännu bättre i framtiden.

Detta gäller särskilt där det goda politiska och administrativa samarbetet mellan de nationella regeringarna, regionala och lokala aktörer inom den offentliga sektorn i Danmark, Norge och Sverige vidareutvecklas och får en folklig förankring över nationsgränserna i området. Detta kan göras genom att engagera aktörer i det civila samhället av frivilligorganisationer och intressegrupper i ett integrerat samarbete med aktörer i privat och offentlig sektor.

KASK är naturmässigt ett attraktivt område att bo och arbeta i, samtidigt som området ger en rad möjligheter för kulturell utvidgning som kan stärkas genom ökat gränsöverskridande samarbete. Detta sker redan idag, men genom en tydligare interregional differentiering och arbetsdelning kan alla delarna av KASK-området integreras bättre till nytta för hela området och dess befolkning.

2.8.3 Öresund-Kattegatt-Skagerrak – gemensamma utvecklingsmöjligheter

Aktörer på lokal och regional nivå kan genom att utveckla ändamålsenliga gränsöverskridande samarbeten uppnå en kritisk massa och kompletterande kompetenser inom viktiga utvecklingsområden. En annan viktig målsättning med samarbetena är att utveckla robusta samarbetsstrukturer som klarar att ta sig an viktiga problemställningar av gränsöverskridande karaktär. I vissa fall är den närliggande geografin den mest naturliga samarbetsregionen, medan det i andra fall snarare är tematiken och kompletterande kompetenser som avgör hur samarbetet bäst utvecklas. Styrkor och svagheter är i stora drag gemensamma för hela programområdet. Mentala och legala gränsbarriärer kan behöva hanteras genom samlade grepp, snarare än delområdesvis. Institutionellt samarbete kan i många fall vinna på att ha med institutioner längs hela gränsen.

Näringsliv och sysselsättning

Näringslivet i de båda delprogramområdena har många gemensamma drag. I vissa fall blir samarbete inom de två delprogrammen inte tillräckligt för att uppnå den kritiska massa som behövs i ett större, europeiskt eller globalt perspektiv. Innovationssystem, entreprenörskap och kluster är ofta mer funktionellt än geografiskt baserade. I programområdet (och även med kopplingar till de angränsande regionerna) finns förutsättningar för att ytterligare skärpa spetskompetenser, innovationssystem, entreprenörskap samt forskning och utveckling genom arbete över hela programgeografin. Ökat erfarenhets- och kunskapsutbyte inom flera områden kan bidra till att dels öka utnyttjandet av befintliga potentialer, dels bättre hantera gemensamma problem.

Arbetsmarknad

Redan idag sker ett utbyte av arbetskraft mellan områdena för respektive delprogram. I Skandinavien liksom i övriga Europa pågår en förstoring av människors vardagsregion. Ökad rörlighet och möjlighet till längre arbetsresor på samma, eller rentav kortare, tid som förut bidrar till detta, liksom ökat utnyttjande av avancerad informations- och kommunikationsteknologi. Här finns möjligheter till utbyte över hela programområdet.

Befolkning och utbildning

Den samlade folkmängden, arbetskraften, utbildningskapaciteten, forskningskapaciteten och

arbetsmarknaden i hela Öresund-Kattegatt-Skagerrak utgör en potential för ökad livskvalitet, ökat entreprenörskap och ökat utbyte i vardagen för hela befolkningen. Här finns en bas för att stärka innovationer, företagande och kompetens i hela programområdet. Här finns också möjligheter att genom samarbete som är tvärgående över delprogrammets geografier minska negativa effekter av gränsregionala barriärer – såväl administrativa som mentala.

Attraktivitet och livsmiljö

I vissa fall är det mest ändamålsenligt att utveckla eller marknadsföra de två geografiska delprogramområdena var för sig. I andra fall, bland annat för att uppnå nödvändig kritisk massa, finns anledning att samarbeta över hela programgeografin. Samarbete över hela programområdet kan stärka utvecklingen inom kultur, idrott, evenemang och andra områden som bidrar till en attraktiv livsmiljö.

Öresund-Kattegatt-Skagerrak innefattar en mängd olika attraktiva naturmiljöer, ofta med koppling till det gemensamma havet och med likartade utmaningar i att finna balans mellan de ibland motstridiga kraven från de boende, det aktiva friluftslivet och naturvärdena. En klok hantering av attraktiva och känsliga natur- och kulturmiljöer är ett ämne som bör vara möjligt att utveckla i samarbete inom hela programområdet.

Kommunikationer och infrastruktur

Både inom respektive delprogram och över hela programområdet finns möjlighet att gemensamt bättre utveckla och utnyttja kommunikationssystem och infrastruktur. Detta gäller exempelvis färjetrafik, tågtrafik och privatbilism, men även avancerad informationsteknologi. På motsvarande sätt kan ett samarbete över hela programområdet bidra till att bättre hantera och motverka de negativa effekter som ökad trafik, utsläpp till luft och vatten samt trängselproblem kan orsaka. Att med bättre kommunikationer och avancerad infrastruktur binda samman hela Öresund-Kattegatt-Skagerrak är både en utmaning och en möjlighet till fler arbetstillfällen, entreprenörskap och bättre livsmiljö för hela området.

Samarbetsklimat

Liksom ett stärkande av samarbetsstrukturer inom respektive delprogram kan bidra till minskade gränsregionala skillnader och ökad utveckling, så kan ökat samarbete över hela programgeografin bidra till en bättre utveckling och bättre hantering av negativa tendenser. Ett stärkt samarbete inom de existerande gränsöverskridande nätverken bör därför uppmuntras. Även samverkan mellan de olika nätverken bör uppmuntras, till exempel mellan Skandinaviska Arenan och Skandinaviska Triangeln.

3 Vision, mål och strategi

3.1 Vision

Den övergripande visionen för programområdet Öresund-Kattegatt-Skagerrak är:

*Öresund-Kattegatt-Skagerrak –
ett attraktivt och konkurrenskraftigt område som kännetecknas av
kunskapsbaserat samarbete och hållbar utveckling*

Programmets övergripande vision är sammansatt av de två delprogrammets visioner. Dessa visioner har utformats i programprocesserna för delområdena. De två delprogrammets visioner har olika ordalydelser men andemeningen är gemensam och de innehåller samma grundläggande element; utvecklingen av en attraktiv gränsregion. Delprogrammen och visionerna skiljer sig samtidigt åt genom att det finns olika förutsättningar för att utveckla det gränsöverskridande samarbetet i de båda delprogramområdena.

Visionen för Öresundsregionen har tidigare varit att utvecklas till en av Europas mest integrerade och funktionella gränsregioner. Denna vision, som formulerades i samband med Interreg III A programmets etablering är idag i många delar mer en verklighet än något att sträva efter att uppnå. För Öresundsregionen är nu utmaningen att utvecklas från en gränsregion till en region som, trots den nationsgräns som finns, konkurrerar i attraktivitet med andra områden/regioner i Europa som Hamburg, Stockholm och Barcelona. Som vision för denna nya utmaning har fastställts:

Öresundsregionen – Europas mest attraktiva och konkurrenskraftiga region

Visionen för KASK är att stärka sin ställning som ett europeiskt och globalt tillväxtområde genom gränsöverskridande politiskt samarbete som fokuserar på konkurrenskraft och hållbar utveckling, med forskning, innovation och vardagsintegration som de viktigaste medlen. Visionen för delprogram Kattegatt-Skagerrak är:

Kattegatt/Skagerrak – en innovativ och funktionell gränsregion med hög livskvalitet

3.2 Horisontella kriterier

Den naturliga värdegrunden i det regionala utvecklingsarbetet är hållbar utveckling, vilket innebär att dagens behov skall tillgodoses, utan att möjligheterna för kommande generationer äventyras. Utvecklingen i ekonomin, i den sociala dimensionen och i miljön skall gå i rätt riktning om den skall kallas för hållbar. Programmet har tagits fram med utgångspunkten att bidra till hållbar utveckling i regionen och programmets prioriterade områden har valts för att sammantaget bidra till regionens långsiktiga och hållbara utveckling. På vilket sätt programmets genomförande kan bidra till en hållbar utveckling och vilka frågor som är aktuella skiljer sig mellan olika stadier i genomförandeprocessen, mellan de olika prioriterade områdena och mellan olika typer av projekt.

Vissa frågor kan anses som horisontella, dvs. av betydelse i alla programmets delar och i hela genomförandet. I programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak är dessa horisontella kriterier:

- Jämställdhet mellan kvinnor och män
- Bättre miljö
- Integration och mångfald

Det är viktigt att påpeka att de horisontella kriterierna fäster uppmärksamhet på vissa frågor som är en del i att åstadkomma en hållbar utveckling, men som inte kan likställas med hållbar utveckling. Jämställdhet, miljö, integration och mångfald är områden som i flera sammanhang lyfts fram som drivkrafter för tillväxt och utveckling.

De horisontella kriterierna skall beaktas vid projektureval, bedömning och genomförande av all projektverksamhet oavsett vilken typ av verksamhet som projektet bedriver. Samtidigt som jämställdhet, miljö, integration och mångfald är horisontella kriterier i programmet finns det möjlighet att driva enskilda projekt som specifikt fokuserar på dessa frågeställningar. Ett antal klassificeringsindikatorer för de horisontella kriterierna beskrivs i kapitel 5.4.2.

3.3 Program mål och programindikatorer

Som framkommit i analys och SWOT (kap 2) finns det en rad angelägna och intressanta utvecklingsområden för programområdet Öresund-Kattegatt-Skagerrak och dess delprogram. Några av dessa områden är möjliga att vidareutveckla inom ramen för detta EU-program. Mot bakgrund av detta har tre överordnade program mål fastställts för att uppnå den gemensamma visionen. Dessa övergripande mål är till sin karaktär breda och ska genom programmets prioriterade områden bidra till att uppnå visionen.

Vid val av övergripande mål för programmet har hänsyn tagits till dimensionerna inom begreppet hållbar utveckling och gränsregional nytta. För att uppnå de tre programmålen krävs dels samarbete för att lösa gemensamma problem men även ett samarbete kring de styrkor och möjligheter som identifierats i SWOT:en.

För att bidra till EU:s överordnade mål om konkurrenskraftiga regioner och stark tillväxt är programmets första målsättning: **Ökad hållbar ekonomisk tillväxt**

För att underlätta samarbete och gemensamt nyttjande av gränsöverskridande resurser är programmets andra målsättning: **Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt sammanbunden region**

För att stimulera och underlätta mobilitet för människor och företag och därmed bygga en funktionell region är programmets tredje målsättning: **Ökad vardagsintegration**

3.3.1 Precisering av målen

Analysen av Öresundsregionen, tillsammans med resultat och erfarenheter som finns från tidigare samarbeten, ger bilden av en region som har ett etablerat gränsregionalt samarbete och samtidigt fortsatta möjligheter att utvecklas och stärka sin position genom att utnyttja den gränsöverskridande potential som finns i Öresundsregionen.

Analys och SWOT för området Kattegatt-Skagerrak visar att om detta stora och glesbefolkade område ska bevara sin globala konkurrenskraft, så behöver de enskilda aktörerna förhålla sig till de möjligheter och utmaningar som skapas av globaliseringen, demografiska förändringar, urbanisering med mera i ett gränsöverskridande perspektiv och utveckla gemensamma strategier och planer för KASK-området som helhet.

Analys och SWOT pekar också på utvecklingsmöjligheter som är intressanta att samarbeta kring i en större geografi inom ÖKS-området. Ett utvidgat geografiskt samarbete kan ge en injektion till de ingående regionernas utveckling.

De tre programmålen ökad hållbar ekonomisk tillväxt, fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt sammanbunden region samt ökad vardagsintegration är vägledande för utvecklingsprojekt i såväl Öresundsregionen, KASK som hela ÖKS-området. Under programmålen har olika delmål formulerats för Öresundsregionen och för KASK-området. Delmålen tar hänsyn till de olika förutsättningar som råder i de två delområdena och visar vilka insatser som prioriteras i respektive område för att Öresundsregionen och KASK skall kunna uppnå programmets mål. Delprogrammets delmål kan också användas för gemensamma projekt över hela programgeografin om det finns ett tydligt mervärde för den gränsöverskridande utvecklingen. Delmålen presenteras i kapitel 4.

3.3.2 Programindikatorer

Programmet och de enskilda projekten skall mätas och följas upp med hjälp av ett antal indikatorer. I detta avsnitt beskrivs programindikatorerna, vilka gäller för alla projekt inom programmet. Det finns också indikatorer som är kopplade till programmets specifika prioriterade områden. Dessa så kallade prioritetsindikatorer beskrivs under respektive prioriterat område i kapitel 4. Slutligen finns i kapitel 5 ett antal kontextindikatorer som följer utvecklingen i programområdet i ett vidare sammanhang än det som programmet direkt kan påverka.

De programindikatorer som kopplas till de övergripande programmålen är:

Generella indikatorer	Definition	Måttenhet	Baseline 2007	Förväntat antal 2015
Samarbetsgrad	Projekt som skapar varaktiga nätverk och samarbetsstrukturer över gränsen	Antal projekt	0	80
Gränshinder	Projekt som identifierar eller bryter ner gränshinder	Antal projekt som identifierar formella gränshinder Antal projekt som undanröjer formella gränshinder Antal projekt som identifierar upplevda gränshinder Antal projekt som undanröjer upplevda gränshinder	0	50
Gränsregional kompetens	Projekt som främjar kunskap om programområdet och förhållanden i programområdet	Antal projekt	0	100
Miljö	Projekt som påverkar miljön	Antal projekt som direkt bidrar till att förbättra miljön Antal projekt som syftar till att förbättra miljön Antal projekt som negativt påverkar miljön	0	30
Jämställdhet	Projekt som påverkar jämställdhet	Antal projekt som direkt bidrar till att förbättra jämställdhet Antal projekt som syftar till att förbättra jämställdhet Antal projekt som negativt	0	15

		påverkar jämställdhet		
Integration och mångfald	Projekt som påverkar integration och mångfald	<p>Antal projekt som direkt bidrar till att öka integrationen och mångfalden</p> <p>Antal projekt som syftar till att öka integrationen och mångfalden</p> <p>Antal projekt som har en negativ påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv</p>	0	15

3.4 Strategier

Programmet har fem strategier som skall vara med och bidra till att programmålen uppnås. De skall ses som övergripande metoder för att uppnå programmets vision och mål. Strategierna är:

- genom aktiv politisk delaktighet öka integrationstakten i gränsregionen
- genom bred regional förankring och helhetssyn utnyttja den gränsöverskridande potentialen i hela gränsregionen
- genom dialog och kompetensutveckling förbättra språk och kulturförståelse
- genom analyser, studier och lobbyarbete främja gränsregionens gemensamma möjligheter och därmed nedbryta barriärer
- genom kommunikation och marknadsföring synliggöra gränsregionens styrkor

4 Prioriterade områden

4.1 Sammanfattande beskrivning av prioriterade områden

Med bakgrund i Gemenskapens strategiska riktlinjer, förordningar, den socio-ekonomiska analysen och efterföljande SWOT ges en bild av Öresund-Kattegatt-Skagerrak och delområdenas utvecklingsmöjligheter. Mot bakgrund av dessa riktlinjer och denna kunskap definieras tre övergripande program mål i kapitel 3. För att kunna uppnå programmålen krävs målinriktade insatser. I detta kapitel presenteras de prioriterade områden som sätter ramar för vilka projektinsatser som skall genomföras i programmet.

De tre prioriterade områdena är: *Främja hållbar ekonomisk tillväxt*, *Binda samman regionen* och *Främja vardagsintegration*. De prioriterade områdena är därmed tätt kopplade till programmålen. Prioriteringarna kännetecknas också av att de är tvärssektoriella. De täcker det samlade programområdets utmaningar och möjligheter och skapar en ram som tillgodoser såväl en rad temaområden över hela programgeografin som de specifika utmaningar och möjligheter som de enskilda delprogrammen står inför. Grundläggande för samarbetet är också att utnyttja den potential och dynamik som ett gränsöverskridande samarbete innebär. Dynamiken ligger i att de tre länderna har olika samhällssystem, regelverk, kulturer, traditioner och befinner sig i olika konjunkturer. Dessa skillnader är utmaningen för samarbetet men ger också en dynamik till utvecklingen. För att uppnå de tre målen krävs, som nämnts i kapitel 3, dels samarbete för att lösa gemensamma svagheter och hot men även ett samarbete kring de styrkor och möjligheter som programområdet identifierat i SWOT:en. De tre prioriterade områdena kan beskrivas på följande sätt:

Prioriterat område 1: Främja hållbar ekonomisk tillväxt	Projekt som har till syfte att understödja Lissabonstrategin och Göteborgsagendan och motsvarande nationella strategier, avsedda att främja ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft, sysselsättning och en hållbar ekonomisk utveckling i regionerna. Huvudfokus för projekten bör ligga på tillväxtfrämjande insatser inom näringslivsutveckling, FoU och högre utbildning. Tematiskt bör man se närmare på tillväxtnäringar, kluster och miljöer. Utöver kopplingen till Lissabonstrategin ligger det prioriterade området i linje med de insatser som nämns för att främja entreprenörskap och utveckling av små och medelstora företag, samt gemensamma resurser för FoU i artikel 6 i förordning (EG) nr 1080/2006.
Prioriterat område 2: Binda samman regionen	Projekt som har en strukturell eller institutionell inriktning där huvudsyftet är att binda samman organisationer och institutioner. Vidare kan detta prioriterade område omfatta större samarbetsprojekt inom miljö, planering, transport och infrastruktur. I enlighet med artikel 6 i förordning (EG) nr 1080/2006 ska det prioriterade området bland annat stödja kopplingar mellan stads- och landsbygdsområden, minska isoleringen genom bättre tillgång till transporter, informations- och kommunikationsnät och -tjänster.
Prioriterat område 3: Främja vardagsintegration	Projekt som bryter ner barriärer och skapar konkreta lösningar som underlättar kontakter över gränsen mellan människor, företag och organisationer. Det skall vara enkelt att bo, studera, arbeta och ta del av kultur, natur, sport- och föreningsliv i hela regionen. I enlighet med Lissabonstrategin och artikel 6 i förordning (EG) nr 1080/2006 är det möjligt att stödja det prioriterade området vardagsintegration, då stödet kan bidra till att främja integration av gränsöverskridande arbetsmarknader, lokala sysselsättningsinitiativ, utbildning samt social integration. Vidare finns möjligheter till utvidgat samarbete på bl.a. kultur- och turismområdet.

I följande tre avsnitt ges en mer utförlig beskrivning av de prioriterade områdena. De två delprogrammen har för respektive prioriterat område definierat ett antal delmål och förslag till teman. Dessa delmål skiljer sig något åt mellan delprogrammen, men bygger på de förutsättningar som finns för att uppnå programmålen i respektive område.

I avsnitt 4.5 beskrivs förutsättningarna för projekt som skall drivas tvärgående över de två delprogrammets geografier.

Kapitlet avslutas med en beskrivning av det prioriterade området 4 som är för tekniskt stöd till programmet och avser finansiering av programmets interna administration och genomförandeorganisation.

4.2 Prioriterat område 1: Främja hållbar ekonomisk tillväxt

Det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak har som sitt första övergripande mål att uppnå en ökad hållbar ekonomisk tillväxt. Prioriterat område 1 ska bidra till att uppnå detta mål genom att förutsättningarna för tillväxt ska förbättras och en ökad konkurrenskraft byggas upp med grund i de styrkepositioner regionen besitter.

I Gemenskapens strategiska riktlinjer⁶ lyfts en omläggning av ekonomin mot kunskapsbaserad verksamhet fram som en av de viktigaste faktorerna för att uppnå gemenskapens mål om tillväxt och sysselsättning. Samarbete mellan företag och mellan företag och offentliga forskningsinstitut eller högre utbildningsanstalter bör förstärkas.

Öresund-Kattegatt-Skagerrak har en stark regional konkurrenskraft men utnyttjar inte den gränsöverskridande potentialen fullt ut. Europa behöver starka regioner för att kunna konkurrera globalt, också i detta sammanhang är den potential som finns i gränsregionalt samarbete intressant att utveckla.

Prioriterat område 1: Främja hållbar ekonomisk tillväxt	Projekt som har till syfte att understödja Lissabonstrategin och Göteborgsagendan och motsvarande nationella strategier, avsedda att främja ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft, sysselsättning och en hållbar ekonomisk utveckling i regionerna. Huvudfokus för projekten bör ligga på tillväxtfrämjande insatser inom näringslivsutveckling, FoU och högre utbildning. Tematiskt bör man se närmare på tillväxtnäringar, kluster och miljöer. Utöver kopplingen till Lissabonstrategin ligger det prioriterade området i linje med de insatser som nämns för att främja entreprenörskap och utveckling av små och medelstora företag, samt gemensamma resurser för FoU i artikel 6 i förordning (EG) nr 1080/2006.
Exempel på projekt som kan stödjas	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla gemensamma innovationsstrategier • Rådgivning till små och medelstora företag • Insatser för att främja entreprenörskap i befintliga och potentiella tillväxtsektorer • Samarbete kring utveckling och marknadsföring av större gränsregionalt intressanta evenemang • Framtagande av handlingsplaner för att stärka besöksnäringen • Insatser för att fler innovationer och uppfinningar blir kommersiellt gångbara • Samarbete mellan kluster och forskningsinstitutioner • Samarbete kring hållbar turism • Samarbete kring miljödriven näringslivsutveckling
Huvudsakliga målgrupper/ nyckelaktörer	Universitet, högskolor, forskningsinstitutioner, näringslivsorganisationer, bransch- och intresseorganisationer, kommuner, landsting, fylkeskommuner, myndigheter och andra offentliga organisationer, offentliga bolag, turismorganisationer

Prioritetsindikator	Definition	Måttenhet	Baseline 2007	Förväntat antal 2015
Tillväxtfrämjande initiativ	Projekt som bidrar till gränsregionens ekonomiska utveckling	Antal projekt	0	80

⁶ Rådets beslut (EG) nr 702/2006 art 1.2, 1.2.1,

Profilering och synlighet	Projekt som profilerar och synliggör regionen för omvärlden	Antal projekt	0	20
---------------------------	---	---------------	---	----

4.2.1 Främja hållbar ekonomisk tillväxt – delmål för delprogram Öresundsregionen

Öresundsregionen utpekats som en av Europas starkaste regioner om man ser till den regionala tillväxten, vilken överskrider både Danmarks och Sveriges nationella tillväxt. En av regionens fördelar är dess geografiska läge, vilket också är en av anledningarna till att många företag har valt att flytta sina huvudkontor till regionen. Några av de centrala styrkorna i Öresundsregionen vad gäller forskning, utveckling och utbildning, är den stora koncentrationen av kompetens och utbudet på utbildningar.

För att stimulera innovationer behöver kunskapsöverföringen öka från högskolor och universitet till företag, samt från företag till leverantörer och kunder. Vidare måste innovationer kompletteras med stödjande lagar och regelverk samt tillräckligt med riskkapital. Det är också viktigt att stärka befintliga små och medelstora företags innovativa förmåga samt att öka kommersialiseringen av forskningsresultat och idéer. Vidare är det viktigt att ny teknik utvecklas inom områden som i nuläget inte är hållbara, områden som t.ex. energiförsörjning och effektivare resursutnyttjande. Det är även viktigt att främja den tillväxt som genereras av offentliga verksamheter som hälso- och sjukvården, utbildningssystemen samt omsorgerna om barn och äldre. Dessa sektorer alstrar nya produkter och tjänster som bland annat kan exporteras.

Genom målinriktade satsningar bör fokusering på spetskompetensområden öka för att stärka de tvärvetenskapliga områdena och forskningsmiljöer. Tillväxten i regionen skall först och främst komma från kopplingen mellan en hög utbildningsnivå och förmågan att kombinera kunskapsområden och utnyttja den brukardrivna innovationen. Genom att satsa på bland annat spetskompetensområden bidrar man till att skapa en hållbar ekonomisk tillväxt. De kreativa branscherna växer och skapar omsättning, export och arbetsplatser. Upplevelser har blivit en trend med ökad ekonomisk betydelse och kan stärka den regionala identiteten och dra till sig investeringar.

Ett samarbete mellan den offentliga och privata sektorn synliggör möjligheterna för näringslivet vilket förbättrar konkurrenskraften i regionen. I en ökad global konkurrens ställer också näringslivet allt större krav på den regionala och lokala miljön där innovation, flexibilitet och kompetens kan utvecklas i samspel mellan olika aktörer. Triple helix-samarbetet i regionen har också enligt Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) vuxit till ett av Europas bäst utvecklade men samtidigt pekar OECD i sin rapport från 2003 på den outvecklade potential som finns i de små och medelstora företagen i Öresundsregionen och att samarbetet mellan dessa verksamheter måste stärkas. Företag, finansärer, specialister och andra relevanta aktörer skall på ett enkelt sätt kunna finna ingångar till Öresundsregionen. Samarbeten som skapar en överblick genom tydliga kanaler och genom att underlätta kontaktvägarna till regionen är därför angeläget att utveckla.

I takt med ökade möjligheter för kapital, människor och företag att relativt fritt välja sin lokalisering blir länders och regioners behov av att profilera sig starkare. Profileringen sker utifrån regionens givna förutsättningar som geografiskt läge, starka branscher och industrier, möjligheter att stärka besöksnäringen m.m. Att skapa attraktivitet utifrån målet att nå investerare och nya invånare går hand i hand med att skapa en attraktiv region för besökare.

Ovanstående har brutits ned i delmål och förslag på teman enligt nedan.

Delmål och förslag på teman

I. Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser

Genom samarbete mellan privata och offentliga aktörer, t.ex. genom triple helix, skapas en metod som kontinuerligt och uthålligt över åren kan åstadkomma en uppåtgående regional tillväxtspiral. Samarbetet mellan innovationsmiljöer, forskarparker och andra aktörer inom

innovationssystem kan genom ökad dialog, koordination och kunskapsdelning bidra till företagsetableringar och kommersialisering av forskning. Regioner med kunskapsbaserade företag blir också intressanta för välutbildad arbetskraft och forskarkompetens. För att klara sig i konkurrensen och fortsatt kunna dra investeringar till Öresundsregionen, ska det även satsas på att stärka redan existerande spetskompetenser och att öka samverkan mellan etablerade spetskompetensområden.

II. Stärkt utveckling av företag och entreprenörer

För att frigöra den ekonomiska utvecklingspotentialen som finns i de små och medelstora företagen i Öresundsregionen behövs samarbete som syftar till att stödja företag som vill expandera i de angränsande länderna. Därför bör ett samarbete utvecklas för att förbättra råd och stöd till dessa företag. Ett gränsöverskridande samarbete mellan offentliga aktörer bör etableras i syfte att ge information och råd till entreprenörer och för att stimulera entreprenörsandan hos enskilda individer. Det är också viktigt att det finns en bredd av unga och innovativa företag men även traditionella små och medelstora företag som har en hög grad av utvecklingskapacitet.

III. Ökat antal besökare och företagsetableringar

Att öka antalet besökare i Öresundsregionen och att utveckla regionen som besöksmål bidrar till tillväxt. En fortsatt utveckling av Öresundsregionen som en gränsöverskridande destination bidrar samtidigt till att profilera och synliggöra regionen. Ökade möjligheter för kapital, människor och företag att relativt fritt välja sin lokalisering innebär också ett behov av att profilera regionen för att kunna attrahera utländska investeringsprojekt, företagsetableringar m.m.

4.2.2 Främja hållbar ekonomisk tillväxt – delmål för delprogram Kattegatt-Skagerrak

En förutsättning för att området ska kunna realisera sin tillväxtpotential är att näringslivet är internationellt konkurrenskraftigt. Detta kräver konkurrenskraft med hänsyn till företagsmiljö och infrastruktur så att KASK-området kan vara en attraktiv lokalisering för internationella företag. Genom olika kluster kan arbetsdelningen och specialiseringen stimuleras i ett gränsöverskridande perspektiv för att göra KASK-området mer konkurrenskraftigt på den globala arenan. För att uppnå en förbättrad konkurrenskraft krävs även att den hittills outnyttjade potential som storstäderna med omland utgör frigörs i ett gränsöverskridande perspektiv mellan de tre nationerna.

Det prioriterade området fokuserar på fyra teman; Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling, Fler nya företag och entreprenörer, Utveckling av befintliga företag samt Ökat antal besökare och företagsetableringar. Analysavsnittet visar tydligt att dessa fyra teman är av stor betydelse för KASK-områdets fortsatta utveckling. Gränsöverskridande samarbete inom temana har därför goda möjligheter att bidra till ökad tillväxt och fler arbetstillfällen i KASK-området.

Ovanstående har brutits ned i delmål och förslag på teman enligt nedan.

Delmål och förslag på teman

I. Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling

En förutsättning för en hållbar kunskapsbaserad ekonomisk utveckling av området är ett stärkt samspel mellan forskningsinstitutioner, offentlig förvaltning och privata företag, s.k. triple helix-samarbete. För att främja ekonomisk utveckling bör kunskap och samarbete kring utveckling av innovationsmiljöer och kluster utvecklas. Detta kan bidra till ett förbättrat tillvaratagande av idéer, forskningsresultat och kommersialisering av dessa för den europeiska och globala marknaden.

II. Fler entreprenörer och nya företag

Fler entreprenörer innebär fler potentiella företagare och företag, vilket i sin tur bidrar till ett

mer differentierat och dynamiskt näringsliv. Ett samarbete mellan institutioner över gränserna kan ge nya kunskaper om och effektivisering av åtgärder för att stimulera entreprenörsanda hos individer och företag. Särskild hänsyn bör tas till gränsöverskridande samarbeten som kan bidra till att bättre tillvarata outnyttjade kompetensresurser hos grupper i utsatta stadsdelar i de större städerna samt stimulera entreprenörskap bland dessa på samma sätt som inom övriga områden inom KASK.

III. Utveckling av befintliga företag

För att frigöra den ekonomiska utvecklingspotentialen som finns i KASK-området behövs samarbete som syftar till att stödja företag som vill expandera i de angränsande länderna, och internationellt. Detta stöd behövs särskilt för små och medelstora företag och det ska därför utvecklas ett samarbete för att förbättra råd och stöd mellan och till företag.

IV. Ökat antal besökare och företagsetableringar

Regionerna i KASK-området är var för sig små i ett globalt perspektiv. Stora möjligheter ligger därför i att gemensamt presentera området för potentiella besökare, investerare, forskare och andra talanger från Europa och övriga världen.

4.3 Prioriterat område 2: Binda samman regionen

Det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak har som sitt andra övergripande mål en fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt sammanbunden region. Det prioriterade området 2 ska bidra till att uppnå detta mål genom att bygga upp väl fungerande ramvillkor och ett koordinerat samarbete inom bland annat infrastruktur, transporter, kommunikation, miljö och planering. Syftet är även att främja den virtuella infrastrukturen samt tillämpningar av informations- och kommunikationsteknologi.

I Gemenskapens strategiska riktlinjer⁷ fokuseras det på städerna och landsbygdens komplementära kvalitéer. Eftersom städerna som tillväxtcentra drar med sig omgivande områden bidrar de till en hållbar och balanserad utveckling av medlemsstaterna och gemenskapen i stort. På liknande sätt tillhandahåller landsbygden tjänster i samhället i stort, till exempel i form av rekreationsmöjligheter och värdefulla naturmiljöer.

Att binda samman regionen handlar alltså om att ha en helhetsorienterad syn på utveckling och om att intensifiera samarbetet mellan områdets olika delar. Det prioriterade området ska främja en optimal arbetsfördelning mellan områdets olika delar för att kunna nyttja en samlad kompetens.

<p>Prioriterat område 2: Binda samman regionen</p>	<p>Projekt som har en strukturell eller institutionell inriktning där huvudsyftet är att binda samman organisationer och institutioner. Vidare kan detta prioriterade område omfatta större samarbetsprojekt inom miljö, planering, transport och infrastruktur. I enlighet med artikel 6 i förordning (EG) nr 1080/2006 ska det prioriterade området bland annat stödja kopplingar mellan stads- och landsbygdsområden, minska isoleringen genom bättre tillgång till transporter, informations- och kommunikationsnät och -tjänster.</p>
<p>Exempel på projekt som kan stödjas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla informationssystem, produkter och tjänster till trafikanter och resenärer • Trafiksäkrare och mer hållbar transportstruktur • Samarbete mellan kommuner, landsting, myndigheter m.fl. kring samhällsplanering • Aktiviteter inom begreppet mobility management • Miljöanpassat transportsystem för person- och godstransporter • Utveckling av regionalt sjösäkerhetssamarbete • Gemensamma miljöplaner och/eller inventering av miljöstrategier • Samverkan mellan sjukhus för att nyttja gemensamma resurser • Gemensam gränsregional kulturplanering • Samarbeten som stärker samspelet mellan stad och land

⁷ Rådets beslut (EG) 702/2006 art 2.1

Huvudsakliga målgrupper/nyckelaktörer	Kommuner, landsting, fylkeskommuner, myndigheter och andra offentliga organisationer, offentliga bolag, intresseorganisationer, universitet, högskolor, forskningsinstitutioner, kulturinstitutioner
--	--

Prioritetsindikator	Definition	Måttenhet	Baseline 2007	Förväntat antal 2015
Planer, program och strategier	Projekt som utarbetar gränsöverskridande planer, program och strategier	Antal projekt	0	50
Tillgänglighet	Projekt som medverkar till en ökad tillgänglighet inom regionen genom att binda samman samhällsfunktioner	Antal projekt	0	50

4.3.1 Binda samman regionen – delmål för delprogram Öresundsregionen

I Öresundsregionen har man under de senaste två strukturfondsprogrammen arbetat med samarbete inom bland annat logistik, kommunikationer, transporter och institutionellt samarbete av olika slag. Kartläggning och erfarenhetsutbyte har skett inom många områden och en mängd nätverk har byggts upp. Detta samarbete behöver ytterligare utvecklas, stärkas och effektiviseras. Öresundsregionen är tack vare sitt geografiska läge ett logistiskcentrum där stora mängder gods och personer möts. Detta ger både utmaningar och möjligheter inom bland annat området hållbara transporter.

Det institutionella samarbetet har byggts upp under de senaste åren. De offentliga organisationerna på båda sidor sundet har inlett samarbete inom olika områden. Samarbete inom säkerhet och beredskap har initierats men behöver utvecklas ytterligare, liksom det samarbete som påbörjats inom samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner. Gemensamma planer för geografiska områden, på olika nivåer; lokalt, städer, kommuner och regioner, är viktiga för att fördjupa det gränsöverskridande samarbetet.

Ett hållbart kommunikationssystem gör det möjligt att tillgodose enskilda människors, företags och föreningars grundläggande behov av kommunikation och utveckling samt stöder en konkurrenskraftig ekonomi. Goda kommunikationer vidgar arbetsmarknaden och breddar företagets tillgång till arbetskraft samt ger företagen tillgång till kunder, leverantörer och samarbetspartners. Med interregionala tågförbindelser och bra flygtrafik underlättas samarbete med andra viktiga centra utanför regionen. Det är även viktigt att kommunikationerna och infrastrukturen är prisvärd och effektiv samt begränsar utsläpp, avfall, markutnyttjande och buller. Den nya informationstekniken bör användas på ett sätt som bidrar till att minska transportbehovet och som skapar hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Att utveckla gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner är angeläget. Exempel på detta kan vara gemensamma system och miljöeffektiv energiförsörjning och gemensamt användande av infrastrukturer, t.ex i fråga om hälsovård, turism och utbildning. Stora vinster kan göras genom att utveckla gränsöverskridande lösningar bland annat inom resurs- och kapacitetsutnyttjande. Det skall också främja samarbete över nationsgränserna för ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser och kulturarv. Vid sidan av Öresundsregionens strävan om att bli en funktionell och integrerad gränsregion har det under många år varit målet att regionen ska utvecklas till den renaste storstadsregionen i Europa. Miljön känner inga gränser och det finns därför fortsatt behov för att miljöarbetet vidareutvecklas. Detta kräver samarbete för ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser och kulturarvsområdet bör

stärkas ytterligare. Erfarenhetsutbyte, metodutveckling och gemensamt tillhandahållande av till exempel miljötjänster, förvaltning av naturresurser och biologisk mångfald samt skydd mot vissa miljörisiker är intressant.

Ovanstående har brutits ned i delmål och förslag på teman enligt nedan.

Delmål och förslag på teman

I. Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier

Det finns behov av etablering, vidareutveckling och effektivisering av Öresundsregionala samarbetsstrukturer. Institutioner i regionen kan samarbeta över gränsen för att stärka utvecklingen. Det finns goda förutsättningar för att samarbeta kring gränsöverskridande handlingsplaner, program och strategier, analyser och statistikprojekt.

II. Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem

Den fortsatta utvecklingen i Öresundsregionen kräver att transport- och infrastruktursystemen utvecklas och vidareutvecklas för att möta behoven. Det kommer därför fortsatt att finnas behov av att undersöka hur den fysiska kopplingen mellan regionens delar hänger samman och att förutsättningar skapas för att gå från att vara en gränsregion till en sammanhängande region. Det gäller även utvecklande av system för att förbättra tillgängligheten i region för grupper som har svårt att utnyttja de vanliga transport- och kommunikationssystemen. Det behövs också fortsatt utveckling av infrastrukturen och teknologin för avancerade informations- och kommunikationssystem.

III. Ökat service- och kapacitetsutnyttjande

Samarbetet ska stärkas genom utnyttjande och förbättring av gemensamma resurser och gemensam service. Det är viktigt att det arbetas på att erbjuda och utnyttja service på båda sidor om gränsen, det kan till exempel vara service inom olika typer av utbildningsinstitutioner, sjukvård, social omsorg och beredskapstjänster. Det kan också vara konkret samarbete mellan polis, räddningstjänst, tull med mera.

IV. Ökat samspel mellan regionens delområden

Det ömsesidiga sammanhanget och samspelet mellan Öresundsregionens delområden kan stärkas för att tydliggöra betydelsen hos regionens olika delar, i relation till Öresundsregionen som helhet. Det är angeläget att belysa hur regionens olika delar påverkas av, bidrar till och drar nytta av integrationsprocessen. Syftet är att utveckla en djupare kunskap om hur integrationsarbetet i Öresundsregionen, utifrån ett helhetsperspektiv, bättre kan dra nytta av regionens ekonomiska, sociala och kulturella mångfald.

4.3.2 Binda samman regionen – delmål för delprogram Kattegatt-Skagerrak

Utgångspunkten för en sammanhängande och funktionell region är att det finns väl fungerande ramvillkor och ett koordinerat samarbete inom infrastruktur, till exempel transporter, kommunikation, miljö och planering. Att binda samman regionen handlar om att skapa förbindelser fysiskt, strukturellt, planeringsmässigt och organisatoriskt.

Det är viktigt att den helhetsorienterade utvecklingen i KASK fortsätter och att det fortsatt utvecklas samarbetsformer i hela detta funktionella samarbetsområde. Det handlar om att finna en optimal arbetsdelning mellan de skilda delarna av detta stora och glest befolkade område för att utnyttja dess samlade kompetenser, att uppnå komplementaritet, främja gemensam planering och att säkra hållbar stadsutveckling. Samarbetet mellan städer kring specifika frågor bör beaktas i ett gränsöverskridande perspektiv. Samarbete inom säkerhet och beredskap kan utvecklas ytterligare. Även samarbeten som syftar till att utveckla gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner samt gemensamma system för till exempel miljöeffektiv energiförsörjning kan vidareutvecklas.

Detsamma gäller den omstrukturering av den offentliga sektorn som pågår eller förbereds i alla tre länderna. Detta leder till att uppgifter flyttas mellan olika nivåer i samhället. Det kommer att innebära förändringar av förutsättningarna för samarbetet mellan parter från olika länder. Det kommer att finnas behov att bygga upp nya samarbetsstrukturer över gränserna. Samtidigt finns ett behov att förbättra utnyttjandet av gemensamma resurser av infrastrukturell såväl som mänsklig karaktär.

Ovanstående har brutits ned i delmål och förslag på teman enligt nedan.

Delmål och förslag på teman

I. Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier

Det finns goda förutsättningar för att samarbeta kring gränsöverskridande handlingsplaner, program och strategier för en fortsatt konkurrenskraftig och hållbar utveckling i KASK-området. Samarbetet kan ske genom exempelvis vidareutveckling av nätverk, erfarenhetsutbyte och god praxis, samt gemensamma metodutvecklingsprojekt, analyser och statistikprojekt.

II. Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem

En betydande del av Skandinavien import och export går genom KASK-området. Dessutom går stora flöden av varor och personer internt mellan regionerna i KASK. Detta kräver ökad samordning och planering av kommunikationer med tanke på att etablera ett så långt som möjligt sammanhängande och enhetligt transportnätverk för hela KASK-området. Kopplingar mellan transportkorridorer, hamnar och terminaler till TEN är viktigt. Strävan måste vara hållbara gods- och persontransporter med låga utsläpp/liten påverkan på luft och vatten. Detta inkluderar att ge förutsättningar för gemensam planering för överföring av godstransporter från väg till sjöfart och järnväg samt att stimulera utveckling och användning av miljövänliga drivmedel och andra åtgärder som kan säkra en hållbar utveckling och tillväxt. Den stora sjötrafiken i området gör att det är viktigt med samarbeten som kan förebygga och reducera skadeverkningar vid olyckor.

III. Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor

Det ska arbetas för att erbjuda och utnyttja goda och gemensamma serviceerbjudanden på båda sidor av gränsen både i offentlig och privat sektor. Likaså kan ökat samarbete och samordning av resurser inom arbetsmarknadens parter, livslångt lärande, hälso- och socialpolitiska frågor samt sjukhusval leda till ett bättre utnyttjande av resurserna inom dessa sektorer.

IV. Integration av centrum och periferi

Ett ökat samarbete mellan storstäderna i programområdet är önskvärt för att gemensamt kunna utveckla gränsöverskridande strategier, metoder, erfarenheter och gemensamma aktiviteter för att vända deras utmaningar till en positiv tillväxtfaktor. Men den starka urbaniseringen i KASK-området skapar också särskilda utmaningar för förhållandet mellan centrum och periferi. Ett helhetligt områdesperspektiv bör därför inkludera projekt som kan säkra integrationen mellan centrum och periferi och överskrida existerande fysiska och icke-fysiska barriärer inom KASK-området.

4.4 Prioriterat område 3: Främja vardagsintegration

Det föreslagna programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak har som tredje övergripande mål att uppnå ökad vardagsintegration. Det prioriterade området 3 ska bidra till att uppnå detta mål genom att det ska upplevas naturligt att man rör sig över nationella gränser för att bo, studera, arbeta och utnyttja service.

Det prioriterade området 3 ska således bidra till att lösa några av de barriärer som fortsatt

finns för att skapa en vardag oberoende av gränserna. Barriärer handlar inte bara om formella barriärer utan också om mentala barriärer, som beror på att man har begränsad kunskap om den andra sidans regelverk, arbets- och bostadsmarknad, affärsverksamhet, samt kultur- och utbildningsutbud.

Prioriterat område 3: Främja vardagsintegration	Projekt som bryter ner barriärer och skapar konkreta lösningar som underlättar kontakter över gränsen mellan människor, företag och organisationer. Det skall vara enkelt att bo, studera, arbeta och ta del av kultur, natur, sport- och föreningsliv i hela regionen. I enlighet med Lissabonstrategin och artikel 6 i förordning (EG) nr 1080/2006 är det möjligt att stödja det prioriterade området vardagsintegration, då stödet kan bidra till att främja integration av gränsöverskridande arbetsmarknader, lokala sysselsättningsinitiativ, utbildning samt social integration. Vidare finns möjligheter till utvidgat samarbete på bl.a. kultur- och turismområdet.
Exempel på projekt som kan stödjas	<ul style="list-style-type: none"> • Gemensamma utbildningar • Undanröjande av gränshinder inom arbetsmarknadsområdet • Utveckling av metoder och modeller för kompetensutveckling anpassade efter arbetsmarknadens behov • Vidareutveckling av gränsöverskridande system för värdering och överföring av studiemeriter • Utveckling av informationskanaler som ökar invånarnas kunskap om programområdet • Gemensamma miljöutbildningar • Främja miljöanpassade arbetsplatser • Samarbete mellan turismorganisationer och skolor, universitet, kulturinstitutioner etc för att öka intresset för regionen och dess miljö
Huvudsakliga målgrupper/nyckelaktörer	Universitet, högskolor, grundskolor, gymnasier, anordnare av yrkes-/lärlingsutbildningar, folkhögskolor, arbetsmarknadens parter, kommuner, landsting, fylkeskommuner myndigheter och andra offentliga organisationer, bibliotek, offentliga informationstjänster/mediebolag, offentliga bolag, museum, kulturinstitutioner intresseorganisationer

Prioritetsindikator	Definition	Måttenhet	Baseline 2007	Förväntat antal 2015
Mobilitet över gränsen	Projekt som främjar rörlighet av personer över gränsen	Antal projekt	0	70
Gränsregional samhörighet och kunskap	Projekt som bidrar till spridning av kunskap som stärker samhörigheten i och tillhörigheten till programområdet hos befolkningen/omvärlden	Antal projekt	0	30

4.4.1 Främja vardagsintegration – delmål för delprogram Öresundsregionen

Öresundsregionen upplever idag ett stadigt växande intresse för att arbeta, bo och studera i hela regionen. Under det prioriterade området vardagsintegration är avsikten att de människor som ofta utnyttjar regionen ska känna att det är ännu lättare att utnyttja utbudet, och att de människor som sällan utnyttjar regionen får ögonen på fler möjligheter i regionen och börjar utnyttja utbudet i högre grad. I SWOT-analysen för Öresundsregionen pekas på möjligheterna till att skapa ännu bättre studie- och arbetsmarknadsvillkor och skapa mer folkligt samarbete. Det läggs därför vikt på insatser som stöder detta prioriterade område.

Det finns möjligheter att till exempel främja erkännande av yrkeskvalifikationer, stärka offentlig rekrytering i Öresund och stärka samarbetet om en aktiv arbetsmarknadspolitik. Därtill kommer ett bättre utnyttjande av de möjligheter och den potential som byggts upp i de danska och svenska systemen. För att det ska bli lättare att anställa arbetskraft från hela regionen är det nödvändigt att kunskap om vad olika utbildningar och examensbevis innebär

ökas. Brist på arbetskraft, orsakad av flaskhalsar, kan med fördel lösas gemensamt. På båda sidor om Öresund har personer av utländsk härkomst särskilda svårigheter att etablera sig i arbetslivet. Insatser som görs i ett gemensamt perspektiv skulle kunna förbättra möjligheterna att utnyttja dessa personers resurser och kompetens. Nätverk kan byggas mellan grupper på båda sidor sundet för att ta tillvara kunskap och samarbete kan utvecklas kring bättre mottagande och introduktion av invandrare på den gränsöverskridande arbetsmarknaden.

Olikheter i till exempel kompetenskrav och meritvärdering i respektive lands utbildningssystem är några av de områden som kräver fortsatt uppmärksamhet. Det saknas fortsatt erkännande av och kunskap om varandras utbildningar, vilket kan drabba näringslivet och den enskilde. Vägledare på alla nivåer ska ha kunskap om utbildningssystemen över gränsen. Inom grundskole- och gymnasieområdet är det viktigt att skapa förutsättningar och strukturer så att skolelever kan studera vidare på högre utbildningsnivåer och/eller arbeta i det andra landet.

Det finns idag flera goda initiativ såsom hemsidor, gränsgångarcenter med mera, vilka kan vidareutvecklas. Syftet är främst att skapa bättre hjälpmedel och information, och inte att öka kvantiteten. Denna typ av aktiviteter bidrar samtidigt till att främja den språkliga och kulturella förståelsen genom att vi vänjer oss vid att läsa och förstå varandras språk genom annonser, reklam, TV, radio med mera. Informationstjänster och media kan således bidra till att sprida information till en stor och bred publik och samtidigt bidra till att väcka behov hos olika grupper, vilket kan ge större intresse och större incitament till att delta i utvecklingen av Öresundsregionen.

Det är viktigt att bygga den mentala bron, och här är den mänskliga dimensionen grundläggande. Värdet av att lära känna varandra, bygga och utveckla relationer, bör inte undervärderas. Praktiskt kan det ske genom att skapa möjlighet för kontakter mellan invånarna i hela regionen, till exempel genom musik, idrott, utbildning, språk, kultur och miljö. För att uppnå en större folklig förankring av programmet skapas möjlighet för ramprojekt.

Ovanstående har brutits ned i delmål och förslag på teman enligt nedan.

Delmål och förslag på teman

I. Ökat nyttjande av möjligheterna inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet

De mänskliga resurserna ska kunna röra sig fritt i regionen, både när det gäller arbete och utbildning. Det betyder att det ska skapas ramar och villkor som säkrar att barriärerna minskas och möjligheterna ökas. En väl fungerande arbetsmarknad betyder också att det säkras att svagare grupper i regionen får möjlighet att delta i arbetsmarknaden och tillgång till utbildningssystemet. En ökad transparens på både arbetsmarknads- och utbildningsområdet genom vägledning och rådgivning om systemen, meritvärdering och erkännande av yrkeskvalifikationer ska säkra större mobilitet på området. Gemensamma utbildningar inom universitet, skola och yrkesutbildning ska främjas och utveckling av kompetens och möjlighet till mobilitet över gränsen stärkas.

II. Ökad kunskap om regionen och dess möjligheter

Kultur-, turism- och fritidsorganisationer är viktiga aktörer när det gäller att främja kunskap och att skapa tillhörighet till regionen bland invånarna. Dessa organisationer kan genom sin verksamhet sätta fokus på gemensamma upplevelser och sevärdheter och det gemensamma kulturarvet. På samma sätt kan ett ökat samarbete inom bibliotek, information och media bidra till ökad kunskap om regionen och regionens möjligheter. Ett ökat samarbete på medieområdet kan också bidra till att skapa kunskap om regionen och sätta Öresundsregionen på agendan, både i den politiska och i den allmänna debatten. Gränskompetensen kan på detta sätt stärkas och kunskap om varandra språkligt och kulturellt öka.

III. Fler mänskliga och informella mötesplatser

Mänskliga och informella mötesplatser är ett sätt på vilket det kan skapas intresse för

varandra, skapas ökad samhörighet och större förståelse för varandras kulturer. Dessa aktiviteter kan samlas i ett eller flera ramprojekt, där ansökare från båda sidor av Öresund samarbetar om att starta och genomföra ett visst antal aktiviteter med fokus på det mänskliga mötet med flera målgrupper. Ramprojekt kan sökas av aktörer som har kapacitet att koordinera och ekonomiskt administrera en rad mindre projekt under ett samlat paraply.

4.4.2 Främja vardagsintegration – delmål för delprogram Kattegatt-Skagerrak

Målet att främja vardagsintegrationen i KASK-området ska leda längre än de traditionella människa-till-människa projekt som tidigare har utvecklats över gränserna för att uppnå detta. De ska nu kopplas till utvecklingen av en social infrastruktur över nationsgränserna mellan Danmark, Norge och Sverige, där det civila samhället ingår tillsammans med offentliga myndigheter, privata företag och inte minst utbildnings- och kulturinstitutioner på alla nivåer, för att främja ett samarbete som kan understödja de prioriterade områdena ett och två om hållbar ekonomisk tillväxt och möjligheterna att binda samman regionen. Vardagsintegrationen kan främjas genom arbetet med kulturella och historiska traditioner, som är viktiga källor till utvecklingen av en gemensam identitet för att starkare binda samman KASK-området oberoende av existerande politiska, administrativa och kulturella gränser. Det har i århundraden förekommit samverkan över dagens nationsgränser. De tre ländernas gemensamma politiska historia kan vara grunden till ökad vardagsintegration inom KASK-området också idag.

Ovanstående har brutits ned i delmål och förslag på teman enligt nedan.

Delmål och förslag på teman

I. Ökat samarbete kring utbildningsfrågor

Samarbete mellan universitet och högskolor samt gemensam vägledning för unga kring yrkes- och utbildningsval bör kunna ge bättre fysiska förutsättningar för att öka integrationen över gränserna.

II. Ökad kunskap om möjligheter i gränsregionen

Skolor, universitet, kultur-, turism- och fritidsorganisationer är viktiga aktörer när det gäller att främja kunskap om KASK-området bland invånarna. Kulturinstitutioner, museer och andra turismorganisationer kan sätta fokus på gemensamma upplevelser och sevärdheter som skapar tillhörighet och förståelse för den gemensamma gränsregionen.

III. Ökad kunskap om gemensam kulturell och historisk identitet

Kulturarvet är en viktig utvecklingsresurs. Det har i århundraden förekommit samverkan över dagens nationsgränser. Forskning om den gemensamma historien och kulturarvet, kulturhistoriska upplevelser och historieberättande element kan ge ökad kunskap och en stärkt gemenskap inom KASK-området.

4.5 Projekt som är tvärgående över de två delprogrammets geografier

En mindre del av programmets totala budget är avsatt till projekt som är tvärgående över de två delprogrammets geografier. Regionala aktörer kan genom att utveckla ändamålsenliga gränsöverskridande samarbeten uppnå en kritisk massa och kompletterande kompetenser inom viktiga utvecklingsområden, såsom arbetsmarknad, forskning, utbildning, innovationsmiljöer, statistik och analysarbete osv. En annan viktig målsättning med samarbetena är att utveckla robusta samsamarbetsstrukturer som klarar att ta sig an viktiga problemställningar av gränsöverskridande karaktär. I vissa fall är den närliggande geografien

den mest naturliga samarbetsregionen medan det i andra fall snarare är tematiken och kompletterande kompetenser som avgör hur samarbete ser ut. Inom alla tre prioriteringarna är det därför möjligt att genomföra projekt som är tvärgående över de två delprogrammets geografier. De delmål och teman som är föreslagna för delprogrammen kan även användas för gemensamma projekt över hela programgeografien om det finns ett tydligt mervärde för den gränsregionala utvecklingen av deltagande från aktörer i båda delprogrammen. Detta får avgöras från fall till fall, och måste vara en löpande prövning i de två programsekretariaten, övervakningskommittén, styrkommittéerna och hos projektägare.

Även om delmål har fastställts på delprogramnivå för att markera specifika utmaningar i respektive delprogramområde, så är programmets intention att bidra till ett närmare samarbete över hela programområdet. Vissa av delmålen är identiska mellan de två delprogramområdena och många av utmaningarna är det. Uppdelningen i delprogram reflekterar först och främst hur dagens samarbetsstrukturer ser ut. Många av dessa samarbetsstrukturer är etablerade och kommer att fortsätta. Samtidigt är förhoppningen att programmet just skall bidra till nya samarbetsstrukturer och ett ökat samarbete i hela sydvästra Skandinavien, ett område som delar många styrkor, svagheter, hot och möjligheter. Nedanstående figur åskådliggör programmets målstruktur:

PROGRAMVISION Ett attraktivt och konkurrenskraftigt område som kännetecknas av kunskapsbaserat samarbete och hållbar utveckling					
HORISONTELLA KRITERIER Jämställdhet mellan kvinnor och män Bättre miljö Integration och mångfald					
Programmål 1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt		Programmål 2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region		Programmål 3 Ökad vardagsintegration	
Prioriterat område 1 Främja hållbar ekonomisk tillväxt		Prioriterat område 2 Binda samman regionen		Prioriterat område 3 Främja vardagsintegration	
ÖRESUND-KATTEGATT-SKAGERRAK*		ÖRESUND-KATTEGATT-SKAGERRAK*		ÖRESUND-KATTEGATT-SKAGERRAK*	
ÖRESUND	KATTEGATT-SKAGERRAK	ÖRESUND	KATTEGATT-SKAGERRAK	ÖRESUND	KATTEGATT-SKAGERRAK
<u>Delmål I:</u> Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser	<u>Delmål I:</u> Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling	<u>Delmål I:</u> Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier	<u>Delmål I:</u> Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier	<u>Delmål I:</u> Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet	<u>Delmål I:</u> Ökat samarbete kring utbildningsfrågor
<u>Delmål II:</u> Stärkt utveckling av företag och entreprenörer	<u>Delmål II:</u> Fler entreprenörer och nya företag	<u>Delmål II:</u> Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktur-system	<u>Delmål II:</u> Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktur-system	<u>Delmål II:</u> Ökad kunskap om regionens och dess möjligheter	<u>Delmål II:</u> Ökad kunskap om möjligheter i gränsregionen
<u>Delmål III:</u> Ökat antal besökare och företags-etableringar	<u>Delmål III:</u> Utveckling av befintliga företag	<u>Delmål III:</u> Ökat service- och kapacitetsutnyttjande	<u>Delmål III:</u> Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor	<u>Delmål III:</u> Fler mänskliga och informella mötesplatser	<u>Delmål III:</u> Ökad kunskap om gemensam kulturell och historisk identitet
	<u>Delmål IV:</u> Ökat antal besökare och företags-etableringar	<u>Delmål IV:</u> Ökat samspel mellan regionens delområden	<u>Delmål IV:</u> Integration av centrum och periferi		

* För projekt som är tvärgående över de två delprogrammets geografier se 4.5.

4.6 Prioriterat område 4: Tekniskt stöd

Det framgår av förordning (EG) nr 1083/2006, artikel 46, att det kan avsättas medel till tekniskt stöd för respektive operationellt program för förberedelse, förvaltning, övervakning, utvärdering, information, kontrollaktiviteter med mera, och av artikel 46, 1b, att upp till 6 % av programmets ERUF-medel kan användas för tekniskt stöd till europeiskt territoriellt samarbete. Medfinansieringen av det tekniska stödet kommer att ske från de ingående deltagande länderna, fördelningen av medfinansieringen mellan länderna kommer att baseras på det belopp som respektive land allokerat till programmet.

Tekniskt stöd används till administration och förvaltning av programmet. Tekniskt stöd används med syftet att utveckla effektiva former för administrativt samarbete i nära samverkan mellan övervakningskommittén, styrkommittéerna, förvaltande myndigheten, attesterande myndigheten, programsekretariaten och revisionsmyndigheten. Ett effektivt och professionellt arbete hos aktörerna förenklar administrationen aktörerna emellan. Tekniskt stöd ska användas till lönekostnader hos genomförandeorganisationerna, information om programmet och projekt, IT-kostnader, kostnader för uppbyggande och användning av programdatabasen, resor samt analyser och utvärderingar.

Syftet med detta prioriterade område är att projektintressenter, stödmottagare och andra ska få kännedom och kunskap om programmets möjligheter. Ett annat syfte är att genomförandeorganisationerna ska ha tillgång till datasystem, hårdvara och mjukvara, som effektiviserar det administrativa samarbetet hos organisationerna och som förbättrar ramarna och förutsättningarna för det gränsöverskridande samarbetet för stödmottagarna.

Prioriterat område 4: Tekniskt stöd	Detta prioriterade område ska användas till att finansiera administrativa kostnader hos övervakningskommittén, styrkommittéerna, förvaltningsmyndigheten, attesterande myndigheten, programsekretariaten och revisionsmyndigheten.
Huvudsakliga målgrupper/ nyckelaktörer	Övervakningskommitté, styrkommittéer, förvaltningsmyndighet, attesterande myndighet, sekretariat, revisionsmyndighet

Delmål

I. Ett väl fungerande program med optimal service till kunderna (projekten)

II. Det ska ta maximalt tre månader från mottagande av den fullständiga ansökan till utskick av godkännande eller avslag

III. Att informera om programmet och projekt

IV. Att bygga upp effektiva datasystem till nytta för genomförandeorganisationerna, projektintressenter och stödmottagare

V. Att analysera och utvärdera administration och genomförande av programmet

För att uppnå ovanstående delmål är det viktigt att den samlade genomförandeorganisationen (övervakningskommitté, styrkommittéer, förvaltningsmyndighet, attesterande myndighet, programsekretariaten och revisionsmyndigheten) har täta kontakter med lokala/regionala organisationer, nationella myndigheter samt Europeiska kommissionen. Genomförandeorganisationen ska vidare ha en god förankring på båda sidor av gränserna och god kunskap om regionala, nationella och europeiska förhållanden och riktlinjer för att administrera programmet.

Genomförandeaktörerna ska arbeta med följande åtgärder:

- marknadsföring av programmet
- kontakt med potentiella projektansökare
- förmedling av kontakter mellan potentiella projektpartners
- vägledning och information till projektansökarna
- resultatuppföljning och utvärdering av projekt och av programmet som helhet
- stöd och service till relevanta grupper såsom beslutsgrupper och övervakningskommittén
- allmän förmedling av programmet/projekt
- utarbetande av godkännande/avslag
- rekvisition av medel från EU samt utbetalning av medel till projekt
- ekonomisk administration, uppföljning och rapportering till de nationella myndigheterna i Danmark, Sverige och Norge samt till EU-kommissionen
- externa informationsinsatser och produktion av informationsmaterial
- studier och seminarier
- analyser och utvärderingar
- resor
- konsult hjälp
- upphandling, uppbyggande, utveckling och upprätthållande av datasystem, bland annat programdatabasen

5 Genomförande och uppföljning

5.1 Inledning

Ansvar för genomförandet av Interreg IIIA Öresundsregionen under programperioden 2000-2006 har byggts på en gemensam programförvaltning för de båda länderna och med ett tydligt programansvar och beslutsprocess. Erfarenheterna rörande organisation av programmen från Interreg IIIA Öresundsregionen och från Interreg IIIA Sverige-Norge har tagits tillvara i uppbyggnaden av programmet för Öresund-Kattegatt-Skagerrak 2007-2013. Som nämnts i kapitel 1.5 har programmet tagits fram i dialog med ett antal regionala partnerskap. Dessa partnerskap kommer även i genomförandet att ha en stark roll. Partnerskapen kommer att ha olika struktur i de ingående regionerna och delprogramområdena men syftet är att involvera en bred grupp av aktörer. Till exempel lokala, regionala och nationella offentliga organisationer och myndigheter, näringsliv och näringslivsorganisationer, intresseorganisationer, fackliga organisationer, branschorganisationer, universitet och högskolor med flera, bör involveras i genomförandet på olika sätt.

5.2 Genomförandeorganisation

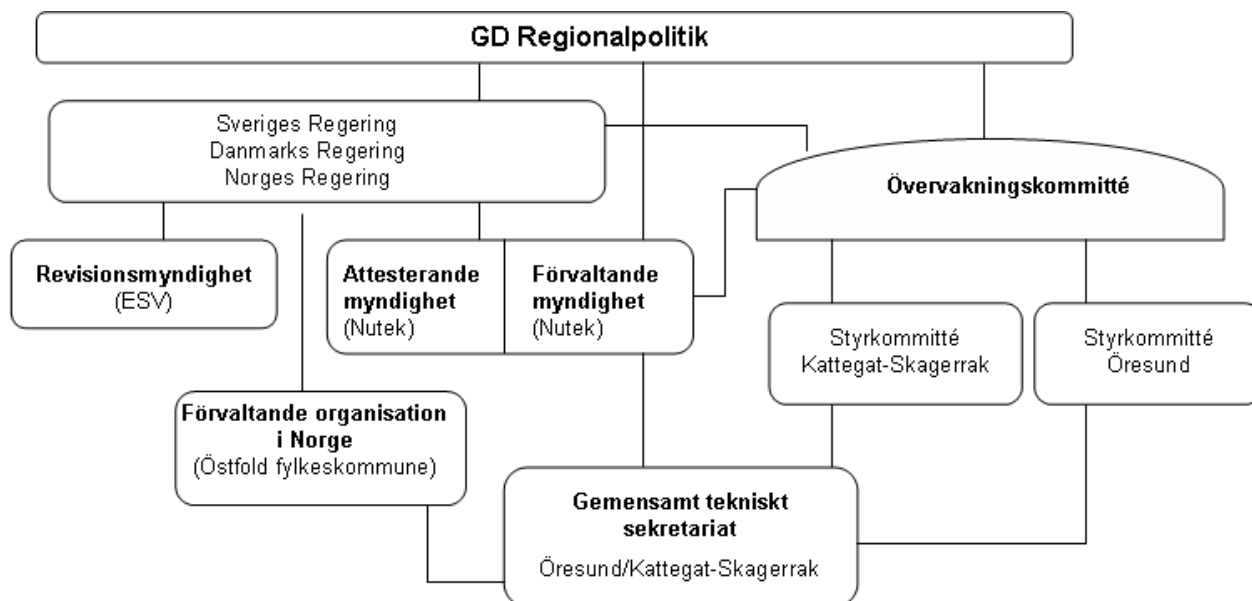
Interreg IV Öresund-Kattegatt-Skagerrak kommer att genomföras i enlighet med de principer för förvaltning och kontroll som framgår av gemenskapens förordningar⁸.

Följande organ skall tillsättas för att genomföra programmet:

- Övervakningskommitté (ÖK)
- Styrkommittéer
- Förvaltande myndighet (FM)
- Gemensamt tekniskt sekretariat (lokaliserat i Köpenhamn och Kungsbacka)
- Attesterande myndighet (AM)
- Revisionsmyndighet (RM) (RM kommer att bistås av en grupp revisorer bestående av företrädare från Sverige, Danmark och Norge)

⁸Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1083/2006, artikel 58-62 och (EG) nr 1080/2006, artikel 14-18

Figur: Genomförandeorganisation

5.2.1 Övervakningskommitté

Danmarks, Sveriges och Norges regeringar har kommit överens om att inrätta en gemensam övervakningskommitté (ÖK) i enlighet med artikel 63 i den allmänna förordningen⁹. I enlighet med ERUF förordningen¹⁰ skall ÖK, eller en styorkommitté som rapporterar till denna, utöver de arbetsuppgifter som avses i artikel 65 i den allmänna förordningen, även ha ansvaret för urvalet av insatser.

Senast tre månader efter Europeiska kommissionens beslut om att godkänna det föreslagna programmet för Öresund-Kattegat-Skagerrak bildar de danska, svenska och norska regeringarna en ÖK bestående av nationella och regionala/lokala representanter. När ÖK:s ledamöter utses skall man eftersträva en balanserad representation mellan kvinnor och män. Länderna bör ha lika många representanter i ÖK enligt separat överenskommelse mellan länderna. Ordförandeskapet i ÖK växlar varje år mellan Sverige och Danmark. Utöver de nationellt utsedda ledamöterna har Europeiska kommissionen en plats som rådgivare i ÖK. ÖK skall uppnå enhällighet (konsensus) i sina ställningstaganden. Kommittén fastställer sin egen och styorkommittéernas arbetsordning. Representanter för de finansiellt ansvariga danska myndigheterna ingår i ÖK.

ÖK skall tillsammans med den förvaltande myndigheten (FM) säkerställa kvalitet, utveckling och effektivitet i genomförandet samt redovisningen av genomförandet. ÖK ska också säkerställa den strategiska styrningen av programmet i dess helhet.

ÖK har ansvar för att göra urval av projekt i det operativa programmet¹¹. Det skall inrättas en styorkommitté för delprogrammet Öresund samt en styorkommitté för delprogrammet Kattegatt-Skagerrak. För urval av projekt som berör båda programområdena svarar ÖK. Innan en ansökan behandlas av ÖK eller styorkommittéerna ska FM ha kontrollerat projektets laglighet och dess överensstämmelse med programmets innehåll och mål. Det är FM som fattar de formella besluten om stöd. Närmare anvisningar för programgenomförandet kommer att redovisas i den programhandbok som färdigställs efter programmets godkännande. Handboken kommer bland annat innehålla information om de regler för stödberättigade kostnader som har överenskommit mellan de deltagande medlemsstaterna i enlighet med artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006.

⁹ Rådets förordning (EG) nr 1083/2006

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006, artikel 19.3

¹¹ Enligt europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006, artikel 19.3

ÖK sammanträder på de berörda ländernas initiativ och sammanträder minst en gång per år. Man kan välja att besluta genom skriftlig procedur.

ÖK kan efter behov tillsätta rådgivande grupper för att stödja förberedelser av ärendehantering eller problemställningar rörande utvecklingen av programmet.

5.2.2 Styrkommittéer

För att säkra kontinuitet, lokal förankring och vidareutveckling av de nätverk och kontakter som byggts upp under föregående programperioder inrättas en styrkommitté för delprogram Öresund och en styrkommitté för delprogram Kattegatt-Skagerrak¹². Styrkommittéernas uppgift är att göra urval av projekt. I detta arbete är berednings- och beslutsprocessen densamma som för projekt där urvalet görs i ÖK.

Ledamöterna och deras ersättare utses av respektive land. Vid gruppens sammansättning skall den lokala och regionala representationen beaktas. När styrkommittéernas ledamöter utses skall man vid valet av ledamöter eftersträva en balanserad representation mellan kvinnor och män. Ordförandeskapet i styrkommittén för Öresund växlar varje år mellan Danmark och Sverige. I styrkommittén för Kattegatt-Skagerrak växlar ordförandeskapet mellan Sverige, Danmark och Norge. Representanter för de finansiellt ansvariga danska myndigheterna ingår i styrkommittén. Den förvaltande myndigheten är adjungerad till styrkommittéerna. Vid ordförandens frånvaro skall vice ordförande vara ordförande i respektive styrkommitté.

Styrkommittéerna skall inom ramen för det antagna programmet behandla ansökningar om bidrag från den Europeiska regionala utvecklingsfonden samt förorda urval om stöd. För att besluta i styrkommittén krävs enhällighet. De formella besluten fattas av FM. I sitt arbete skall styrkommittéerna också ta initiativ och verka initierande i programmets genomförande vilket bland annat kräver aktiva informationsinsatser. Genomförandet av dessa informationsinsatser ansvarar FM för. Styrkommittéerna kan vidare framlägga förslag till ÖK om förändringar i programmets innehåll och resursfördelning samt projekturvalskriterier.

Styrkommittéerna skall utarbeta en arbetsordning som skall godkännas av ÖK. Arbetsordningen skall bland annat säkra att gällande jävsregler beaktas.

Vid ansökningar som omfattar mer än ett delområde svarar ÖK för det arbete som beskrivits för styrkommittéerna.

Styrkommittéerna liksom ÖK kan efter behov tillsätta rådgivande grupper för att stödja förberedelser av ärendehantering eller problemställningar rörande utvecklingen av programmet.

5.2.3 Förvaltande myndighet

Sveriges, Danmarks och Norges regeringar har genom överenskommelse utsett Verket för näringslivsutveckling (Nutek) till förvaltande myndighet (FM) enligt artikel 58-61 i förordning (EG) nr 1083/2006 och artikel 15 i förordning (EG) nr 1080/2006.

Den förvaltande myndigheten är lokaliserad till Nuteks programkontor i Malmö, Sverige. Fullständiga kontaktuppgifter kan hittas på Nuteks hemsida www.nutek.se eller programmets hemsida www.interreg-oks.eu.

FM har ansvar för förvaltning och genomförande av programmet¹³. Det innebär att FM koordinerar och samordnar arbetet med programmet och de olika organ som utsetts att bistå

¹² Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006, artikel 19.3

¹³ Rådets förordning (EG) nr 1083/2006, artikel 60 och europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006, artikel 15

FM i genomförandet. Bland FM:s uppgifter ingår att:

- hantera alla frågor av programgemensam natur
- verka för att den delegering av uppgifter som lagts på styrkommittéer och sekretariat med lokalisering på två orter upprätthålls och utvecklas
- verka för att genomförandet av programmet sker effektivt
- samordna arbetet så att de två delprogrammen använder enhetligt underlag, koordinera tidplaner för utlysningar av projektansökningar, seminarier, extern information
- utveckla och upprätthålla ett samlat redovisnings- och kontrollsystem
- sammanställa rapporter till kommissionen och ÖK
- föra programmets talan med kommissionen
- svara för ÖKs möten och att relevanta frågor tas upp på agenda
- organisera utvärdering av programmet enligt ÖK:s beslut
- avsluta programmet med därtill hörande slutrapport

FM skall gentemot Europeiska kommissionen vara ansvarig för att förvaltning och genomförande av det operationella programmet sker effektivt och korrekt. Vidare kommer FM att aktivt arbeta för att de mål som är angivna i programmet uppnås samt ha kontakter med Europeiska kommissionen och institutioner i andra länder.

FM svarar för att alla projekt och aktiviteter är förenliga med gemenskapens förordningar¹⁴. Förenligheten kommer att bli undersökt innan ärendet tas upp av ÖK eller styrkommittéerna samt kontrollerad i samband med utbetalning av medel.

FM-ansvarar för att förbereda dagordning och dokumentation inför ÖK:s sammanträden. För att garantera god samordning och spridning av god praxis kommer arbetet, när det är lämpligt, att samordnas med övriga gränsöverskridande program med förvaltningsmyndigheter i Sverige. Nutek har uppgifter av sekretariatskaraktär kopplat till ÖK för samtliga gränsöverskridande program med FM i Sverige och även uppdraget att stödja erfarenhetsspridning och resultatuppföljning för samtliga territoriella program som Sverige deltar i. Intern svensk koordinering finansieras inte via tekniskt stöd.

FM skall se till att det finns ett system för att i datoriserad form registrera och spara utförliga räkenskaper och att uppgifter om genomförandet som krävs för ekonomisk förvaltning, övervakning, kontroller med mera samlas in.

FM skall se till att rutiner införs som säkerställer att en tillfredsställande verifieringskedja av dokument sparas. FM har även ansvar för att utarbeta, och efter ÖK:s godkännande, insända den årliga rapporten till Europeiska kommissionen. Erhvervs- og Byggestyrelsen/deltagande danska regioner kommer att lämna över kompetens till Nutek genom ett särskilt avtal. Nutek kommer att ingå nödvändiga avtal med sekretariatet beträffande arbetets organisering och genomförande. Via avtalen kan i praktiken delar av FM:s uppgifter genomföras av det gemensamma sekretariatet, lokaliserat på två platser. Den förvaltande myndigheten kommer se till att de två kontoren uppträder som ett gemensamt sekretariat.

På norsk sida kommer den samordnande fylkeskommunen att fungera som norsk förvaltande organisation i förhållande till de uppgifter som följer av norskt deltagande i programmet och behandlingen av tilldelade IR-medel från Kommunal- och regionaldepartementet från Kap. 551 post 60. Arbetet genomförs i nära samarbete med Nutek inom de ramar som läggs i EU:s förordningar, bland annat artikel 60 i (EG) nr 1083/2006 och artikel 15 i (EG) nr 1080/2006.

5.2.4 Gemensamt tekniskt sekretariat

Det dagliga operativa arbetet med att genomföra programmet har lagts ut på ett gemensamt sekretariat fördelat på två orter. FM koordinerar sekretariatets arbete och ska verka för att den arbetsfördelning som tagits fram mellan FM och det gemensamma tekniska sekretariatet implementeras. Tyngdpunkten i sekretariatets verksamhet ligger i att informera om

¹⁴ Rådets förordning (EG) nr 1083/2006, artikel 60 a

programmet, ta emot ansökningar, bereda ansökningar och lägga förslag om vilka projekt som bör godkännas och följa upp beslutade projekt.

Det gemensamma tekniska sekretariatet bistår FM med följande uppgifter:

- information och rådgivning
- beredning av ansökningar
- uppföljning av projekt
- vissa administrativa arbetsuppgifter

Det gemensamma tekniska sekretariatet ska också förmedla kontakter mellan potentiella projektägare och bistå med vägledning och information till dessa. Sekretariatet ska även bistå FM med erforderligt underlag.

De svenska, norska och danska regeringarna och de berörda regionerna har gemensamt beslutat att den del av det gemensamma sekretariatet som ansvarar för delprogram Öresund ska vara placerat i Köpenhamn med Öresundskomiteen som värdorganisation och att den del av sekretariatet som ansvarar för delprogram Kattegatt-Skagerrak ska placeras i Kungälv med Region Halland som värdorganisation. Fullständiga kontaktuppgifter kan hittas på programmets hemsida: www.interreg-oks.eu.

För att säkra en klar åtskillnad mellan sekretariatet och rollen som projektägare har det avtalats mellan programmets parter att Öresundskomiteen varken kan vara samordnande stödmottagare eller partner i projekt i programmet. I stället kan projekt genomföras av kommitténs medlemsorganisationer – kommuner, regioner med flera. Detta ses som särskilt motiverat för Öresundskomiteen då den samlade organisationens ringa storlek gör det svårt att tydligt visa organisatoriskt att verksamheten som sekretariat hålls åtskild från övrig verksamhet.

5.2.5 Attesterande myndighet

Den danska, svenska och norska regeringen har kommit överens om att låta Nutek (Verket för näringslivsutveckling) fungera som Attesterande myndighet (AM) för programmet. Detta sker enligt artiklarna 58, 59 och 61 i förordning 1083/2006.

Den attesterande myndigheten är placerad vid Verket för näringslivsutveckling (avdelningen för interna processer) i Stockholm, Sverige. Fullständiga kontaktuppgifter kan hittas på Nuteks hemsida www.nutek.se eller programmets hemsida www.interreg-oks.eu.

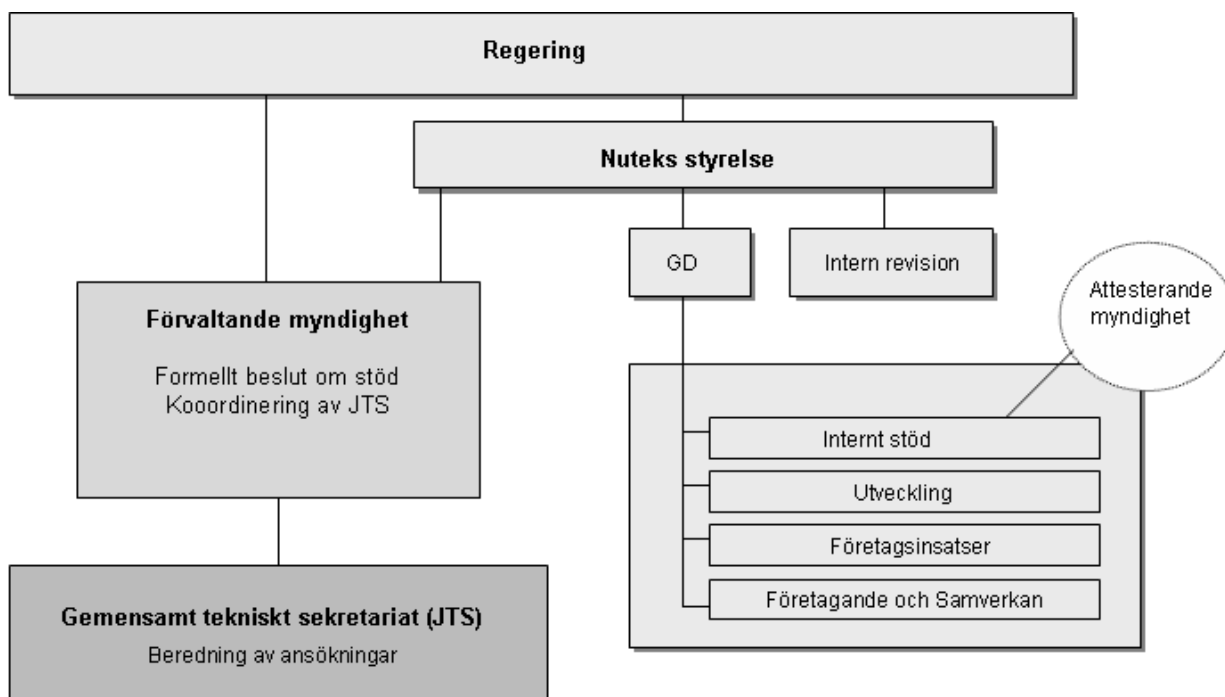
I Norge kommer den samordnande fylkeskommunen att stå för den finansiella förvaltningen, i nära samarbete med Nutek, och fungera som AM i förhållande till tilldelade IR-medel från Kap. 551 post 60.

Med AM avses i förordning (EG) nr 1083/2006 den myndighet som rekviderar ekonomiska medel från Europiska kommissionen och tar emot betalningar från kommissionen. AM skall intyga att utgiftsdeklarationerna är korrekta och grundar sig på kontrollerbara verifikationer. Utgifterna skall stå i överensstämmelse med gemenskapsregler och nationella regler och ha uppstått i samband med insatser tillämpliga i programmet.

AM skall se till att den inför attesteringen mottagit tillräckliga uppgifter från FM om de förfaranden som tillämpas och de kontroller som utförs när det gäller utgifter som ingår i utgiftsdeklarationen.

Verket för näringslivsutveckling (Nutek) är förvaltande och attesterande myndighet, de två myndigheterna utför sina arbetsuppgifter oberoende av varandra. Den förvaltande myndigheten för programmet lokaliseras till Nuteks programkontor i Malmö och inordnas organisatoriskt direkt under styrelsen för Nutek. Arbetet leds av programchefen i Malmö. Ansvar för uppgiften att vara attesterande myndighet ligger hos chefen för internt stöd vid Nuteks kontor i Stockholm.

Figur: Beslutsordning i Nutek – Förvaltande och attesterande myndighet för det territoriella programmet Öresund-Kattegatt-Skagerrak.

5.2.6 Revisionsmyndighet

Revisionsmyndigheten - Ekonomistyrningsverket i Sverige - ansvarar för att systemkontroll och revision av programmet utförs i enlighet med artikel 62 i förordning (EG) nr 1083/2006. Hur uppgifterna ska utföras beskrivs också i artikel 16 i förordning (EG) nr 1828/2006. ESV har också uppgiften att i enlighet med artikel 71(3) i förordning (EG) nr 1083/2006 utarbeta den rapport och det yttrande över den beskrivning av systemen för förvaltning och kontroll som ska föreläggas kommissionen.

Revisionsmyndigheten (RM) skall enligt artikel 14.2 i förordning (EG) nr 1080/2006 bistås av en grupp revisorer bestående av en företrädare för varje medlemsstat när de utför uppgifterna enligt artikel 62. Revisorsgruppen skall utses senast tre månader efter det att programmet godkännts. Gruppen skall själv bestämma sin arbetsordning. En representant från revisionsmyndigheten fungerar som ordförande.

Myndigheten skall säkerställa att revisioner genomförs i syfte att kontrollera att förvaltnings- och kontrollsystemet för programmet fungerar effektivt. RM skall också säkerställa att revisioner genomförs på ett representativt urval av projekt för att säkerställa att kostnaderna i projekten är stödberättigade. Erhvervs- og Byggestyrelsens controllerenhet representerar Danmark och Östfolds Fylkeskommune representerar Norge i revisorsgruppen.

Senast nio månader efter att programmet godkännts av kommissionen skall revisionsmyndigheten presentera en revisionsstrategi som innefattar de organ som genomför revisionerna samt val av metod och urvalsmetod för revisioner.

Senast den 31 december varje år skall en kontrollrapport med resultaten av de revisioner som genomförts under den föregående tolv månadersperioden juli till juni presenteras för kommissionen.

Revisionsmyndigheten ansvarar för att en internationellt accepterad revisionsstandard beaktas i arbetet.

5.3 Ansökningsförfarandet

5.3.1 Från ansökan till beslut

Avsnittet redovisar kortfattat ansökningsförfarandet.

Ansökan lämnas in till sekretariatet i det delområde där verksamheten avses bedrivas. Sekretariatet påbörjar beredning av ansökan. Efter det skall FM göra en laglighetskontroll och kontrollera att projektet står i överensstämmelse med regelverk och med programmets innehåll och mål.

Ansökan skickas efter kontrollen tillbaka till sekretariatet. Fortsatt beredning av ärendet sker hos sekretariatet innan det överlämnas till styrkommittén som ska göra urval av projekt. Beroende på vilket område ansökan avser är det berört delprogramms styrkommitté som ska göra urvalet av projekt. För projekt som omfattar mer än ett delområde ska ÖK göra urval av projekt.

Projekt som rör båda delområdena ska på uppdrag av FM beredas av den del av sekretariatet som finns i samma delområde som den samordnande stödmottagaren. Efter ÖK:s eller styrkommittéernas urval av projekt skriver FM ett formellt beslut som därefter verkställs.

I varje projekt skall det finnas en partner från minst två av de medverkande länderna. En av parterna i Danmark eller Sverige skall vara samordnande stödmottagare för projektet. Detta samordningsansvarar kallas allmänt för "Lead partner principen". Den samordnande stödmottagaren skall ikläda sig det formella ansvaret för projektets genomförande och ekonomi gentemot FM och den attesterande myndigheten. Andra parter som deltar i projekt har rollen som deltagande stödmottagare. Den samordnande stödmottagaren skall bland annat svara för hur insatserna genomförs, lämna in rekvisitioner och svara för projektet hos FM och svara för eventuella återkrav. I Norge har en partner motsvarande roll (sökande av norska statens medel) beträffande kommunikationen med norska myndigheter liksom med den samordnande stödmottagaren.

En norsk partner kan ha det formella ansvaret för projektets genomförande (Functional Lead Partner) gentemot FM och den attesterande myndigheten. Det finansiella ansvaret (ERUF-medel) för projektet ligger dock alltid hos en financial Lead Partner som kommer från Sverige eller Danmark.

I enlighet med artikel 20.1 a, i förordning (EG) nr 1080/2006, ska regler för samarbetet mellan alla parter skrivas in i ett avtal.

5.4 Finansiell förvaltning och kontroll

5.4.1 Administrativa kontroller

Enligt artikel 16 i förordning (EG) nr 1080/2006 skall ett nationellt system inrättas i syfte att kontrollera att de utgifter som deklarerats av stödmottagaren har uppstått och uppfyller kraven i gemenskapsregler och nationella regler.

I Danmark kommer, i enlighet med § 27 i Erhvervs- og Byggestyrelsens bekendtgørelse nr. 358 af 18. april 2007, de danska regioner som är berörda av ett gränsöverskridande program att godkänna och utse de kontrollanter som enligt artikel 16 i förordning (EG) nr 1080/2006 ska kontrollera lagligheten och korrektheten i de utgifter som deklarerats av varje stödmottagare. Eventuellt kan det istället bli aktuellt att det efter ett anbudsförfarande utses en kontrollant för samtliga danska projektparter. Kontrollanterna ska vara auktoriserade och registrerade revisorer.

I Sverige kommer i enlighet med förordning (SFS nr. 2007:14) om förvaltning av EG:s strukturfonder Verket för näringslivsutveckling (Nutek) ansvara för de kontroller som enligt

artikel 16 i förordning (EG) nr 1080/2006 ska verifiera lagligheten och korrektheten i de utgifter som deklarerats av varje stödmottagare. Den personal som ansvarar för att genomföra kontrollerna kommer att vara placerade i en annan avdelning än den Attesterande myndigheten för att garantera att uppgifterna kommer att skötas oberoende av varandra.

När kontroll och granskningsarbetet slutförts nationellt och detta verifierats av FM sänds en utbetalningsorder till utbetalnings- och redovisningsfunktionen vid FM som verkställer utbetalningen till den samordnande stödmottagaren.

I Norge sänder den norska samordnande stödmottagaren en rekvisition för nedlagda norska kostnader till den samordnande fylkeskommunens finansiella förvaltning. Rekvisitionen kontrolleras och eventuella kompletteringar inhämtas. Det är gemensamma norska, svenska och danska kostnader som läggs till grund för utbetalningen. Efter genomförd rutinkontroll verkställs utbetalningen till den norska samordnande stödmottagaren. Minst 25 % hålls inne tills slututbetalning. Då måste reviderade räkenskaper föreligga och villkoren i övrigt vara uppfyllda. Skriftlig slutrapport om projektet måste insändas innan slututbetalningen sker.

Fylkeskommunen sänder regelmässiga rapporter om utbetalningar till Kommun- och Regionaldepartementet (KRD), varefter medel överförs från KRD till den samordnande fylkeskommunen.

5.4.2 Betalningsströmmar från EU till Sverige

Den attesterande myndigheten (Nutek) har till uppgift att förbereda begäran om ERUF finansiering från den Europeiska kommissionen. Den attesterande myndigheten skall därför öppna ett gemensamt Eurokonto (valutakonto) i en svensk bank, vilken skall bli utvald genom anbud. Den Europeiska kommissionen skall överföra ERUF finansieringen direkt till detta konto. Kontot kommer att generera ränta vilket skall tillföras kontot.

För att säkerställa hanteringen av ERUF finansieringen skall valutakontot kopplas till Agresso eller ett liknande ekonomiadministrativt system. Som handläggarstöd skall Nyps användas som Nutek tillhandahåller.

Vid överföring av data till och från kommissionen använder sig Sverige av det system som tillhandahålls av kommissionen, SFC2007 "System for Fund Management in the European Community". Sverige har utsett Nutek, att ansvara för systemet och kommer vidare att utse de personer som skall ha behörighet att använda systemet.

5.4.3 Oegentligheter

Medlemsstaterna skall enligt artikel 98 i förordning (EG) nr 1083/2006 utreda och korrigera oegentligheter och rapportera dessa till kommissionen. Kommissionen skall hållas informerad om hur administrativa och legala processer framskrider. Den medlemsstat där uppgiften uppkommit, ansvarar för rapporteringen till kommissionen och till de administrativa organen för programmet. Den förvaltande myndigheten kommer att bistå medlemsstaten och de nationella myndigheterna med att utreda och åtgärda oegentligheter.

5.4.4 Återkrav och regressrätt

Medlemsstaten är i första hand ansvarig för återkrav av stöd som uppkommit på grund av att oegentligheter har upptäckts. Det belopp som har tagits emot orättmätigt och som därför kan komma att återkrävas av kommissionen skall återbetalas till kommission av den ansvariga medlemsstaten. Sverige är ansvarig medlemsstat för Interreg IV Öresund-Kattegatt-Skagerrak.

Om mottagaren av den felaktigt utbetalade summan inte kan betala tillbaka den till

projektägaren, skall det medlemsland som mottagaren är lokaliserad i, ersätta den attesterande myndigheten för summan.

5.5 Uppföljning och utvärdering

För att kunna mäta dels hur programmet når sina uppsatta mål och dels hur programområdet utvecklats det gränsöverskridande samarbetet krävs ett antal olika typer av indikatorer samt uppföljning, utvärdering och analyser.

Partnerskapens medlemmar kommer att ha en stark roll som projektaktörer och medfinansierare. Det är därmed viktigt att deras synpunkter och idéer tas tillvara i programmet. De kommer därför även att vara aktiva i utvärdering och uppföljning av programmet.

5.5.1 Uppföljning av programmet

Uppföljningar kommer att göras på olika nivåer i genomförandet av programmet:

Uppföljning av programmets måluppfyllelse mäts i form av utfall av indikatorer och sammanställningar av hur genomförandet löper i termer av beslutsläge och utbetalningar samt allokering av beslutade resurser. Vidare ansvarar den förvaltande myndigheten för sammanställningar av årsrapporter till kommissionen. Syftet med årsrapporterna är att förmedla en klar överblick och lägesbeskrivning avseende programgenomförandet. I samband med årsrapporterna kan det även vara lämpligt att följa upp ett antal kontextindikatorer. I enlighet med artikel 67 i förordningen 1083/2006 och i rapporteringsmallen under punkt 3.1.1 i bilaga XVIII i kommissionens förordning 1828/2006 kommer årliga värden för 2007 till 2015 att redovisas i relation till programmets mål som sätts för hela programperioden.

Uppföljning på projektnivå är ett återkommande inslag i projektens genomförande. Projektens lägesrapporter och slutrapporter är ett viktigt inslag i uppföljningsprocessen. Vägledande i dessa uppföljningar kommer indikatorerna att vara.

5.5.2 Uppföljning av de horisontella kriterierna

Alla projekt som genomförs inom programmet har en påverkan på möjligheten att uppnå en hållbar utveckling och det är av vikt att de projekt som genomförs inom programmet genomförs på ett sådant sätt att de bidrar till hållbar utveckling. Ett led i detta är att de tre horisontella kriterierna ska hanteras i alla projekt. För detta krävs bl.a. information till projektägare, kompetens om frågorna i projektet och i handläggningen av projektet, stöd i genomförandet och möjligheter till uppföljning och utvärdering. För att uppnå detta behövs olika typer av verktyg, t.ex. informationsmaterial, utbildning, dialog, indikatorer osv. Detta kommer att utvecklas parallellt med programmets genomförande och bygga på erfarenheter i tidigare programarbete.

Klassificeringsindikatorer för horisontella kriterier

Miljö- och jämställdhets- samt integration och mångfaldsperspektiv kommer att integreras i programmet som horisontella kriterier. Vid hantering av projektansökningar kommer förväntade effekter att analyseras och bedömas. I det fortsatta programarbetet kommer urvalskriterier att tas fram för projekturval. Dessa ska antas av övervakningskommittén. I dessa kommer särskilda kriterier för jämställdhets-, miljö- samt integration och mångfaldsperspektiv att ingå.

Inga projekt kan klassas som neutrala eftersom de kommer att påverka de horisontella kriterierna på något sätt. Även projekt som är negativa utifrån något av de horisontella kriterierna kan beviljas stöd om andra positiva effekter bedöms vara mer prioriterade i det enskilda fallet.

Programmet kommer att väga in de horisontella målen i projekturvalet. De projekt som gynnar de horisontella målen ges företräde framför likvärdiga projekt som inte gör det. Indikatorerna kommer under programgenomförandet att användas för kontinuerlig uppföljning för respektive prioriterat område. Samtliga projekt ska klassificeras utifrån dess påverkan på de tre horisontella kriterierna enligt beskrivningen nedan:

Indikator	Mått	Definition
Jämställdhet mellan kvinnor och män	Antal projekt som direkt syftar till att öka jämställdheten	Ökad jämställdhet är en av projektets huvudmålsättningar, vilket tydligt avspeglas i projektets redovisade aktiviteter, målsättningar och förväntat resultat.
	Antal projekt som har en övervägande positiv påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv	Projektets påverkan på jämställdhet redovisas i projektbeskrivningen. Projektet bedöms ha en övervägande positiv påverkan. Flera aktiviteter för att förbättra jämställdheten ska genomföras i projektet.
	Antal projekt som har en övervägande negativ påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv	Projektets påverkan på jämställdhet redovisas i projektbeskrivningen. Projektet bedöms ha en övervägande negativ påverkan. Projektet innehåller åtgärder för att minimera de negativa effekterna.
Integration och mångfald	Antal projekt som direkt syftar till att öka mångfalden och integrationen	Ökad integration och mångfald är en av huvudmålsättningar, vilket tydligt avspeglas i projektets redovisade aktiviteter, målsättningar och förväntat resultat,
	Antal projekt som har en övervägande positiv påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv	Projektets påverkan på integration och mångfald redovisas i projektbeskrivningen. Projektet bedöms ha en övervägande positiv påverkan. Flera aktiviteter för att förbättra integration och mångfald ska genomföras i projektet.
	Antal projekt som har en övervägande negativ påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv	Projektets påverkan på integration och mångfald redovisas i projektbeskrivningen. Projektet bedöms ha en övervägande negativ påverkan. Projektet innehåller åtgärder för att minimera de negativa effekterna.
Bättre miljö	Antal projekt som direkt syftar till att förbättra miljön	Förbättrad miljö är en av projektets huvudmålsättningar, vilket tydligt avspeglas i projektets redovisade aktiviteter målsättningar och förväntat resultat
	Antal projekt som har en övervägande positiv påverkan på miljön	Projektets påverkan på miljön redovisas i projektbeskrivningen. Projektet bedöms ha en övervägande positiv påverkan. Flera aktiviteter för att förbättra miljön ska genomföras i projektet.
	Antal projekt som har en övervägande negativ påverkan på miljön	Projektets påverkan på miljön redovisas i projektbeskrivningen. Projektet bedöms ha en övervägande negativ påverkan. Projektet innehåller åtgärder för att minimera de negativa effekterna.

5.5.3 Kontextindikatorer

Enligt förordning (EG) 1080/2006 (art 12.4) ska de prioriterade områdenas mål specificeras. Dessa mål ska kvantifieras med hjälp av ett begränsat antal indikatorer på effekter och resultat, med beaktande av proportionalitetsprincipen.

Med hjälp av indikatorerna skall man kunna mäta framstegen i förhållande till utgångsläget och i förhållande till uppnåendet av målen för de prioriterade områdena.

Kontextindikatorerna är, till skillnad från programindikatorerna och indikatorerna för respektive prioriterat område, inte direkt kopplade till programmets målsättningar och prioriteringar. Kontextindikatorerna skall istället ses i det vidare sammanhang som programmet verkar i.

Kontextindikatorer	2007	2013
Antal invånare	11 750 000	12 050 000
Antal arbetstillfällen	5 620 000	5 680 000
Arbetspendling över gränsen	32 000	63 000
Antal "border crossing points"		
a. land	9	9
b. hav	16	16
Flyttningar över gränsen	13 100	18 500

5.5.4 Utvärdering av programmet

I rådets förordning (EG) nr 1083/2006, artikel 48-49, identifieras tre typer av utvärdering under programperiodens löptid; innan (förhandsbedömning) under och efter (efterhandsutvärdering).

Medlemsstaterna kommer att ansvara för att de utvärderingar av programmet som beskrivs i artikel 48 i förordning (EG) nr 1083/2006 genomförs. Den första utvärderingen som genomförs är förhandsbedömningen (ex-ante) av detta program som genomförts av Ramböll management på uppdrag av Nutek. FM verkställer upphandlingen av utvärderingarna tillsammans med övervakningskommittén. Utvärderingarna genomförs enligt artiklarna 48 och 60 i förordning (EG) nr 1083/2006.

Under programperioden är det, enligt artikel 48.3, medlemsstaternas ansvar att genomföra utvärderingar som är knutna till övervakningen av operativa program, särskilt om det vid övervakningen konstateras en väsentlig avvikelse från de ursprungligen fastställda målen, eller om det har lämnats in förslag till en översyn av programmet enligt artikel 33.

5.5.5 Slutrapportering av programmet

För att erhålla slutbetalning skall programmet enligt artikel 89 i förordning (EG) nr 1083/2006 skicka in en slutredovisning och slutrapport till kommissionen senast den 31 mars 2017. Redovisningen skall innehålla en ansökan om slutbetalning, en slutrapport om genomförandet och ett slutligt utlåtande från revisionsmyndigheten om laglighet och korrekthet i den slutliga utgiftsdeklarationen. Revisionsmyndigheten ansvarar för att sådant revisionsutlåtande inlämnas till kommissionen.

6 Informationsinsatser

6.1 Syfte och målsättning

Informationsinsatserna tar utgångspunkt i genomförandeförordningen¹⁵. Syftet med informationsinsatserna är att stödja genomförandet av programmet, men också att öka kunskapen och kännedomen hos allmänheten om gränsöverskridande samarbete samt vilka möjligheter som programmet ger hos utvalda målgrupper. Målet för informationsinsatserna är att medverka till en mer effektiv användning av medlen. Arbetet ska stödja de insatser som görs för att nå programmets mål.

6.2 Informationsstrategi

Inom ovanstående ramar utvecklas den mer konkreta informationen – dels den pedagogiska informationen riktad till projekt och ansökare, dels förmedlingen av projekterfarenheter och goda resultat. Informationsstrategin har tre dimensioner:

1. Förmedling av programmets prioriterade områden, resultat och effekter i ett gränsregionalt perspektiv.
2. Pedagogisk information till projekten angående ansökning, regelverk, god administrativ praxis m.m.
3. Uppsamling av erfarenheter och utbyte av god praxis samt nya metoder från projekten.

Genom samspel mellan dessa dimensioner säkras att programmets möjligheter utnyttjas från flera sidor, vilket möjliggör hög kvalitet i projekten.

6.2.1 Målgrupper

Med utgångspunkt i målsättningen och de tre dimensionerna har programmet flera överordnade målgrupper. Målgrupperna har olika informationsbehov och nås på olika sätt. En del av programmets målgrupper/aktörer är vana vid att arbeta och tänka i gränsöverskridande program, men det finns också en rad nya aktörer och nya geografiska områden som inte tidigare har varit involverade i gränsregionalt samarbete. Följande målgrupper är utvalda:

1. Nyckelaktörer, nya stödberättigade områden och potentiella intressenter, t.ex. erfarna projektägare, projektdeltagare
2. Partnerskapet, politiker, beslutsfattare och opinionsbildare
3. Press/media och den breda allmänheten

6.2.2 Informationsaktiviteter och kanaler

Valet av informationsaktiviteter och informationskanaler under programperioden kommer att variera efter målgrupper och innehåll. Programmet ska synliggöras genom målinriktad PR och en rad informationsaktiviteter, där sekretariatet möter målgrupperna. Det ska genomföras olika arrangemang/events i olika stadier av programperioden, vid start, halvtidsutvärdering och så vidare. Erfarenhetsutbyte mellan projektdeltagare kommer att vara relevant när projekten har varit igång någon tid.

¹⁵ Kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006.

Aktivitet	Beskrivning
<i>PR och annonsering</i>	Information och service till media ska prioriteras. Programsekretariatet kommer aktivt att skapa förutsättningar för att media ska uppmärksamma programmet och projekten, och rapportera om möjligheter och resultat. Det innebär bland annat annonsering i pressen av deadlines och press-meddelanden vid större arrangemang.
<i>Seminarier, workshops och möten</i>	Återkommande arrangemang, där programmet presenteras för olika målgrupper och med olika teman, t.ex. ansökningsmöjligheter, programmets resultat, god praxis.
<i>Nätverk</i>	Informationsnätverk med representanter för regionala och lokala aktörer kommer att etableras. Nätverken ger möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan program och partnerskap. De bidrar till att budskapen sprids brett inom programområdet och till att informationsarbetets resultat värderas kvalitativt.
<i>Informationskanaler</i>	<p>Internetbaserad information kommer att prioriteras före tryckt material. Från insats till insats övervägs hur det konkreta budskapet förmedlas på bästa sätt.</p> <p>Allt informationsmaterial finns på danska/svenska/norska och vid behov på engelska. Programmet kommer att använda följande informationskanaler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hemsida och digitalt nyhetsbrev</i> • <i>Publikationer och trycksaker</i>

6.2.3 Informationsinsatser i stödberättigade projekt

Det är viktigt att genomföra ökade informationsinsatser i de projekt som ges stöd. Detta för att bidra till att öka kunskapen och kännedomen om programmet och till ett bredare deltagande. Samtidigt leder det till högre kvalitet i projekten och bättre praxis. Detta uppnås genom att ställa krav på projekten att utarbeta informationsplaner i förhållande till projektets aktiviteter, resultat och effekter. Dessutom kommer det att ställas större krav för projektens avrapportering av informationsinsatser, måluppfyllelse och synlighet.

Projektens informationsarbete stöds av programsekretariatet genom råd och vägledning om informationsarbetet och de krav som ställs i förordning genomförandeförordningen rörande användning av EU:s logotyp, publicitet samt offentliggörande.

6.2.4 Uppföljning av informationsinsatser

Programsekretariatet kommer under programperioden att analysera effekterna av informationsinsatser utifrån olika kvalitativa och kvantitativa kriterier.

Kvalitativa kriterier:	Kvantitativa kriterier:
utarbetande av intervjuer/undersökningar om kunskap om programmets mål och resultat	antal träffar på programmets hemsida
undersökning av partnerskapets deltagande i programmet	antal utskickade informationsprodukter (broschyrer, rapporter m.m.)
	antal personer som deltar i möten, seminarier och konferenser
	mediebevakning, inklusive räkning av antal

	artiklar/medier
	undersökning om informationskällor om programmet hos projektdeltagare

6.2.5 Ansvar

Det överordnade ansvaret för programgenomförandet ligger hos den förvaltande myndigheten. (FM) är bland annat ansvarig för att en kommunikationsplan överlämnas till kommissionen inom fyra månader efter att det operativa programmet godkänts i enlighet med artikel 3 i förordning 1828/2006. Det operativa arbetet med informationsinsatserna ligger hos det gemensamma sekretariatet. Respektive delprogram kommer att ha detaljerade informationsplaner som följer de övergripande informationsinsatserna. Dessa informationsplaner godkänns löpande av övervakningskommittén och i de regionala styrkommittéerna för programmet.

Det ställs stora krav på den interna kommunikationen mellan programmets två sekretariatskontor om informationsinsatserna ska bli framgångsrika. Detta arbete kommer att koordineras av FM. Med gemensam hemsida, arrangemang och publikationer blir kommunikationen enhetlig.

7 Budget

Programmet har en total budget från ERUF på 111 611 517 euro (löpande priser). Till programmet finns två finansieringstabeller:

1. den årliga ERUF-fördelningen i euro till programmet
2. en finansieringsplan per prioriterat område

Medfinansieringsgraden från ERUF i programmet är 50 procent. Detta innebär att den lokala, regionala och nationella medfinansieringen från Danmark och Sverige också ska vara 50 %. Fördelningen mellan delprogrammen är indikativt att 50 % skall allokeras till delprogram Öresundsregionen, 40 % till delprogram Kattegatt-Skagerrak och 10 % till projekt som är tvärgående över de två delprogrammets geografier.

Kommissionen ger möjlighet till att privat medfinansiering också kan utlösa ERUF-medel. Programmets partnerskap är dock eniga om att medfinansiering från företag, enskilda personer med flera inte kan utlösa stöd från ERUF. I programhandboken, som godkänns av övervakningskommittén, regleras närmare vilka organisationer som kan erhålla stöd från programmet. I programhandboken kommer även regleras vilka relevanta nationella regler som skall tillämpas för att avgöra vilka utgifter som berättigar till stöd.

Den norska staten samt norska regioner och kommuner bidrar också med finansiering i programmet till att finansiera norska kostnader i projekt. Det förväntas att 280 miljoner NOK avsätts till att finansiera omkostnader i Norge (140 miljoner NOK i norska "EU-medel" och 140 miljoner NOK i norsk lokal, regional och nationell medfinansiering). Med kursen 1 euro = 8,34 NOK motsvarar detta 33 573 142 euro.

Den årliga ERUF-fördelningen i euro till programmet, en finansieringsplan per prioriterat område samt medlens fördelning per kategori (Priority theme, Code) redovisas i bilaga 1.

Bilaga 1: Finansieringstabeller

Tabell 1:

Interreg IV Öresund-Kattegatt-Skagerrak
Medel från ERUF

År	Euro
2007	14 866 355
2008	15 086 791
2009	15 453 425
2010	15 894 889
2011	16 347 829
2012	16 766 615
2013	17 195 613
Totalt	111 611 517

Tabell 2:

Finansieringsplan per prioriterat område (Euro)

Prioriterat område	ERUF	Nationell offentlig	Totalt	Grad av medfinansiering	Norge
1. Hållbar ekonomisk tillväxt	49 834 543	49 834 543	99 669 086	50 %	14 201 439
2. Binda samman regionen	36 720 189	36 720 189	73 440 378	50 %	14 201 439
3. Främja vardagsintegration	18 360 094	18 360 094	36 720 188	50 %	3 155 875
4. Tekniskt stöd	6 696 691	6 696 691	13 393 382	50 %	2 014 389
Totalt	111 611 517	111 611 517	223 223 034	50 %	33 573 142

Endast nationell offentlig finansiering utlöser ERUF finansiering (gäller samtliga prioriterade områden).

Tabell 3:

Indikativ uppdelning i kategorier av stödet.

Kod för prioriterat område	Belopp
9	9.966.908
15	9.966.908
54	12.240.063
57	9.966.909
60	9.180.046
66	9.180.047
72	9.966.909
74	9.966.909
79	12.240.063
81	12.240.063
85	3.348.346
86	3.348.346
Summa	111.611.517

Bilaga 2

Sammanställning innehållande information efterfrågad i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan

I enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG, den svenska miljöbalkens 6 kap 16 § och den danska miljölagstiftningen kap 4 § 9 skall medlemsstaterna, när en plan eller ett program antas, se till att relevanta myndigheter, allmänheten och alla medlemsstater med vilka samråd har ägt rum informeras och att de som har informerats på detta sätt får tillgång till en sammanställning kring

1. hur miljöaspekter har integrerats i programmet
2. hur miljökonsekvensbeskrivning och synpunkter från samråd har beaktats
3. skälen till att programmet har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för överväganden
4. de åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av programmet medför

Programmet har ännu inte slutgiltigt fastställts eftersom programmet inte kan anses som färdigställt förrän efter Kommissionens ställningstagande och efterföljande eventuella revidering. I denna bilaga sammanställs ändå den efterfrågade informationen, eller hänvisningar till sådan information, för att ge en samlad bild.

Under framtagandet av programförslaget har ett stort antal aktörer varit involverade. Programutkast och programförslag har under processen varit föremål för diskussioner i olika grupperingar där bland annat tjänstemän med kunskap om miljöstrategier och hållbar utveckling har bidragit med synpunkter.

Miljöproblem och miljövärden har därmed uppmärksammas löpande i programmet. Programförslaget är skrivet på en övergripande nivå utan specifika åtgärder eller projektförslag. Miljöaspekter har därför *integrerats* horisontellt i programmet genom att programmet bygger på att en hållbar utveckling ska eftersträvas och uppnås och att bättre miljö är ett av tre horisontella kriterier vilka alla projekt ska förhålla sig till. I programförslaget fastställs (3.2) att programmets horisontella kriterier ska beaktas vid projekturval, bedömning och genomförande av all projektverksamhet.

Det konstateras i SEA:n att det är viktigt att miljöfrågorna inkluderas i genomförandet av programmet. Det är framförallt i urvalet av vilka projekt som ska genomföras som den reella miljöpåverkan bestäms. Det kommer att vara möjligt att genomföra miljöinriktade projekt inom programmets alla tre insatsområden. I genomförandet av programmet kommer de tre dimensionerna i hållbar utveckling, den ekonomiska, sociala och miljömässiga, att beaktas i genomförandets alla faser.

I enlighet med lagstiftning var SEA tillsammans med förslaget till program ute på remiss i de tre länderna mellan november 2006-januari 2007. Remissen resulterade i synpunkter från Länsstyrelsen i Skåne län som enda remissvar. Dessa synpunkter låg i linje med det rekommendationer som togs upp i SEA och dessa inarbetades till stor del i programförslaget. Bland annat lyfte man fram behovet av en mer omfattande miljöredovisning. Kapitel 2 i programförslaget kompletterades därför med kapitel 2.7 om Hälsa och miljö. Man ändrade även vissa skrivningar i kapitel 3 under respektive prioriterat område för att tydliggöra möjligheten att arbeta med miljöstrategier, analyser och hållbar utveckling under alla tre prioriterade områden. Synpunkter från samråd samt slutsatser i SEA har därmed *beaktats* i arbetet med programmet, vilket redovisas i kapitel 3 i SEA och kapitel 1.7 i programförslaget.

Efter konsultationsprocessen kunde det slutliga programförslaget lämnas till den svenska regeringen. I ett samarbete mellan programmets partnerskap och programansvarig organisation (Region Skåne) genomfördes därefter ett antal justeringar av programmet föranlett av ett antal olika anledningar. Ingen av dessa ändringar bedömdes ge upphov till omfattande miljöpåverkan eller medföra ändring av programmets huvudsakliga inriktning. Ett

antal ändringar som bedömdes vara utan betydelse för miljön genomfördes. Detta rörde sig t.ex. om omstrukturering av text, komplettering av fakta och frågor av administrativ art.

Ändringar som bedöms ha en positiv påverkan ur miljösynpunkt lades till i och med att programmet kompletterades med avsnittet om programmets genomförande och analysavsnittet. Där redovisas ambition och aktiviteter när det gäller de horisontella kriterierna.

Skälen till att programmet har fått denna inriktning, jämfört med andra tänkbara prioriteringar är följande: programmet har sin utgångspunkt i ett antal nationella styrdokument i Sverige, Danmark och Norge, bland annat den svenska nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning samt regeringens direktiv för framtagandet av strukturfondsprogram. Programmet bygger även på tidigare gränsregionalt utvecklingsarbete och de slutsatser och erfarenheter som dragits där. Programmet innehåller ingen specifik beskrivning av vilka projekt som i realiteten kommer att genomföras. Av denna anledning kan programmets konkreta miljöpåverkan inte förutses vilket också påpekas i SEA. Detsamma gäller andra tänkbara inriktningar av programmet. Den övergripande karaktären gör det således mycket svårt att jämföra olika alternativs konkreta miljöpåverkan, varför detta inte gjorts. Skälen för att programmet har fått den inriktning det har ligger således främst i andra faktorer än miljöpåverkan, dock har insatsområden valts utifrån en övergripande värdering om hållbar utveckling.

När det gäller utformningen av programmets insatsområden hade detta däremot kunnat få ett antal olika inriktningar när det gäller styrningen mot en hållbar utveckling. Den nu valda utformningen bygger till stor del på erfarenheter från tidigare programperiod, där de framgångsrika delarna har behållits och de mindre framgångsrika har justerats utifrån förslag t.ex. från halvtidsutvärderingen i förra programperioden. Utöver detta har utgångspunkten varit en högre ambition än tidigare programperiod, varför även nya delar har lagts till och att indikatorerna har utökats så att projekt inte längre kan vara enbart neutrala vad gäller miljöhänsyn.

Uppföljning och övervakning kommenteras i kapitel 7 i SEA. Under programframtagandet användes processverktyget SYNAPS (Systematiskt Processverktyg för Sektorsintegrering) för att integrera den ekologiska dimensionen i programmet. SYNAPS kommer även att användas som ett verktyg under programgenomförandet för att systematisera identifiering och uppföljning av målkonflikter och synergier mellan hållbarhetsmål och tillväxt/regionala utvecklingsmål.

Det går dock inte att utesluta att genomförandet av programmet kommer att medföra miljöpåverkan. Som ett led i integreringen av miljöhänsyn - för att kunna minimera negativ miljöpåverkan och stärka positiv miljöpåverkan - kommer därför de horisontella kriterierna tas upp som en del i de uppföljningar och utvärderingar som genomförs under och efter programperioden, vilket framgår i programmets kapitel om genomförandet. Det kommer även att genomföras utbildning av representanter i Övervakningskommitté, styrkommittéer, förvaltande myndighet och programsekretariat för att på detta sätt öka kunskap om de horisontella kriterierna.

Även de urvalskriterier som beslutas av Övervakningskommittén kommer att utvärderas under programperioden för att möjliggöra en bättre styrning av programmets miljöpåverkan om detta anses nödvändigt. Av vikt är att frågan om programgenomförandets miljöpåverkan inkluderas i utvärderingsarbetet i början av programperioden för att det tidigt ska finnas möjlighet att identifiera och åtgärda en eventuell negativ miljöpåverkan som inte kunde förutses när programmen skevs.

Denna sammanställning kommer, när programmet har godkänts av kommissionen, att göras tillgängligt för allmänheten genom att det läggs ut på programmets hemsida - www.interreg-oks.eu.

Strukturfondsprogram	EU-fond	Insatsområden/ prioriteringar för programmen
Program för Europeiskt Territoriellt samarbete; Öresund-Kattegatt-Skagerrak <i>(Danmark, Sverige samt Norge)</i>	ERUF	1. Främja hållbar ekonomisk tillväxt 2: Binda samman regionen 3: Främja vardagsintegration
Program for Den Europæiske Regionalfond i Danmark Regional konkurrenceevne og beskæftigelse "Innovation og Viden" <i>(Danmark)</i>	ERUF	1. Innovation og viden
Regionalt program för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Skåne Blekinge <i>(Sverige)</i>	ERUF	1. Innovation och förnyelse 2. Tillgänglighet 3. Särskilda storstadsinsatser
Regionalt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Västsverige <i>(Sverige)</i>	ERUF	1. Entreprenörskap och innovativt företagande 2. Samverkansinitiativ och innovativa miljöer 3. Hållbar stadsutveckling
Program for Den Europæiske Socialfond i Danmark Regional konkurrenceevne og beskæftigelse "Flere og bedre job" <i>(Danmark)</i>	ESF	1. En kvalificeret arbejdsstyrke 2. Udvidelse af arbejdsstyrken
Nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning <i>(Sverige)</i>	ESF	1. Ökade möjligheter till utveckling och omställning i arbetslivet 2. Nya möjligheter till arbete
Program för Europeiskt Territoriellt Samarbete Femernbælt region <i>(Danmark och Tyskland)</i>	ERUF	1. Erhvervsliv, innovation, maritim udvikling & miljø 2. Grænseoverskridende strukturer & menneskelige ressourcer
Program för Europeiskt Territoriellt Samarbete Sverige-Norge <i>(Sverige och Norge)</i>	ERUF	1. Ekonomisk tillväxt 2. Attraktiv livsmiljö
Program för Europeiskt Territoriellt Samarbete Östersjön (Baltic sea)	ERUF	1. Innovation 2. Tillgänglighet

BILAGA 3 Matris över EU-program som genomförs i Öresund-Kattegatt-Skagerrak

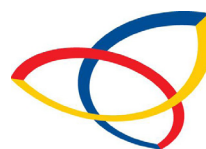
Strukturfondsprogram	EU-fond	Insatsområden/ prioriteringar för programmen
<i>(Danmark, Norge, Sverige, Finland, Ryssland, Estland, Lettland, Litauen, Vitryssland, Polen samt Tyskland)</i>		3. Östersjön som gemensam resurs 4. Attraktiva och konkurrenskraftiga städer och regioner
Program för Europeiskt Territoriellt Samarbete Nordsjön (North sea) <i>(Belgien, Nederländerna, Storbritannien, Danmark, Norge, Sverige samt Tyskland)</i>	ERUF	1. Öka innovationsförmågan i Nordsjöregionen 2. Förbättra miljön i Nordsjöregionen 3. Förbättra tillgängligheten i och till Nordsjöregionen 4. Hållbara och konkurrenskraftiga samhällen.
Program för Europeiskt Territoriellt samarbete; Interregionalt samarbetsprogram (Interreg IVC)	ERUF	1. Innovation och kunskapsekonomi 2. Miljö och riskförebyggande åtgärder

Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak är ett EU-program för territoriellt samarbete. Programmet blev godkänt av EU-kommissionen den 27 mars 2008. Programområdet täcker sydöstkusten av Norge, västkusten av Sverige samt Sjælland och Nord- och Midtjylland i Danmark. Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak ska under perioden 2007-2013 stödja gränsöverskridande samarbetsprojekt i området med cirka 121 miljoner EUR.

www.interreg-oks.eu

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska
regionale utvecklingsfonden

Interreg IV A

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK